

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

για την

«ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ»

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
1. ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	6
2. ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	8
2.1. Νομικό πλαίσιο: Εντολή - αρμοδιότητες και πόροι του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί.....	8
2.2. Συνολική δομή συντονισμού και παρακολούθησης (σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο)	9
3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	10
3.1. Παιδιά σε ανάγκη λόγω κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.....	10
3.2. Επιμέρους κατηγορίες παιδιών σε ανάγκη	11
3.2.1. Άστεγα παιδιά ή παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης.....	11
3.2.2. Παιδιά με αναπηρία	12
3.2.3. Παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας	13
3.2.4. Παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, παιδιά πρόσφυγες και παιδιά Ρομά.....	13
3.2.5. Παιδιά που βρίσκονται σε δομές ιδρυματικής φροντίδας και φιλοξενίας.....	14
3.2.6. Παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις.....	14
3.2.7. Ανήλικοι κρατούμενοι	16
3.3. Εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες	16
3.3.1. Προσχολική αγωγή και φροντίδα.....	16
3.3.2. Εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες.....	17
3.3.3. Υγειονομική περίθαλψη	20
3.3.4. Υγιεινή διατροφή.....	21
3.3.5. Κατάλληλη στέγαση	22
4. ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ.....	22
4.1 Γεωγραφική διάσταση (παιδιά σε μη αστικές ή αγροτικές και ορεινές περιοχές, παιδιά σε νησιά).....	23
4.2 Κοινωνικο-οικονομική διάσταση	23
4.3. Στοχευμένες κατηγορίες παιδιών με βάση ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.....	24
α) Παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.	24
β) τα παιδιά Ρομά.....	24
γ) τα παιδιά με αναπηρίες	24
δ) τα παιδιά σε ιδρύματα	25
5. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ	25
5.1. Δράσεις ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο:	25

5.2. Δράσεις σε τοπικό επίπεδο	26
6. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	26
6.1. Περιγραφή της θεσμικής διαδικασίας στην Ελλάδα για την εκπόνηση και έγκριση του ΕΣΔ	26
6.2. Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στην προετοιμασία, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΕΣΔ.	27
7. ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	29
7.1 Εισαγωγή	29
7.2 Στόχοι για μείωση της παιδικής φτώχειας και για κοινωνική προστασία των ομάδων στόχου	29
7.3 Στόχοι για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα	32
7.4 Στόχοι για την πρόσβαση σε εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες	33
7.5 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη.....	34
7.6 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή	35
7.7 Στόχοι για την πρόσβαση σε στέγαση	36
8. ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	38
8.1. Προσδιορισμός των υφιστάμενων μέτρων πολιτικής.....	38
Προσχολική αγωγή και φροντίδα:.....	38
Εκπαίδευση	39
Εξωσχολικές δραστηριότητες:.....	41
Υγειονομική περίθαλψη	41
Υγιεινή διατροφή.....	42
Στέγαση	43
8.2 Προσδιορισμός των προγραμματισμένων μέτρων πολιτικής.....	45
8.2.1. Όλες οι ομάδες των «παιδιών σε ανάγκη»	45
8.2.2. Παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες, αγροτικές και ορεινές περιοχές.....	48
8.2.3 Παιδιά μετανάστες και παιδιά που έχουν μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή (παιδιά Ρομά)	48
8.2.4. Παιδιά με αναπηρίες.....	49
8.2.5. Παιδιά σε ιδρύματα	50
9. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	51
9.1. Μέτρα που υποστηρίζουν την πρόσβαση των γονέων/κηδεμόνων σε επαρκείς πόρους.....	51
9.1.1. Σύστημα Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΣΕΕΕ)	51
9.1.2. Άλλες πολιτικές/προγράμματα για την εισοδηματική ενίσχυση των οικογενειών με παιδιά	52
9.1.3. Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας.....	52
9.2. Μέτρα πολιτικής παροχής ποιοτικών υπηρεσιών για παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας υποδομών και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού	53
9.3. Μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω γεωγραφικών εμποδίων.....	57

9.4. Μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες αναπτύσσονται και παρέχονται με ισότιμο τρόπο χωρίς αποκλεισμούς.....	57
10. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΕΕ	60
11. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	63
11.1 Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης της Εγγύησης για το Παιδί	63
11.2 Συλλογή στατιστικών δεδομένων.....	66
11.3 Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης	66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	68

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν Σχέδιο Δράσης εκπονείται σε εφαρμογή της Σύστασης για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί¹, η οποία έχει ως στόχο να διασφαλίσει, ότι «κάθε παιδί στην Ευρώπη, το οποίο διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, θα έχει πρόσβαση στις πλέον βασικές υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση»². Η στήριξη των παιδιών από τα πρώτα τους βήματα και καθ' όλη την παιδική τους ηλικία έχει ύψιστη σημασία για την οικοδόμηση μιας βιώσιμης, ισότιμης, συμπεριληπτικής και ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης και μιας δίκαιης κοινωνίας.

Η Σύσταση εξειδικεύει την 11η αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (“Φροντίδα και Υποστήριξη των παιδιών”), ενώ το Σχέδιο Δράσης επιτρέπει τη συνεκτική και καθολική εφαρμογή της ανωτέρω αρχής, η οποία μέχρι στιγμής λαμβάνεται υπόψη μόνο σε επιμέρους Εθνικές Στρατηγικές.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της Σύστασης³, «κανένα παιδί δεν πρέπει να μένει στο περιθώριο. Οι δημογραφικές τάσεις και οι ελλείψεις δεξιοτήτων, που επισημάνθηκαν στην έκθεση της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2020, σχετικά με τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής⁴, καθιστούν απαραίτητη την ενίσχυση του δυναμικού των νέων γενεών, ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Η πρόληψη και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών έχει ουσιώδη σημασία για την κοινωνική πρόοδο και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο κοινωνικός αποκλεισμός ναρκοθετεί τις ευκαιρίες των παιδιών στο παρόν και στο μέλλον και αλλοιώνει σημαντικά την ικανότητά τους να συμβάλλουν στη σημερινή και στην αυριανή κοινωνία. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η κακή υγεία επηρεάζουν επίσης σημαντικά την οικονομία και την αγορά εργασίας, καθώς αποτελούν τροχοπέδη για την αύξηση της απασχόλησης και δημιουργούν ένα εργατικό δυναμικό χαμηλότερης ποιότητας και παραγωγικότητας».

Επιπροσθέτως, η διαγενεακή μεταβίβαση του κοινωνικού αποκλεισμού θέτει σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή και συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος για το κράτος πρόνοιας, υπονομεύοντας την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα. Η βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών που έχουν ανάγκη σε βασικές υπηρεσίες αποτελεί σημαντικό μέσο για την εντατικοποίηση των προσπάθειών πρόληψης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Επίσης, συμβάλλει στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τα παιδιά που έχουν ανάγκη και στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Η δε αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων ενός παιδιού από τα πρώτα έτη ζωής του αποτελεί οικονομικά αποδοτική επένδυση, και σε μακροπρόθεσμη βάση, καθώς συμβάλλει όχι μόνο ώστε το παιδί να ενταχθεί και να

¹ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ΟJ L 223 22.06.2021, σελ. 14 <https://beta.op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/1936f4dd-d2f3-11eb-ac72-01aa75ed71a1>

² Πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019-2024, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_el.pdf

³ Αιτιολογική Έκθεση της Σύστασης του Συμβουλίου (24.3.2021 COM(2021) 137 final, 2021/0070(NLE) http://publications.europa.eu/resource/cellar/cc910770-8d87-11eb-b85c-01aa75ed71a1.0015.03/DOC_1

⁴ Έκθεση σχετικά με τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020, https://ec.europa.eu/info/files/report-impact-demographic-change-reader-friendly-version-0_en

επιτύχει υψηλότερα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα, όταν φτάσει στην ενηλικίωση, αλλά και στην οικονομία και την κοινωνία, καθώς το παιδί θα ενταχθεί ομαλότερα στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική ζωή (σκέψη 18 & 19 της ως άνω Σύστασης).

Η Ελληνική Κυβέρνηση υιοθετώντας πλήρως τις ανωτέρω αξίες και παρακαταθήκες της ΕΕ έθεσε το ζήτημα της παιδικής φτώχειας σε υψηλή πολιτική προτεραιότητα και αναγνωρίζοντας την ανάγκη να ληφθούν όλα τα ενδεδειγμένα και αναγκαία μέτρα, έδωσε στη Σύσταση ισχύ νόμου, εισάγοντας με το άρθρο 53 του ν. 4837/2021 (ΦΕΚ Α 178/1.10.2021) ένα νέο καινοτόμο Ευρωπαϊκό Θεσμό, την Εγγύηση για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού της παιδικής ηλικίας.

Επιπλέον, σε δημόσια εκδήλωση για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί που πραγματοποιήθηκε στις 07/06/2022, η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η Υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και εκπρόσωποι του Κοινοβουλίου βρέθηκαν κοντά στα παιδιά σε ανάγκη και άκουσαν τη φωνή τους.

Μέσα από ένα εθνικό, περιφερειακό και τοπικό Δίκτυο, με συμμετοχή 400 περίπου εκπροσώπων των τοπικών αρχών, πανεπιστημιακών τμημάτων, ανεξάρτητων αρχών, καθώς και φορέων της κοινωνίας των πολιτών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, εξασφαλίστηκε η διαβούλευση για τον προσδιορισμό των κατηγοριών των παιδιών σε ανάγκη, αλλά και των εμποδίων στην πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες. Παράλληλα, η φωνή των παιδιών, όπως ακούστηκε μέσα από διαβουλεύσεις με focus groups αλλά και έρευνας μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, συν-διαμόρφωσε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης.

Επιπροσθέτως, με τη συγκρότηση Δικτύου, ως ανεξάρτητου οργάνου, θα καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Σύστασης μέσω καθορισμένων ποσοτικών και ποιοτικών στόχων και αντίστοιχων δεικτών. Ειδική ψηφιακή ηλεκτρονική βάση δεδομένων θα τροφοδοτείται με επικαιροποιημένα στοιχεία (infohub), από τα πιστοποιημένα όργανα του Δικτύου πανελλαδικά. Η αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών, παράλληλα με την άμβλυνση των δυσμενών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 και της εμπόλεμης κατάστασης στην Ουκρανία, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής κρίσης, καθώς και των επιπτώσεων της μεταναστευτικής ροής από τις εμπόλεμες περιοχές της Ουκρανίας, απαιτούν μια ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη προσέγγιση, καθώς και ένα υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής για την αντιμετώπιση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά.

Τα κράτη μέλη καλούνται: 1^ο, να εγγυώνται στα παιδιά που έχουν ανάγκη πρόσβαση σε: προσχολική αγωγή και φροντίδα, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, υγιεινή διατροφή και κατάλληλη στέγαση, 2^ο, να προσδιορίσουν τα παιδιά που έχουν ανάγκη και 3^ο, να λαμβάνουν υπόψη, όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο κατά τον σχεδιασμό των εθνικών ολοκληρωμένων μέτρων τους, τα ειδικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν: α) τα άστεγα παιδιά ή τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης, β) τα παιδιά με αναπηρίες, γ) τα παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας, δ) τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή έχουν εθνοτικό υπόβαθρο και τα παιδιά Ρομά, ε) τα παιδιά που βρίσκονται σε δομές εναλλακτικής και ιδρυματικής φροντίδας, στ) τα παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις.

Στη βάση των προτεινόμενων από τη Σύσταση θεματικών ενοτήτων, το παρόν Εθνικό Σχέδιο Δράσης διαρθρώνεται σε έντεκα (11) Ενότητες. Μετά τη συνοπτική

παράθεση του Εθνικού Πλαισίου στην Ενότητα 1, στις Ενότητες 2 και 6 παρουσιάζεται ο θεσμός του Εθνικού Συντονιστή, καθώς και το οργανωτικό σχήμα της κατάρτισης του ΕΣΔ. Με τις Ενότητες 3 έως 5 εντοπίζονται οι κατηγορίες παιδιών σε ανάγκη και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Οι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι του ΕΣΔ, οι δράσεις (υφιστάμενες και προγραμματισμένες) για την υλοποίηση των στόχων αυτών, καθώς και το υποστηρικτικό πλαίσιο για μια πολιτική συνεκτική και ολοκληρωμένη αποτυπώνονται διαδοχικά στις Ενότητες 7 έως και 9. Η Ενότητα 10 αναφέρεται στις ενωσιακές πηγές χρηματοδότησης των δράσεων του ΕΣΔ. Τέλος, στην Ενότητα 11 γίνεται ειδική μνεία στη μεθοδολογία της παρακολούθησης των δεικτών υλοποίησης, καθώς και στην εκπόνηση σχετικής μελέτης, που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού προγράμματος του «Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης» (European Technical Support Instrument (TSI 2022), η οποία και θα καθορίσει τη συγκρότηση και εξειδίκευση του διοικητικού σχήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΣΔ.

1. ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της προστασίας των παιδιών, ενώ παράλληλα έχει θεσμοθετηθεί ένα ευρύ φάσμα πολιτικών στήριξης⁵ των οικογενειών με χαμηλό εισόδημα και ευάλωτων οικογενειών βάσει και των κατευθυντήριων οδηγιών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Ωστόσο, απαιτείται μια ενιαία, μακροπρόθεσμη και κυρίως στοχευμένη στρατηγική προσέγγιση για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, που να λαμβάνει υπόψη τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της παιδικής φτώχειας.

Η πρόβλεψη και ενσωμάτωση επιμέρους δράσεων παιδικής προστασίας στα Εθνικά Στρατηγικά κείμενα και Σχέδια Δράσης⁶, αν και σημαντική, δεν αποτελεί μια καθολική και ολιστική προσέγγιση, καθώς τα σχετικά μέτρα εμφανίζονται

⁵ Βλ. Ενότητα 9 (Υποστηρικτικό Πλαίσιο Πολιτικής)

⁶ i) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(2021-2023\)](#)

ii) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία](#)

iii) [Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Αποϊδρυματοποίηση](#)

iv) [Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνούς προστασίας](#)

v) [Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας](#)

vi) [Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά \(2021 – 2030\)](#)

vii) [Εθνικό Σχέδιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας](#)

viii) [Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων](#)

ix) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια \(2020-2024\)](#)

x) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025](#)

xi) [Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμησης της Φτώχειας \(2021-2027\)](#)

xii) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία \(2021-2025\)](#)

διάσπαρτα στα εθνικά κείμενα με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η κατάλληλη αλληλεπίδραση και ο συντονισμός μεταξύ των τομέων κοινωνικής πολιτικής. Η εκπόνηση του Ε.Σ.Δ. στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για την κατάρτιση μιας ανάλογης Εθνικής Στρατηγικής με στόχο την ουσιαστική βελτίωση της σημερινής κατάστασης στο τομέα της παιδικής προστασίας με ορίζοντα το 2030.

Σημείο εκκίνησης και βασικός στόχος της Εθνικής Στρατηγικής είναι η προστασία του παιδιού, των δικαιωμάτων του και, κατ' επέκταση του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί ο κεντρικός αυτός στόχος, η Εθνική Στρατηγική θα πρέπει να στοχεύει στη θέσπιση ενός ενιαίου, μακροχρόνιου, συνεκτικού και αποτελεσματικού σχεδιασμού αναφορικά με τις πολιτικές για την προστασία του παιδιού και της οικογένειας.

Η διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔ ανέδειξε τις ακόλουθες βασικές αρχές για την κατάρτιση της Εθνικής Στρατηγικής για το Παιδί:

- α) προαγωγή και προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού και της αρχής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού,
- β) διασφάλιση ότι κάθε παιδί στην Ελλάδα θα έχει πρόσβαση σε επαρκείς οικονομικούς και κοινωνικούς πόρους και υπηρεσίες που θα εξασφαλίζουν την ευημερία του στο παρόν και στο μέλλον (λαμβάνοντας έτσι υπόψη τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της παιδικής φτώχειας),
- γ) διασφάλιση ότι οι ιδιαίτερες ανάγκες μειονεκτουσών και ευάλωτων ομάδων παιδιών λαμβάνονται υπόψη ώστε να εξασφαλίζεται η ισότιμη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας,
- δ) διασφάλιση της συνοχής, της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των θεσπιζόμενων πολιτικών και δράσεων σε μακροχρόνιο ορίζοντα και,
- ε) ενημέρωση και συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, της Κοινωνίας των Πολιτών αλλά και των παιδιών για όλες τις πολιτικές που τα αφορούν με στόχο τον εντοπισμό των πραγματικών κενών και αναγκών.

Η διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔ, επίσης, ανέδειξε τους ακόλουθους βασικούς πυλώνες ως προς μια Εθνική Στρατηγική για το Παιδί:

- α) εξασφάλιση επαρκούς βιοτικού επιπέδου για όλα τα παιδιά με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας,
- β) εξασφάλιση της πρόσβασης όλων των παιδιών σε ζωτικές υπηρεσίες (προσχολική αγωγή, εκπαίδευση, στέγαση, υγεία αλλά και ποιοτική και επαρκή διατροφή) με στόχο την προαγωγή της φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας των παιδιών στη βάση των ίσων ευκαιριών,
- γ) καταπολέμηση των πάσης φύσεως διακρίσεων, ανισοτήτων και προκαταλήψεων (ενδεικτικά, διακρίσεις με κριτήριο την καταγωγή, τη θρησκεία, τη γλώσσα, την αναπηρία, το επίπεδο φυσικής και ψυχικής υγείας, το φύλο και τον σεξουαλικό προσδιορισμό)
- δ) προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας ή εκμετάλλευσης,
- ε) παροχή ισότιμων ευκαιριών για ψυχαγωγικές δραστηριότητες, καθώς και για την υποστήριξη της ανάπτυξης των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των παιδιών και των εφήβων, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες της ψηφιακής εποχής.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για την Εγγύηση για το Παιδί αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη και συνεκτική προσπάθεια σε εθνικό επίπεδο για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, επικεντρωμένη στα παιδιά. Περιλαμβάνει αποκλειστικά στοχευμένα μέτρα και συστημικές δράσεις, που υποστηρίζουν τα παιδιά και τους γονείς (ή κηδεμόνες) να αποκτήσουν πρόσβαση σε

πόρους και ποιοτικές υπηρεσίες. Παράλληλα, τελεί σε συνέργεια με τις επιμέρους υφιστάμενες εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης, που σχετίζονται με την μείωση της παιδικής φτώχειας, στοχεύοντας στη διασφάλιση της συνοχής και διασύνδεσης μεταξύ τους, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων των μέτρων στην παιδική φτώχεια, βελτιώνοντας τη συμπληρωματικότητα στην υλοποίηση των σχετικών δράσεων και μειώνοντας την αποσπασματικότητα και τις επικαλύψεις.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) έχει δυναμικό χαρακτήρα: προβλέπει στοχευμένα μέτρα μη εξαντλητικού χαρακτήρα ανά κατηγορία υπηρεσίας, παρέχοντας τη δυνατότητα για αναγκαίες τροποποιήσεις ή και προσθήκη νέων παρεμβάσεων κατά το χρόνο αναθεώρησης του, ώστε να διασφαλίζεται η επίκαιρη προσαρμογή του στις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές ανάγκες προς όφελος των παιδιών σε ανάγκη.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται ένας σταθερός διοικητικός μηχανισμός παρακολούθησης και αξιολόγησης, ο οποίος να επιτρέπει τη διατομεακή ανάλυση, σύνδεση και συνέργεια των μέτρων, ώστε να καταστεί ευχερέστερη η μέτρηση του αντικτύπου τους στην μείωση της παιδικής φτώχειας. Η κάλυψη των κενών αυτών καθώς και η δυνατότητα ακριβέστερης συλλογής και αξιοποίησης των σχετικών δεδομένων θα διευκολύνουν την αποτύπωση και διάγνωση των αναγκών, την ενημέρωση του σχεδιασμού και της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών και την αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων. Έτσι θα είναι δυνατή η απάντηση στην πρόκληση της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και των επιπτώσεων των υλοποιούμενων δράσεων σε εθνικό επίπεδο εν όψει της εφαρμογής συντονισμένων μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης της προόδου της εφαρμογής των σχετικών μέτρων.

2. ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

2.1. Νομικό πλαίσιο: Εντολή - αρμοδιότητες και πόροι του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί

Εθνικός Συντονιστής της Εγγύησης για το Παιδί με το *άρθρο 53 ν.4837/2021 ΦΕΚ Α 178/1.10.2021* (βλ. Παράρτημα¹) ορίστηκε το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α., Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου), στο πλαίσιο της θεσμικής αποστολής που περιγράφεται στον Οργανισμό του⁷.

Αποστολή του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί είναι: η εκπόνηση και κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, ο αποτελεσματικός συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης ΕΕ 2021/1004 και του Σχεδίου Δράσης, καθώς και η παρακολούθηση, η εποπτεία και η αξιολόγηση των δράσεων, οι οποίες ενσωματώνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης⁸.

⁷ <https://ekka.org.gr/index.php/el/rolos-skopos-tou-ekka>. Το Ε.Κ.Κ.Α. αποτελεί αυτοτελές Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εδρεύει στην Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΠΔ 22/7-2-2006, τ.Α ΦΕΚ 18 και την τροποποίηση αυτού με το ΠΔ 41/23-06-2021, τ.Α. ΦΕΚ 103). Θεσμική αποστολή του Ε.Κ.Κ.Α. είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση καταστάσεων κοινωνικής ανάγκης, κοινωνικού αποκλεισμού και κρίσεων (άρθρο 48 του ν. 4554/2018 (ΦΕΚ Α' 130)).

⁸ Οι αρμοδιότητες του Εθνικού Συντονιστή περιγράφονται αναλυτικά στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.

Παρατίθενται, λόγω άμεσης συνάφειας με το ΕΣΔ, οι εξής κανονιστικές πράξεις:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση με θέμα: Ορισμός εκπροσώπων και των αναπληρωτών τους ως συνδέσμων με το Ε.Κ.Κ.Α., ως Εθνικό Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί, σε εφαρμογή της παρ.2^α του άρθρου 59 του ν.4837/2021 (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 30/21.01.2022, Παράρτημαⁱⁱ).

2. Υπουργική απόφαση με θέμα: Σύσταση και Συγκρότηση Ομάδας Εργασίας αποτελούμενης από στελέχη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) για την εφαρμογή της Σύστασης για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (άρθρου 59 παρ. 2 του ν. 4837/2021, ΑΔΑ: 9ΙΘ546ΜΤΛΚ-ΓΨΟ, Παράρτημαⁱⁱⁱ).

Όλο το στελεχιακό δυναμικό της αρμόδιας υπηρεσίας του ΕΚΚΑ αποτελεί το δυναμικό σε ανθρώπινους πόρους του Εθνικού Συντονιστή. Επιπλέον και για περιορισμένο χρονικό διάστημα, 2 τεχνικοί σύμβουλοι της UNICEF, 3 τεχνικοί σύμβουλοι από το Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) και 2 επιστημονικοί συνεργάτες από το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας & Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ) του Υπ. Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων⁹ συνεπικουρούν το έργο του Εθνικού Συντονιστή και της ομάδας του. Οι οικονομικοί πόροι για τη λειτουργία του γραφείου του Εθνικού Συντονιστή προέρχονται από τον τακτικό προϋπολογισμό και δη τον προϋπολογισμό του ΕΚΚΑ. Επιπροσθέτως, η ενίσχυση της επιχειρησιακής και διοικητικής ικανότητας του Εθνικού Συντονιστή, κατά το στάδιο υλοποίησης του ΕΣΔ, έχει ενταχθεί στο επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή» του ΕΚΤ+, το οποίο έλαβε την αντίστοιχη έγκριση του επιχειρησιακού προγράμματος από την Ε.Ε.

2.2. Συνολική δομή συντονισμού και παρακολούθησης (σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο)

Το Ε.Κ.Κ.Α αποτελεί τον φορέα συντονισμού των διαφορετικών Δημοσίων Αρχών, που είναι αρμόδιες και ασκούν πολιτική στον τομέα αυτό σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο Εθνικός Συντονιστής συνεργάζεται με τις εθνικές και ενωσιακές αρχές και όργανα, διεθνείς οργανισμούς για την προστασία των παιδιών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών για τον προσδιορισμό των παιδιών που έχουν ανάγκη και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν.

Προκειμένου να εφαρμοστεί η Σύσταση της Ε.Ε. για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί τόσο σε επίπεδο αρχικού σχεδιασμού του ΕΣΔ, όσο και σε επίπεδο συντονισμού και παρακολούθησης και στα μετέπειτα στάδια εφαρμογής του, κρίθηκε αποφασιστικής σημασίας να συσταθεί κατ' αρχάς δίκτυο εκπροσώπων των εμπλεκόμενων φορέων. Αναλυτική περιγραφή για τη διαδικασία συνεργασίας και συντονισμού των συμμετεχόντων φορέων του δικτύου με τον Εθνικό Συντονιστή γίνεται στην Ενότητα 6.2.

⁹ Το ΕΙΕΑΔ ενσωματώθηκε με τον Ν.4921/ΦΕΚ 75/Α/18-04-22 στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Σκοπός της Ενότητας αυτής είναι ο προσδιορισμός των παιδιών σε ανάγκη στην Ελλάδα, καθώς και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν κατά την πρόσβασή τους σε πέντε (5) πρωταρχικούς τομείς υπηρεσιών για την ευημερία των παιδιών και που συμπεριλαμβάνουν: (α) την προσχολική αγωγή και φροντίδα, (β) την εκπαίδευση, σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες), (γ) την υγειονομική περίθαλψη, (δ) την υγιεινή διατροφή και την (ε) κατάλληλη στέγαση.

Ως «παιδιά σε ανάγκη» ορίζονται όλα τα άτομα κάτω των 18 ετών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Σύμφωνα με τη Σύσταση για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί (ΕΕΠ), κατά τον προσδιορισμό των παιδιών σε ανάγκη, είναι κρίσιμο να λαμβάνονται, ιδίως, υπόψη τα εμπόδια στην πρόσβαση που αντιμετωπίζουν έξι (6) ειδικότερες ομάδες ευάλωτων παιδιών που συμπεριλαμβάνουν: (α) τα άστεγα παιδιά ή τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρές στερήσεις αναφορικά με τη στέγαση/ κατοικία, (β) τα παιδιά με αναπηρία, (γ) τα παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, (δ) τα παιδιά με μεταναστευτικό/προσφυγικό υπόβαθρο, τα παιδιά που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες και τα παιδιά Ρομά, (ε) τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα και, (στ) τα παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις¹⁰.

(Όλα τα διαγράμματα και οι πίνακες της Ενότητας 3 ενσωματώνονται στο επισυναπτόμενο Παράρτημα^{iv}).

3.1. Παιδιά σε ανάγκη λόγω κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της EU-SILC για το 2021¹¹, το 32% των παιδιών (κάτω των 18 ετών) στην Ελλάδα ζούσαν σε νοικοκυριά που βίωναν φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Το ποσοστό εμφανίζεται αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, γεγονός που μπορεί να στοιχειοθετηθεί στη βάση της επίδρασης των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας (καθώς τα αποτελέσματα της EU-SILC για το 2021 βασίζονται στα εισοδήματα του 2020)¹². Το ποσοστό των παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα εμφανίζει σημαντική μείωση σε σχέση με το 2015 (κατά 5.7 ποσοστιαίες μονάδες), παραμένει, ωστόσο, ακόμη υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό πριν την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2008: 28,7%¹³). Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού

¹⁰ Πρόκειται για παιδιά που εκτίθενται σε παράγοντες κινδύνου, οι οποίοι θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη φτώχεια ή στον κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν: τη διαβίωση σε νοικοκυριό με ένα μόνο εισόδημα, τη συμβίωση με έναν γονέα με αναπηρία, τη διαβίωση σε νοικοκυριό όπου υπάρχουν προβλήματα ψυχικής υγείας ή μακροχρόνια ασθένεια, κατάχρηση ουσιών ή ενδοοικογενειακή βία. Επίσης, πρόκειται για παιδιά πολίτη της Ένωσης που έχει μετακομίσει σε άλλο κράτος μέλος, ενώ τα ίδια τα παιδιά παρέμειναν στο κράτος μέλος καταγωγής τους, παιδιά που έχουν έφηβη μητέρα ή είναι τα ίδια έφηβες μητέρες και παιδιά που έχουν γονέα στη φυλακή.

¹¹ Με βάση τον ορισμό της Στρατηγικής ΕΕ 2030.

¹² Αυξήσεις παρατηρούνται και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (ενδεικτικά, Ισπανία, Ιταλία, Αυστρία, Ουγγαρία) με βάση τα πιο πρόσφατα αποτελέσματα της έρευνας, ενώ χώρες όπως το Βέλγιο ή η Φινλανδία κατάφεραν ακόμη και να μειώσουν τα ποσοστά τους κατά την ίδια περίοδο (κατά το χρόνο συγγραφής, τα αποτελέσματα δεν ήταν ακόμη διαθέσιμα για το σύνολο των χωρών της ΕΕ27).

¹³ Με βάση τον ορισμό της Στρατηγικής ΕΕ 2020.

αποκλεισμού είναι υψηλότερος στις ηλικίες 12-17 ετών (34,9% ή 233.000 παιδιά), σε σύγκριση με 33% (ή 209.000 παιδιά) στις ηλικίες 6-11 ετών, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό (26,7% ή 135.000 παιδιά) παρατηρείται στις ηλικίες κάτω των 6 ετών (βλ. Παράρτημα IV, Διάγραμμα 3.1).

Παράλληλα, τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας διατρέχουν οι μονογονεϊκές οικογένειες (49,3%), ακολουθούν οι οικογένειες δύο ενηλίκων με τρία ή περισσότερα παιδιά (39,4%) και τριών ή περισσότερων ενηλίκων με εξαρτώμενα παιδιά (36,5%), ενώ το χαμηλότερο ποσοστό αφορά οικογένειες δύο ενηλίκων με ένα εξαρτώμενο παιδί (25,7%) (βλ. Παράρτημα IV, Διάγραμμα 3.2.).

Ειδικότερα, ο κίνδυνος φτώχειας που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες συνδέεται με τον υπο-δείκτη της σοβαρής υλικής υστέρησης (28,2% των μονογονεϊκών νοικοκυριών). Τα ποσοστά σοβαρής υλικής στέρησης μειώνονται σημαντικά, όταν τα μέλη των νοικοκυριών είναι λιγότερα ή δεν υπάρχουν εξαρτώμενα παιδιά, (βλ. Παράρτημα IV, Διάγραμμα 3.3).

Περαιτέρω, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, για το 2019, 12% των παιδιών ηλικίας έως 18 ετών στην Ελλάδα, διαβιούσαν σε νοικοκυριά χαμηλής εντάσεως εργασίας, με το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ να είναι 8,2%. Επίσης, 7,8% των παιδιών στην Ελλάδα διαβιούσαν σε νοικοκυριά όπου δεν εργαζόταν κανένα μέλος σε ηλικία εργασίας σε σύγκριση με ποσοστό 9% στην ΕΕ27.

3.2. Επιμέρους κατηγορίες παιδιών σε ανάγκη

3.2.1. Άστεγα παιδιά ή παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης

Ως άστεγα παιδιά ορίζονται τα παιδιά εκείνα που διαβιούν στο δρόμο, σε δομές φιλοξενίας αστέγων, καθώς και όσα διαβιούν σε ακατάλληλα καταλύματα¹⁴. Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα για τον αριθμό των αστέγων γενικότερα και των άστεγων παιδιών ειδικότερα¹⁵. Το Μάιο του 2018 επιχειρήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων μια πιλοτική απόπειρα καταγραφής των αστέγων σε 7 (επτά) Δήμους της χώρας, όπου εντοπίστηκαν 1.645 άστεγοι εκ των οποίων το 24.2% ήταν νέοι έως 29 ετών. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία (Ιούλιος 2022) του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, ο εκτιμώμενος αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα ανέρχεται σε 2010, εκ των οποίων τα 1896 διαβιούν σε διάφορες δομές φιλοξενίας¹⁶. Ο Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης για ασυνόδευτους ανήλικους σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης έθεσε σε λειτουργία δυο τηλεφωνικές γραμμές τον Απρίλιο 2021 και άρχισε να στεγάζει ασυνόδευτους ανήλικους τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Έως και τον Ιούνιο του 2022, έλαβε 5.312 κλήσεις, οι οποίες αφορούν σε 3.434 διαφορετικές περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων, εκ των οποίων οι 2.754, αφορούν αίτημα στέγασης, οι 475, αίτημα νομικής βοήθειας, και οι 205 άλλα θέματα¹⁷. Επιπλέον,

¹⁴ Ορισμός Νόμου 4052/2012, άρθρο 29, παρ.1 & 2.

¹⁵ Επίσης, δεν είναι γνωστά τα αίτια για την παιδική αστεγία, ούτε έχει διερευνηθεί η επίδραση της δεκαετούς κρίσης στα ποσοστά και στον κίνδυνο αστεγίας των ανηλίκων (UNICEF, 2021).

¹⁶ <https://migration.gov.gr/asynodeyta-anilika-stoicheia-ioulioy-2022/>

¹⁷ Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης της Ειδικής Γραμματείας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης Και Ασύλου. Βλ. σχετικά: Τηλεφωνικές γραμμές 2132128888 & 6942773030

στο τετράμηνο Μαρτίου – Ιουνίου 2022 η τηλεφωνική γραμμή έχει δεχθεί παραπομπές για 430 ανήλικους, χωρισμένους από την οικογένειά τους (separated), από την Ουκρανία.

Δεδομένου ότι η έλλειψη στέγης επέρχεται ως επίπτωση της αδυναμίας ανταπόκρισης σε οικονομικές υποχρεώσεις ή άλλων δυσμενών συνθηκών, είναι κρίσιμο να αποτυπωθούν τα εξής δύο στοιχεία. Πρώτον, το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό (84% για το 2020) των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας διαβιούν σε νοικοκυριά τα οποία υφίστανται υπερβολική επιβάρυνση κόστους στέγασης, για τα οποία δηλαδή το συνολικό κόστος στέγασης είναι ανώτερο του 40% του διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ στη δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα παιδιά 6 έως 11 ετών. Τα ποσοστά αυτά εμφανίζουν πολύ σημαντική απόκλιση από τον μ.ο. της ΕΕ27 (Βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.1.).

Δεύτερον, ως προς τις συνθήκες στέγασης, ιδιαίτερο κίνδυνο σοβαρής στέρησης στέγασης (διαβίωση σε συνθήκες συνωστισμού και με έλλειψη σε τουλάχιστον μία βασική παροχή) αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές (12,8%) και οι οικογένειες με 3 ή περισσότερα παιδιά (11.5%), με το ποσοστό των πρώτων να έχει διπλασιαστεί τα τελευταία πέντε έτη. Οι ίδιες δύο κατηγορίες νοικοκυριών πλήττονται, σε υψηλό ποσοστό, από αδυναμία εξασφάλισης επαρκούς θέρμανσης. Συγκεκριμένα, στο σύνολο των φτωχών νοικοκυριών με παιδιά σε αδυναμία εξασφάλισης θέρμανσης (38,9%), τα μονογονεϊκά νοικοκυριά καταγράφουν αδυναμία σε ποσοστό 42,5% ενώ οι οικογένειες με 3 ή περισσότερα παιδιά σε ποσοστό 36,3%, με τα ποσοστά αυτά να εμφανίζονται υπερδιπλάσια του μ.ο. της ΕΕ27 (Βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.2). Επίσης, καταγράφεται δυσκολία καταβολής ενοικίου ή/και αδυναμία πληρωμής των ΔΕΚΟ, ειδικότερα για τις μονογονεϊκές και πολυπληθείς οικογένειες, με μεγάλες αποκλίσεις από το μ.ο. της ΕΕ27.

3.2.2. Παιδιά με αναπηρία

Στην Ελλάδα, η διοικητική καταγραφή των παιδιών με αναπηρία αφορά μόνο εκείνα που πληρούν τα κριτήρια για να καταστούν δικαιούχοι αναπηρικών επιδομάτων. Επιπλέον, το γεγονός ότι η λήψη αναπηρικών επιδομάτων δεν εξαρτάται από εισοδηματικά, αλλά από ιατρικά κριτήρια, καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την ποσοτική διασύνδεση της παιδικής αναπηρίας και της παιδικής φτώχειας¹⁸. Υπό αυτή την επιφύλαξη, 18.607 παιδιά ήταν δικαιούχοι αναπηρικών επιδομάτων στην Ελλάδα το Δεκέμβριο του 2021 (στοιχεία ΟΠΕΚΑ). Επίσης, σύμφωνα με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), οι μαθητές με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν στη γενική και ειδική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, ανέρχονταν σε 109.020 κατά το σχολικό έτος 2019-2020.

Στο Παράρτημα IV της Ενότητας αυτής, Διάγραμμα 3.5 και Πίνακας 3.3, παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία από το ad hoc ερωτηματολόγιο της EU-SILC για

(χωρίς χρέωση) του Εθνικού Μηχανισμού Επείγουσας Ανταπόκρισης | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (migration.gov.gr).

¹⁸ Αντίστοιχη έλλειψη στοιχείων παρατηρείται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στο οποίο οι διαθέσιμες έρευνες νοικοκυριών (EU-SILC, Έρευνα Υγείας) εστιάζουν σε άτομα 15 ή 16 ετών και άνω, και αφορούν ευρύτερα προβλήματα υγείας, τα οποία δεν ταυτίζονται κατ'ανάγκη με αναπηρία, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποτυπωθεί το ποσοστό των παιδιών με αναπηρία σε ετήσια βάση.

το 2017 (υγεία παιδιών κάτω των 16 ετών), στοιχεία από το πιλοτικό ερωτηματολόγιο της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019 (παιδιά ηλικίας 2-14 ετών), και εκτιμήσεις από την Εθνική Έρευνα Υγείας του 2019 (παιδιά ηλικίας 15-17 ετών). Από όλα τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν περιορισμοί στις δραστηριότητες των παιδιών στην Ελλάδα λόγω προβλημάτων υγείας κοντά στο 2% (κατ' εκτίμηση 40.000 παιδιά), αν και θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο περιορισμός στις δραστηριότητες, όπως καταγράφεται στις εν λόγω έρευνες, δεν ταυτίζεται με την αναπηρία.

3.2.3. Παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας

Αντίστοιχα με τα παιδιά με αναπηρία, υπάρχει δυσκολία εξεύρεσης επαρκών και αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων για τα παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας στην Ελλάδα, ενώ υφίστανται και προβλήματα που προκύπτουν από την απουσία ενιαίων ορισμών.

Το ειδικό ερωτηματολόγιο της Εθνικής Έρευνας Υγείας, για το 2019, για την υγεία των παιδιών περιελάμβανε κάποιες ερωτήσεις για την ψυχική υγεία των παιδιών ηλικίας 2-14 ετών. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, το 0,2% των παιδιών αυτής της ηλικίας πάσχει από κατάθλιψη, ενώ το 15,2% των παιδιών εμφανίζει άγχος, νευρικότητα ή ανησυχία τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.5). Επιπλέον, η Εθνική Έρευνα Υγείας παρέχει κάποια πληροφόρηση αναφορικά με μια σειρά από μεταβλητές που αποτυπώνουν συμπτώματα κακής ψυχικής υγείας σε έφηβους ηλικίας 15-17 ετών, αν και το δείγμα είναι αρκετά μικρό. Από τα δεδομένα αυτά προκύπτει ότι το ποσοστό 7,1% των εφήβων ηλικίας 15-17 ετών δήλωνε τουλάχιστον (ένα) (1) σύμπτωμα κακής ψυχικής υγείας για αρκετές ημέρες τις τελευταίες δύο εβδομάδες το 2019 (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.6).

3.2.4. Παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, παιδιά πρόσφυγες και παιδιά Ρομά

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ για τον πληθυσμό της χώρας το 2020¹⁹, περίπου 94% των παιδιών ηλικίας 0-19 ετών έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα και το υπόλοιπο 6% σε άλλα κράτη (ή 130.488 παιδιά). Επίσης, 87,4% των παιδιών μέχρι 19 ετών έχουν Ελληνική υπηκοότητα και 12,6% υπηκοότητα άλλου κράτους (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.8). Επιπλέον, εκτιμάται ότι 44.500 παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες βρίσκονταν τον Σεπτέμβριο του 2020 στην Ελλάδα (UNICEF). Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία (Ιούλιος 2020) του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα είναι 2.010.

Από το δεύτερο εξάμηνο του 2022, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ως αρμόδιος φορέας για το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών ένταξης των Ρομά, επεξεργάζεται τα αποτελέσματα της καταγραφής των οικισμών και του πληθυσμού Ρομά της χώρας, που διεξήγαγε το 2021 μέσω των Δήμων. Σύμφωνα με την καταγραφή, συνολικά, αναφέρονται 462 περιοχές διαβίωσης Ρομά με συνολικό πληθυσμό περίπου 117.495 άτομα²⁰. Τα

19 Εκκρεμεί η ολοκλήρωση και αποτύπωση των αποτελεσμάτων της απογραφής του πληθυσμού για το 2021. Η προηγούμενη απογραφή του πληθυσμού της Ελλάδας είχε λάβει χώρα το 2011.

20 Η ανάλυση των στοιχείων της καταγραφής είναι σε εξέλιξη.

παιδιά ηλικίας μέχρι 15 ετών εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύουν περίπου το 34,4% του συνόλου (ή περίπου 40.421 παιδιά Ρομά). Επιπλέον, το ποσοστό των παιδιών Ρομά που φοιτούν στην προσχολική εκπαίδευση αντιστοιχεί στο 8,64% και στην υποχρεωτική εκπαίδευση στο 66,42%. Τέλος, έντονο παρατηρείται το φαινόμενο των πρώιμων γάμων.

Μελέτη του 2012 του Συμβουλίου της Ευρώπης ανεβάζει τον πληθυσμό Ρομά στην Ελλάδα σε 175.000²¹ άτομα.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2021, υπήρξε συστηματική συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)²² και για πρώτη φορά οι καταυλισμοί, τους οποίους διαμένουν Ρομά, απογράφονται με ειδικούς απογραφείς, με τη συνδρομή Ρομά από τις τοπικές κοινότητες.

3.2.5. Παιδιά που βρίσκονται σε δομές ιδρυματικής φροντίδας και φιλοξενίας

Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα παιδιά που βρίσκονται σε μονάδες παιδικής προστασίας και φροντίδας και κάποια από τα ασυνόδευτα παιδιά που διαβιούν σε κέντρα φιλοξενίας, δυναμικότητας 16-40 θέσεων, με μέσο όρο τις 27,5 θέσεις φιλοξενίας (ή σε εναλλακτικές μορφές φροντίδας). Το Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων που τηρεί το Ε.Κ.Κ.Α. περιλαμβάνει 1.477 παιδιά, τα οποία διαμένουν συνολικά σε ενενήντα τέσσερις (94) δομές παιδικής προστασίας. Από αυτά, τα εκατό σαράντα δύο (142) παιδιά είναι με αναπηρία, ενώ οι αντίστοιχες δομές, στις οποίες διαμένουν είναι εννέα (9)²³.

Επίσης, 2.010 ασυνόδευτα παιδιά βρίσκονται στην Ελλάδα. Από αυτά, τα 1.525, διαβιούν σε δομές φιλοξενίας, τα 212 σε διαμερίσματα υποστηριζόμενης διαβίωσης, τα 159 σε δομές επείγουσας φιλοξενίας, τα 95 σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης και τα 19 σε ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας (Στοιχεία Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου: 7^{ος} 2022²⁴). Εβδομήντα ένας (71) ασυνόδευτοι ανήλικοι έως 12 ετών, που διαμένουν σε δέκα (10) δομές φιλοξενίας, έχουν, επίσης, ενταχθεί στο Εθνικό Σύστημα Αναδοχής και Υιοθεσίας²⁵, με στόχο την οικογενειακή τους αποκατάσταση ή την αποκατάστασή τους σε εναλλακτικές μορφές φροντίδας. Στο επόμενο στάδιο δρομολογείται η ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων, ηλικίας 12+ έως 15 ετών, στο Εθνικό Σύστημα Αναδοχής & Υιοθεσίας με στόχο ο αριθμός αυτός να αυξηθεί στο πλαίσιο των προσπαθειών αποϊδρυματοποίησης των παιδιών που καταβάλλει η χώρα.

3.2.6. Παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις

Παιδιά που διαβιούν με ενήλικα με αναπηρίες/ ψυχικά νοσήματα/ μακροχρόνια ασθένεια/ κατάχρηση ουσιών

²¹ Συμβούλιο της Ευρώπης (2012), «Estimates and official numbers of Roma in Europe», επικαιροποιήθηκε στις 2 Ιουλίου 2012.

²² Η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της απογραφής πληθυσμού-κατοικιών του 2021 της ΕΛΣΤΑΤ αναμένονται έως το τέλος του 2022.

²³ Στοιχεία και αριθμητικά δεδομένα του πληροφοριακού συστήματος www.anynet.gr (β' τρίμηνο 2022)

²⁴ www.migration.gov.gr

²⁵ Στοιχεία από το www.anynet.gr

Ελλείπει διοικητικών δεδομένων, ο Πίνακας 3.10 του Παραρτήματος IV παρουσιάζει εκτιμήσεις για το ποσοστό των νοικοκυριών στην Ελλάδα, στα οποία παιδιά ηλικίας έως 14 ετών διαβιούν με τουλάχιστον έναν ενήλικα που παρουσιάζει προβλήματα φυσικής ή ψυχικής υγείας, όπως περιορισμό στις δραστηριότητες λόγω προβλημάτων υγείας (23.2%), ύπαρξη μακροχρόνιας ασθένειας (4.1%), διαγνωσμένη κατάθλιψη (0.8%) ή γενικότερα συμπτώματα κακής ψυχολογικής κατάστασης (21.1%). Η έρευνα από την οποία προκύπτουν οι σχετικές εκτιμήσεις (Εθνική Έρευνα Υγείας) δεν περιέχει μεταβλητή ως προς τη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Παιδιά θύματα ενδοοικογενειακής βίας

Σύμφωνα με τα συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία της εθνικής τηλεφωνικής γραμμής για τα παιδιά (SOS-1056) από το Χαμόγελο του Παιδιού, υπήρξαν 884 επώνυμες και ανώνυμες αναφορές κάθε μορφής βίας για 1559 παιδιά στην Ελλάδα για το 2021. Στο πρώτο εξάμηνο του 2022 καταγράφηκαν 557 ανώνυμες και επώνυμες αναφορές κακοποίησης και παραμέλησης για 964 παιδιά²⁶. Το 2021, στην Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας (1107) του Ε.Κ.Κ.Α. καταγράφηκαν 74 κλήσεις για περιστατικά που αφορούσαν σε παιδιά (21 για ενδοοικογενειακή βία, 21 για παραμέληση, 21 για κακοποίηση, 5 για σεξουαλική κακοποίηση και 6 για περιστατικά βίας). Επίσης, καταγράφηκαν 257 κλήσεις στην Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (197) του Ε.Κ.Κ.Α. για περιστατικά βίας ή κακοποίησης γυναικών (χωρίς να προσδιορίζεται εάν σε κάθε κλήση/περιστατικό υπήρχαν παιδιά). Το α' εξάμηνο του 2022, η Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας (1107) του Ε.Κ.Κ.Α. έλαβε 21 ανώνυμες καταγγελίες, οι οποίες διαβιβάστηκαν προς τις αντίστοιχες Εισαγγελίες Ανηλίκων, για κακοποίηση-παραμέληση ανηλίκων. Σύμφωνα με την Επιδημιολογική Επιτήρηση της Κακοποίησης Παραμέλησης παιδιών (ΚαΠα-π) του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού²⁷ (Ιούνιος 2021 – μέσα Ιουλίου 2022) καταγράφηκαν 128 περιστατικά ηλικίας ≤1 μήνα – 18,2 ετών. Ως προς το είδος ΚΑΠΑ-π, στο 66,4% καταγράφεται μια ή περισσότερες μορφές παραμέλησης, στο 48,4% ψυχολογική/συναισθηματική κακοποίηση, στο 28,9% σωματική κακοποίηση, στο 6,25% σεξουαλική κακοποίηση και στο 3,9% αυτοτραυματισμοί.

Παιδιά ανήλικων μητέρων/ ανήλικες μητέρες

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2020 στην Ελλάδα γεννήθηκαν 2.347 παιδιά από μητέρες έως 20 χρονών, με 113 γέννες να αφορούν κορίτσια κάτω των 15 ετών (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.11) Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, για το 2020, 750 ανήλικα κορίτσια (10-18 ετών) έγιναν για πρώτη φορά μητέρες στην Ελλάδα με τα 106 να είναι κάτω των 15 ετών²⁸.

²⁶ Για το 2021: <https://www.hamogelo.gr/gr/el/ta-nea-mas/to-chamogelo-tou-paidiou-to-2021-stirikse-48403-paidia-kai-tis-oikogeneies-tous/>

Για το 2022: <https://www.hamogelo.gr/gr/el/ta-nea-mas/to-chamogelo-tou-paidiou-stirikse-38710-paidia-kai-tis-oikogeneies-tous-to-arsquo-eksamino-tou-2022/>

²⁷ Στο πλαίσιο της πιλοτικής δοκιμής του Συστήματος CAN-MDS, http://www.can-via-mds.eu/sites/default/files/D5.6_Greece_Policy%20recommendations_0.pdf

²⁸ βλ. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_fordagec&lang=en

Παιδιά φυλακισμένων γονιών

Σύμφωνα με στοιχεία της Σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα δικαιώματα των παιδιών φυλακισμένων γονέων του 2018, εκτιμάται ότι στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 1,2 εκατομμύρια παιδιά που οι γονείς τους εκτίουν ποινές σε καταστήματα κράτησης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του πανευρωπαϊκού δικτύου «Children of Prisoners Europe (COPE)», στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 14.000 παιδιά με πατέρα κρατούμενο και περίπου 650 παιδιά με μητέρα κρατούμενη²⁹.

3.2.7. Ανήλικοι κρατούμενοι

Σύμφωνα με τα στοιχεία (18-07-2022) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής), 28 ανήλικοι ήταν κρατούμενοι (24 στο Κατάστημα Κράτησης Κορίνθου και 4 στο κατάστημα κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θήβας) και 7 παιδιά εντός καταστημάτων κράτησης ηλικίας 1 μηνός έως τριών ετών³⁰.

3.3. Εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες

3.3.1. Προσχολική αγωγή και φροντίδα

Η προσχολική αγωγή και φροντίδα στην Ελλάδα διακρίνεται στη μη υποχρεωτική προσχολική φροντίδα (ΠΦ), για παιδιά ηλικίας 0-4 ετών, και στην υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση (ΠΕ), για παιδιά ηλικίας 4-5 ετών. Η ΠΦ παρέχεται από δημόσιες και ιδιωτικές δομές υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ιδιωτικές δομές) αλλά και των Δήμων (δημόσιες δομές). Καθώς οι Δήμοι ενθαρρύνονται, αλλά δεν υποχρεούνται να διαθέτουν κέντρα ΠΦ, η αξιολόγηση αξιόπιστων δεδομένων σε εθνικό επίπεδο παραμένει δύσκολη. Το 2020, περίπου 1 στα 2 παιδιά ηλικίας 0-3 ετών (47,5%) δεν έλαβε επίσημη ΠΦ, με το ποσοστό να παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση ανά Περιφέρεια (βλ. Παράρτημα IV, Διάγραμμα 3.7). Η ένταση της παροχής επίσημης φροντίδας σε παιδιά κάτω των 3 ετών στην Ελλάδα επίσης είναι χαμηλή, με μόλις το 10.4% των παιδιών αυτής της ηλικίας να λαμβάνει φροντίδα τουλάχιστον 30 ώρες/ εβδομάδα σε σύγκριση με ποσοστό 19.5% στην ΕΕ (Παράρτημα IV, Πίνακας 3.12). Όσον αφορά την ΠΕ, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το 2020, η εγγραφή ανέρχεται στο 90,3%, ποσοστό χαμηλότερο από τον μέσο όρο στην ΕΕ (95,4%)³¹, το οποίο όμως εν μέρει οφείλεται στην πρόσφατη επέκταση του ηλικιακού εύρους (από 5 ετών σε 4 ετών).

²⁹ Οι εκτιμήσεις του δικτύου (καθώς και του Συμβουλίου της Ευρώπης) για όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες στηρίζονται μεθοδολογικά σε παλαιότερη έρευνα που είχε διενεργηθεί στη Γαλλία (Champsaur κ.α., 2002) η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι σε κάθε κρατούμενο αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 1,3 παιδιά. Με βάση την αναλογία παιδιών ανά κρατούμενο και τα τελευταία στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των κρατούμενων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, τα παιδιά φυλακισμένων γονιών υπολογίζονται από την συγγραφική ομάδα σε περίπου 13.200 που είναι αρκετά κοντά στις παραπάνω εκτιμήσεις. Ωστόσο τα χαρακτηριστικά του σωφρονιστικού πληθυσμού ενδέχεται να παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις από χώρα σε χώρα με αποτέλεσμα η αναλογία παιδιών ανά κρατούμενο επίσης να διαφέρει.

³⁰ Για περισσότερες πληροφορίες:

βλ. http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=7055&Itemid=696&lang=GR

³¹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_enra10/default/table?lang=en

Τα εμπόδια που δυσχεραίνουν την πρόσβαση στην ΠΦ είναι πρωτίστως δομικά και συνίστανται, κατ' αρχάς, στην έλλειψη διαθεσιμότητας (*ανεπάρκεια των θέσεων σε δημόσιες δομές, γεωγραφική απόσταση*), την αδυναμία οικονομικής κάλυψης, και τα περιοριστικά ωράρια λειτουργίας (*συχνά απαγορευτικά για εργαζόμενους γονείς*). Στο σύνολο τους, τα δομικά εμπόδια στην πρόσβαση συναρτώνται άμεσα με την απουσία κεντρικού σχεδιασμού και ενιαίων κανόνων, με αποτέλεσμα στην πράξη τους διαφοροποιημένους όρους πρόσβασης ανάλογα με το Δήμο (*ενδεικτικά: ύψος τροφείων, προτεραιοποίηση αιτήσεων κλπ.*).

Η έλλειψη υποχρεωτικότητας για την ίδρυση και λειτουργία ενός, κατ' ελάχιστον, σταθερού αριθμού κέντρων από τους Δήμους προκαλεί ασυνέπειες στην κάλυψη των αναγκών σε επίπεδο επικράτειας. Επιπρόσθετο αντικίνητρο αφορά στο κόστος μετάβασης, το οποίο επηρεάζει δυσανάλογα τα παιδιά από νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, καθώς και τα παιδιά που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές, καταυλισμούς Ρομά ή δομές φιλοξενίας αιτούντων άσυλο. Πέραν των οικονομικών εμποδίων, οι δύο τελευταίες ομάδες παιδιών αντιμετωπίζουν πρόσθετα διοικητικά εμπόδια, λόγω της έλλειψης των απαιτούμενων εγγράφων. Δομικής φύσης είναι και τα εμπόδια στην πρόσβαση των **παιδιών με αναπηρία** και, συγκεκριμένα, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού³², η οποία αποτελεί μία από τις βασικότερες προκλήσεις μαζί με την αδυναμία φυσικής προσβασιμότητας των χώρων, δεδομένης και της έλλειψης στοιχείων ως προς την τεχνική συμμόρφωση των δομών προς τις σχετικές απαιτήσεις.

Σε συσχέτιση με τα δομικά εμπόδια, αλλά και με ένα διακριτό πολιτισμικό χαρακτήρα, καταγράφεται η τάση των οικογενειών με μικρά παιδιά στην Ελλάδα να καταφεύγουν και σε ανεπίσημες μορφές φροντίδας των παιδιών έως 3 ετών, όπως η βοήθεια από μέλη της ευρύτερης οικογένειας (*π.χ. παππούδες ή άλλοι συγγενείς*) ή από το φιλικό περιβάλλον ή η απασχόληση οικιακού προσωπικού που συχνά συνδυάζει τη φροντίδα των παιδιών με οικιακές εργασίες, με συνέπεια τη μη λήψη εξειδικευμένης και ποιοτικής προσχολικής φροντίδας, όπως το περιεχόμενο της προκύπτει από τη σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ, της 14^{ης} Μαΐου 2019 (*«High Quality Early Childhood Education and Care Systems»*).

3.3.2. Εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες

Η συμμετοχή στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι υψηλή στην Ελλάδα σε ποσοστό 98,5% για την πρωτοβάθμια και 96,7% για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση³³. Τα ποσοστά σχολικής διαρροής είναι χαμηλά στο δημοτικό (1,79% στις πρώτες τρεις τάξεις του δημοτικού σχολείου, 1,54% στις υπόλοιπες τρεις τάξεις του δημοτικού σχολείου) και στο λύκειο (1,65%) και αρκετά υψηλότερα στο ημερήσιο επαγγελματικό λύκειο (8,94%). Αν και δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο, η διαρροή είναι πολύ πιθανό να συσχετίζεται με το (χαμηλό) οικογενειακό

³² Άρ. 48, ν. 4647/2019 «η υποστήριξη του παιδιού που πάσχει από σωματικές, πνευματικές, ψυχικές παθήσεις ή αναπηρίες δύναται να παρέχεται και από ειδικό βοηθό - συνοδό που διαθέτει η οικογένεια του παιδιού, μετά από αίτηση του γονέα ή κηδεμόνα», μετακυλύοντας το κόστος στις οικογένειες των παιδιών και οδηγώντας πρακτικά στην αδυναμία εγγραφής. Επισημαίνεται ότι με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο για την παροχή βοηθητικού προσωπικού διέπεται από τον ν. 3699/2008, ενώ με τον ν.4823/2021 προβλέφθηκαν επιπλέον ευνοϊκές ρυθμίσεις.

³³ Η προσχολική εκπαίδευση (ΠΕ) για τα παιδιά ηλικίας 4-5 ετών, παρότι υποχρεωτική, εξετάστηκε ήδη στην προηγούμενη Ενότητα (3.3.1.), στο πλαίσιο της Προσχολικής Φροντίδας και Αγωγής.

εισοδήμα.³⁴ Ενδεικτικό είναι πως οι σχολικές διαρροές είναι συχνότερες σε μαθητές που φοιτούν σε δημόσια σχολεία παρά σε μαθητές ιδιωτικών σχολείων (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ).

Τα εμπόδια πρόσβασης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση διακρίνονται σε γενικά και σε ειδικά δηλαδή εντοπισμένα σε επιμέρους ομάδες παιδιών. Γενικά εμπόδια συνιστούν οι υψηλές ιδιωτικές δαπάνες των νοικοκυριών για εκπαιδευτική ενίσχυση των μαθητών εκτός σχολείου (φροντιστήρια, ιδιαίτερα μαθήματα), αλλά και για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Δημιουργείται έτσι ανισότητα τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές των μαθητών χαμηλής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, καθώς και αντικίνητρο για την ουσιαστική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος.

Ειδικά εμπόδια στην πρόσβαση αντιμετωπίζουν τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά από οικογένειες μεταναστών και προσφύγων, καθώς και τα παιδιά με αναπηρία. Είναι πιο πιθανό για τα παιδιά Ρομά να εγκαταλείψουν το σχολείο, να μην εγγραφούν σε αυτό και να ζουν σε φτωχά νοικοκυριά³⁵. Το 2016, μόνο το 28% των παιδιών Ρομά παρακολούθησε την προσχολική εκπαίδευση, ενώ η Ελλάδα είχε το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής παιδιών Ρομά στην υποχρεωτική εκπαίδευση ανάμεσα σε εννέα χώρες σχετικής έρευνας με ποσοστό 69% έναντι του μέσου όρου 90%³⁶. Ειδικότερα για τις εφήβους Ρομά, η χαμηλή φοίτηση εξηγείται κυρίως από την ανάγκη υποστήριξης του οικογενειακού εισοδήματος και τις πρώιμους γάμους. **Τα παιδιά με προσφυγικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο** σημείωσαν υψηλά ποσοστά ως προς τις εγγραφές και τη φοίτηση στην εκπαίδευση κατά το σχολικό έτος 2021-2022 ως αποτέλεσμα συντονισμένων πολιτικών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων³⁷.

Το Υπουργείο Παιδείας υλοποιεί πλήθος πολιτικών για την πλήρη συμπερίληψη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αποτέλεσμα των συντονισμένων πολιτικών του Υπουργείου είναι το υψηλότερο ποσοστό εγγραφής (έως και 95% - 16.417 μαθητές) και φοίτησης (75% - 12.285 μαθητές) μαθητών προσφύγων.

Επιπλέον, σύμφωνα με την καταγραφή του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου (Φλεβάρης 2022), στα σχολεία της χώρας μας φοιτούν 120 παιδιά πρόσφυγες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ηλικίας 5-18 ετών: 39 ασυνόδευτα παιδιά με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και 81 παιδιά με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που διαμένουν σε διαμερίσματα ή

³⁴ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2019), Η μαθητική διαρροή στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση – περίοδος αναφοράς 2014-2017, σελ. 8.

³⁵ Στην Ευρώπη, μια μελέτη του 2014 υπολόγισε ότι το 90% των Ρομά ζούσε σε νοικοκυριό κάτω από το όριο της φτώχειας (UNICEF, 2018).

³⁶ Έρευνα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έμμεση πηγή από UNICEF, 2021. Όσον αφορά την γεωγραφική διαφοροποίηση της σχολικής διαρροής των παιδιών Ρομά, βλ. και μελέτη του 2019 που διενεργήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας. Η μελέτη συμπεραίνει ότι κατά την περίοδο 2014-2017 το ποσοστό διαρροής μαθητών γυμνασίου στη Δυτική Αττική (όπου διαμένουν οικογένειες Ρομά σε μεγάλη συγκέντρωση) ήταν το μεγαλύτερο ανά την επικράτεια σε ποσοστό 11,6% έναντι 4,6% για το σύνολο της χώρας.

³⁷ Βλ. Δελτίο Τύπου του Υ.ΠΑΙ.Θ <https://www.minedu.gov.gr/ekpaideusi/refug-educ>

ανοιχτές δομές φιλοξενίας. Εντούτοις, έχουν εντοπιστεί διάφορα εμπόδια πρόσβασης στην εκπαίδευση για παιδιά που διαβιούν σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), τα οποία σχετίζονται με την έλλειψη κενών θέσεων, το επαρκές προσωπικό, καθώς και την επιφυλακτικότητα από τα σχολεία ή τις τοπικές κοινωνίες έναντι της μαζικής ένταξης μαθητών/τριών στις εκπαιδευτικές δομές (Συνήγορος του Πολίτη, 2021)³⁸.

Τα **παιδιά με αναπηρία**³⁹ αντιμετωπίζουν δύο βασικά εμπόδια: πρόσβαση και προσωπικό. Το πρώτο επηρεάζει κυρίως τα παιδιά με σωματικές αναπηρίες και μπορεί να σχετίζεται με τη φυσική πρόσβαση στους σχολικούς χώρους, καθώς και με την, εν μέρει, έλλειψη προσαρμοσμένου υλικού και υποστηρικτικού εξοπλισμού⁴⁰. Η δεύτερη δυσκολία είναι η έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και προσωπικού, κυρίως σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές και στα νησιά, παρά την πρόσληψη 4.500 εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής την τελευταία διετία που κατανεμήθηκαν σε όλη την Ελλάδα. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την υποστήριξη της ένταξης των μαθητών με αναπηρία στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τέλος, υπάρχει έλλειψη προσαρμοσμένης μαθησιακής υποστήριξης και υλικού, καθώς και εφαρμογής προγραμμάτων συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Τα **παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα**⁴¹ αντιμετωπίζουν εμπόδια συμμετοχής στην εκπαίδευση λόγω κενών φοίτησης ή αυξημένων εκπαιδευτικών αναγκών και δυσκολιών. Τέλος, σημαντικό εμπόδιο εντοπίζεται στην απόσταση από τις σχολικές μονάδες ειδικότερα για **παιδιά σε απομακρυσμένες/ μη προσβάσιμες περιοχές** και σε συνάρτηση με τις ανεπάρκειες στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο μεταφοράς των μαθητών⁴².

³⁸ Συνήγορος του Πολίτη (2021), Πόρισμα με θέμα : «Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου».

³⁹ Ελλείπει επίσημων στοιχείων ως προς τα παιδιά με αναπηρία που αποκλείονται πλήρως από την πρόσβαση στην εκπαίδευση, εκτιμάται ότι οι μαθητές με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στην γενική και ειδική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ανέρχονται σε 109.020 μαθητές, αποτελώντας το 7% του μαθητικού πληθυσμού της χώρας (Πηγή: 10^ο Δελτίο στατιστικής πληροφόρησης «Στοιχεία για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» που δημοσίευσε το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.).

⁴⁰ Την τελευταία δεκαετία ιδιώς στο πλαίσιο του Προγράμματος «Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση» έχει αναπτυχθεί μία πληθώρα προσβάσιμου υλικού: μεταγραφή όλων των υπαρχόντων βιβλίων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε μορφή Braille από το ΙΤΥΕ Διόφαντος και προσαρμογή όλων των βιβλίων από το δημοτικό ως το λύκειο σε διαφορετικές γραμματοσειρές για αμβλύωπες μαθητές, προσαρμογή βιβλίων για τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό σε ψηφιακή προσβάσιμη μορφή και σε μορφή easy to read για κωφούς μαθητές, μαθητές με αυτισμό και νοητική καθυστέρηση (η προσαρμογή των βιβλίων έχει γίνει από το ΙΕΠ στο πλαίσιο του έργου «Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές με αναπηρίες»), ανάπτυξη του πρώτου πολυμεσικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής νοηματικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο και τις δυο πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου, καθώς επίσης και εκπαιδευτικού λογισμικού για διάφορες κατηγορίες αναπηρίας, στα πλαίσια του προαναφερθέντος έργου. Σε σχέση με την παροχή εξοπλισμού, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων αναταποκρίνεται στα αιτήματα των μαθητών με αναπηρία και τους παρέχει δωρεάν υποστηρικτική τεχνολογία (σταθερούς/φορητούς Η/Υ τεχνολογία Braille, ειδικά λογισμικά κλπ) ύστερα από σχετική εισήγηση του ΚΕΣΥ, με σκοπό την παροχή εύλογων προσαρμογών που διευκολύνουν στην ψηφιακή προσβασιμότητα.

⁴¹ Ειδική Έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη, «Από το ίδρυμα στην κοινότητα: εναλλακτική φροντίδα ευάλωτων παιδιών και υποστήριξη οικογενειών», 2020, <https://www.noesi.gr/book/eidiki-ekthesi-stp-idryma-stin-koinotita-enallaktiki-frontida-eyaloton-paidion-kai-ypostirixi>

⁴² Η μεταφορά των μαθητών ανήκει στην αρμοδιότητα των Περιφερειών, ΚΥΑ 50025/19-9-2018 (ΦΕΚ 4217/Β/26-9-2018). Τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως στην ανεπάρκεια αστικών ή υπεραστικών μέσων μαζικής μεταφοράς, στην διαδικασία διενέργειας δημόσιων διαγωνισμών, στον τρόπο και το ύψος της αποζημίωσης των γονέων.

3.3.3. Υγειονομική περίθαλψη

Παρά την εν γένει καλή κατάσταση υγείας των παιδιών στην Ελλάδα⁴³, το ποσοστό των παιδιών που δηλώνουν μη εξυπηρετούμενες ανάγκες για ιατρική φροντίδα με βάση την EU-SILC του 2017 (2,4%) είναι υψηλότερο από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο (1,6%). Την ίδια χρονιά, ακόμη μεγαλύτερη ήταν η απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο αναφορικά με τις μη εξυπηρετούμενες οδοντιατρικές ανάγκες των παιδιών (4,4% σε σύγκριση με 2,6% στην ΕΕ27). Επίσης, παρατηρούνται μεγάλες ανισότητες με βάση το εισόδημα του νοικοκυριού, με τα φτωχότερα παιδιά να δηλώνουν σε υπερδιπλάσιο ποσοστό μη εξυπηρετούμενες ανάγκες για ιατρική φροντίδα (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.14), ενώ μεγάλες εισοδηματικές ανισότητες παρατηρούνται και στην πρόσβαση στην οδοντιατρική φροντίδα (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.15⁴⁴).

Γενικό εμπόδιο στην ισότιμη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη συνιστά το **ύψος των ιδιωτικών δαπανών**, ειδικά των άμεσων δαπανών των νοικοκυριών. Οι τελευταίες παραμένουν πάνω από το ένα τρίτο της συνολικής δαπάνης υγείας το 2019 (35,2%), με σημαντική αύξηση να καταγράφεται από το 2012⁴⁵. Πέραν του κινδύνου περαιτέρω διεύρυνσης των οικονομικών ανισοτήτων, η τάση αυτή συνεπάγεται κίνδυνο αδυναμίας κάλυψης έκτακτων ιατρικών αναγκών και, επομένως, έκθεση των ευάλωτων νοικοκυριών σε κινδύνους υγείας. Γενικό εμπόδιο συνιστά και η σοβαρή έλλειψη επενδύσεων στις υπηρεσίες **ψυχικής υγείας για τα παιδιά και τους εφήβους**, ενώ παράλληλα η πλειοψηφία των σχετικών υπηρεσιών συγκεντρώνεται στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη (εξειδικευμένες ψυχιατρικές μονάδες νοσηλείας σε δημόσια νοσοκομεία ή εξωτερικές υπηρεσίες συμβουλευτικής).

Ειδικά εμπόδια αντιμετωπίζουν επιμέρους ομάδες παιδιών, όπως τα **παιδιά με αναπηρία**, πρωτίστως, λόγω του ελλιπούς αριθμού δημόσιων Κέντρων Αποκατάστασης και Αποθεραπείας με σημαντική διακύμανση ανά νομό, που υποχρεώνει σε προσφυγή σε ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας και, δευτερευόντως, λόγω των ελλείψεων εξειδικευμένων ιατρών κατά τη διαδικασία πιστοποίησης στα ΚΕΠΑ αλλά και των ελλειμμάτων προσβασιμότητας των κτιρίων. Τα **παιδιά από οικογένειες μεταναστών και τα παιδιά των προσφύγων** αντιμετωπίζουν διαφορετικά εμπόδια στην πρόσβαση, τα οποία σχετίζονται με τη γλώσσα και τις πολιτισμικές διαφορές, την αδυναμία/καθυστερήση έκδοσης των απαραίτητων δικαιολογητικών (ΠΑΑΥΠΑ), την έλλειψη διερμηνέων και διαπολιτισμικών μεσολαβητών στην πλειονότητα των δημόσιων κέντρων υγειονομικής περίθαλψης και τη μη έγκαιρη πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας λόγω των ελλείψεων και δυσκολιών κατά τις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, αλλά και μετακίνησης στην ειδικότερη περίπτωση διαμονής σε ΚΥΤ. Το χαμηλό επίπεδο υγείας των **Ρομά** έχει άμεση σχέση με κοινωνικούς προσδιοριστικούς παράγοντες

⁴³ Σύμφωνα με το ειδικό ερωτηματολόγιο για την υγεία των παιδιών της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019 (ΕΛΣΤΑΤ), το 98,1% των παιδιών ηλικίας 2-14 στην Ελλάδα έχει πολύ καλή ή καλή υγεία, το 1,4% μέτρια υγεία και το 0,5% κακή ή πολύ κακή υγεία. Αντίστοιχη εικόνα αποκομίζεται και από τα αποτελέσματα του ad hoc ερωτηματολογίου της EU-SILC του 2017 με το 98% των παιδιών έως 16 ετών να δηλώνουν πολύ καλή ή καλή υγεία, 1,2% μέτρια υγεία και 0,8% κακή ή πολύ κακή υγεία.

⁴⁴ Ο βασικός λόγος για τις μη εξυπηρετούμενες ιατρικές ανάγκες των παιδιών είναι το κόστος των υπηρεσιών (77,7%) ενώ ακολουθούν άλλοι, απροσδιόριστοι λόγοι (σε ποσοστό 8,9%), η απόσταση (7,2%), οι λίστες αναμονής (5,2%) και η έλλειψη χρόνου (1%). Ως προς την οδοντιατρική φροντίδα, το κόστος αγγίζει το 98,2% ως βασική αιτία μη εξυπηρετούμενων αναγκών, ενώ η απόσταση ευθύνεται μόλις για το 1,8% (βλ. Παράρτημα IV, Πίνακας 3.16).

⁴⁵ EUROSTAT, 2020.

της υγείας και με διακρίσεις και εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, όπως, ιδίως, οι ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με την πρόληψη των ασθενειών, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο και τις διαδικασίες διεκδίκησης παροχών, η γεωγραφική απομόνωση και η αδυναμία φυσικής πρόσβασης στις υπηρεσίες, η έλλειψη πληροφόρησης, καθώς και γλωσσικά και επικοινωνιακά εμπόδια⁴⁶.

3.3.4. Υγιεινή διατροφή

Η διατροφική κατάσταση είναι ανησυχητική με υψηλά ποσοστά τόσο παχυσαρκίας, όσο και υποσιτισμού σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες. Το 37,5% των παιδιών ηλικίας 2-14 ετών είναι παχύσαρκα ή υπέρβαρα, ενώ το 9,2% είναι ελλιποβαρή, ποσοστό που αυξάνεται σημαντικά στα παιδιά ηλικίας 2-4 ετών, αγγίζοντας σχεδόν 1 στα 4 (24%) (βλ. Παράρτημα IV, Διάγραμμα 3.9).

Ιδιαίτερα χαμηλά είναι και τα ποσοστά θηλασμού. Παρά τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για αποκλειστικό μητρικό θηλασμό κατά τους πρώτους 6 μήνες ζωής των βρεφών, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ από την Εθνική Έρευνα Υγείας του 2019, μόλις το 36,6% των νέων μητέρων θήλασε με μητρικό γάλα για 6 μήνες ή περισσότερο⁴⁷. Επίσης, στην Ελλάδα το ποσοστό των νεογνών με χαμηλό βάρος κατά τη γέννηση κυμαίνεται άνω του 9% σε αντιδιαστολή με τον μ.ο. 6,6% των χωρών του ΟΟΣΑ⁴⁸.

Στην Ελλάδα τα νοικοκυριά με παιδιά παρουσιάζουν μεγαλύτερη οικονομική δυσκολία στο να εξασφαλίσουν επαρκή διατροφή (ένα γεύμα με κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή χορτοφαγικό ισοδύναμο) σε σχέση με τα νοικοκυριά σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Ιδιαίτερα μεγάλη δυσκολία φαίνεται να αντιμετωπίζουν τα μονογονεϊκά και τα πολυπληθή νοικοκυριά (βλ. Παράρτημα IV, Διάγραμμα 3.8). Στα φτωχότερα νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (με οικογενειακό εισόδημα κάτω από το 60% του διάμεσου εισοδήματος) το ποσοστό αδυναμίας εξασφάλισης ενός τέτοιου γεύματος ανά δύο ημέρες φτάνει το 53,4% σε σύγκριση με 20,2% στην Ευρώπη (στοιχεία *EU-SILC 2020*)⁴⁹.

Ως προς την πρόσβαση των παιδιών σε ανάγκη σε υγιεινή διατροφή, γενικό εμπόδιο συνιστά η έλλειψη μίας ολοκληρωμένης διατροφικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Το θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει κατακερματισμένα προγράμματα περιορισμένου εύρους και γεωγραφικής εμβέλειας εντός σχολείων (Σχολικά Γεύματα σε προεπιλεγμένα σχολεία, Σχολικό πρόγραμμα επικεντρωμένο σε συγκεκριμένα σχολεία στις αστικές περιοχές) και εκτός σχολείων (Κοινωνικά Παντοπωλεία που λειτουργούν σε ορισμένους Δήμους, πρόγραμμα Επισιτιστικής και βασικής υλικής συνδρομής), που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα και την κάλυψη των αναγκών σε όλη την επικράτεια. Τα οριζόντια εμπόδια σχετίζονται επίσης με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων και, συγκεκριμένα, με τον φόρτο εργασίας της οικογένειας και την αδυναμία προετοιμασίας ενός υγιεινού γεύματος στο σπίτι σε καθημερινή βάση, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, τις κακές διατροφικές συνήθειες και την εισοδηματική ανεπάρκεια. Περαιτέρω παράγοντες

⁴⁶ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030.

⁴⁷ Βλ. <https://www.statistics.gr/documents/20181/5856c8ff-59cd-ae0-2883-f90e4b265706>

⁴⁸ Βλ. https://www.oecd.org/els/family/CO_1_3_Low_birth_weight.pdf

⁴⁹ Επίσης, από ανάλυση των μικροδεδομένων της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019, προκύπτει ότι μόλις οι μισοί έφηβοι ηλικίας 15-17 ετών καταναλώνουν τουλάχιστον μια μερίδα φρούτων ή λαχανικών ημερησίως στην Ελλάδα. Βλ. <https://www.statistics.gr/documents/20181/5856c8ff-59cd-ae0-2883-f90e4b265706>

που επηρεάζουν την διατροφική κατάσταση συνιστούν η ελάχιστη ή μηδενική σωματική άσκηση και οι περιορισμένες πηγές ενημέρωσης για τη διατροφή.

Ειδικά εμπόδια αντιμετωπίζουν **τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες και τα άστεγα παιδιά** που δεν φοιτούν στο σχολείο και, επομένως, αποκλείονται από τα προγράμματα διανομής φαγητού στο σχολείο. Επίσης, η πρόσβαση στα υπόλοιπα προγράμματα παρεμποδίζεται από την μη επαρκή ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων και την μη πλήρωση των όρων επιλεξιμότητας (ειδικά για όσους δεν κατέχουν νομιμοποιητικά έγγραφα).

3.3.5. Κατάλληλη στέγαση

Τα γενικά εμπόδια σχετίζονται κυρίως με την έλλειψη του εξειδικευμένου θεσμικού πλαισίου. Συγκεκριμένα, δεν υφίσταται ένα πλήρες πλαίσιο πολιτικής για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης, αλλά αποσπασματικά προγράμματα που στοχεύουν στην άμβλυνση ακραίων μορφών στεγαστικής αποστέρησης ειδικών πληθυσμιακών ομάδων. Παράλληλα, δεν υπάρχει ένα αξιόπιστο σύστημα συλλογής αναλυτικών δεδομένων σχετικά με τον άστεγο πληθυσμό. Τέλος, η οικονομική αδυναμία κάλυψης των εξόδων στέγασης και διαβίωσης αποτελεί σημαντικό εμπόδιο, καθώς το ποσοστό των δαπανών στέγασης είναι πολύ υψηλό για οικογένειες με παιδιά: με την αφαίρεση των δαπανών στέγασης, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για παιδιά αγγίζει το 51%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις ΕΕ27 είναι 33%.

Ως προς συγκεκριμένες ομάδες παιδιών, **τα παιδιά Ρομά** πλήττονται σε μεγάλο ποσοστό από σοβαρές στερήσεις αναφορικά με τη στέγαση, όπως ο συνωστισμός, η έλλειψη τρεχούμενου νερού ή τουαλέτας, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού Ρομά διαμένει σε πρόχειρα καταλύματα-παραπήγματα, με ελλιπή ή μη σύνδεση στα δίκτυα ηλεκτρικού ρεύματος και νερού και βασικές ελλείψεις σε υποδομές (Παράρτημα IV, Πίνακας 3.17). Τα **παιδιά δικαιούχοι διεθνούς ή επικουρικής προστασίας και οι οικογένειές τους** οδηγούνται σε αστεγία μετά τη διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής, την αδυναμία υπαγωγής στο ενταξιακό πρόγραμμα HELIOS, αλλά και στα υφιστάμενα προγράμματα στέγασης που απαιτούν την συμπλήρωση ελάχιστου χρονικού διαστήματος προηγούμενης συνεχούς και νόμιμης παραμονής. Επίσης, το θεσμικό πλαίσιο της αστεγίας περιορίζεται στους νόμιμα διαμένοντες, αποκλείοντας πλήθος παιδιών προσφύγων και μεταναστών. Ένα μικρό ποσοστό των **ασυνόδευτων ανηλίκων** εξακολουθεί να διαμένει σε ανεπίσημες/επισφαλείς συνθήκες στέγασης, ενώ, παράλληλα, το μεγαλύτερο ποσοστό διαβιεί σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων. Σημαντικές προκλήσεις αντιμετωπίζουν **τα παιδιά σε ιδρυματική φροντίδα**, παρά τις εντατικές προσπάθειες για την ενίσχυση του θεσμού της αναδοχής και της υιοθεσίας και την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης. Η τοποθέτηση και διαβίωση σε δομή ιδρυματικής φροντίδας αντιτίθεται εξ ορισμού στα δικαιώματα των παιδιών, καθώς συνεπάγεται περιορισμό της αυτόνομης διαβίωσης και συμμετοχής στην κοινωνική ζωή και αποστέρηση επιλογών με επιζήμιες επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία καθώς και στην ψυχοκοινωνική εξέλιξη των παιδιών.

4. ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ

Ο προσδιορισμός των ομάδων στόχου της Ενότητας 3 καθιστά σαφή την ανάγκη προτεραιοποίησης συγκεκριμένων ομάδων παιδιών, με κριτήριο τη σύνθεση της

οικογένειάς τους ή/και στη βάση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών καθώς και τη γεωγραφική ιδιαιτερότητα της χώρας, την υφιστάμενη διοικητική της οργάνωση και τη διάρθρωση των υπηρεσιών υγείας.

Έτσι, στις ενότητες 4.1 και 4.2 γίνεται προτεραιοποίηση των στοχευμένων παιδιών σε ανάγκη με βάση: α) τη γεωγραφική διάσταση, που αφορά σε παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές ή αγροτικές και ορεινές περιοχές και παιδιά σε νησιά δηλ. περιοχές όπου αναδεικνύεται η χαμηλή προσβασιμότητα σε βασικές υπηρεσίες για τους κατοίκους των περιοχών αυτών και β) την κοινωνικοοικονομική διάσταση με κριτήριο τη σύνθεση της οικογένειάς τους (μονογονεϊκές και πολυπληθείς), οι οποίες απαντώνται συχνότερα στην κατώτατη κλίμακα της κατανομής του εισοδήματος. Στην ενότητα 4.3 γίνεται προτεραιοποίηση των παιδιών σε ανάγκη με βάση ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (π.χ. παιδιά Ρομά, παιδιά με αναπηρίες, παιδιά σε ιδρύματα), εξαιτίας των οποίων αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες.

4.1 Γεωγραφική διάσταση (παιδιά σε μη αστικές ή αγροτικές και ορεινές περιοχές, παιδιά σε νησιά)

Ένας σημαντικός αριθμός νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα, καθώς και παιδιών (περί το 45% του συνολικού παιδικού πληθυσμού) κατοικούν σε μη αστικές περιοχές, αγροτικές και ορεινές ή απομακρυσμένες περιοχές. Μελέτες σχετικές με την οικονομική γεωγραφία στην Ελλάδα αναδεικνύουν τη χαμηλή προσβασιμότητα σε βασικές υπηρεσίες για τους κατοίκους των περιοχών αυτών. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν υπόψη και γεωγραφικά κριτήρια (βλ. Παράρτημα V) στην προτεραιοποίηση των προτεινόμενων μέτρων του ΕΣΔ, ειδικά σε άξονες που αφορούν την πρόσβαση ευάλωτων ομάδων παιδιών σε υπηρεσίες, όπως εκείνες της ιατρικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της προσχολικής φροντίδας. Οι σχετικές ανάγκες αναδεικνύονται, αφενός, από επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία, που αφορούν ελληνικά νοικοκυριά με παιδιά σε μη αστικές, αγροτικές και ορεινές περιοχές (π.χ. χαμηλή πρόσβαση στο διαδίκτυο, ανεπαρκής κάλυψη αναγκών ιατρικής περίθαλψης και παιδικής φροντίδας, εξωσχολικές δραστηριότητες), καθώς η γεωγραφική ετερογένεια⁵⁰ είναι σημαντικά υψηλότερη από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Αφετέρου, συνάδουν με τα αποτελέσματα της Έρευνας Πεδίου (Ερωτηματολόγιο και Αίτημα Συλλογής Στοιχείων για την κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί), μεταξύ των οποίων, η γεωγραφική απόσταση παρουσιάζεται ως σημαντικό εμπόδιο στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων μείωσης του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού σε πολλούς βασικούς άξονες⁵¹.

4.2 Κοινωνικο-οικονομική διάσταση

Τρεις ομάδες-στόχος εντάσσονται στην κατηγορία αυτή: α) τα παιδιά σε μονογονεϊκές οικογένειες (ένας μόνο γονέας με εξαρτώμενα παιδιά), β) τα παιδιά σε οικογένειες δύο ενηλίκων με τρία ή περισσότερα παιδιά και γ) τα παιδιά σε οικογένειες τριών ή περισσότερων ενηλίκων με εξαρτώμενα παιδιά. Οι δύο

⁵⁰Περισσότερα στοιχεία και μεγαλύτερη ανάλυση σχετικά με τα γεωγραφικά κριτήρια προς εξέταση παρουσιάζονται στο Παράρτημα V.

⁵¹Περισσότερες πληροφορίες σχετικές με τα αποτελέσματα της Έρευνας Πεδίου περιλαμβάνονται στο Παράρτημα X.

τελευταίες ομάδες συχνά αναφέρονται ως υπό-ομάδες των «πολυπληθών οικογενειών». Τόσο οι μονογονεϊκές, όσο και οι πολυπληθείς οικογένειες διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, καθώς απαντώνται συχνότερα στην κατώτατη κλίμακα της κατανομής του εισοδήματος. Οι οικογένειες αυτές αδυνατούν να εξασφαλίσουν επαρκή υγειονομική περίθαλψη και υγιεινή διατροφή, αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα σχετικά με την ποιότητα της κατοικίας, εμφανίζουν σοβαρότατη αδυναμία επαρκούς θέρμανσης και πολύ υψηλά ποσοστά ληξιπρόθεσμων οφειλών (ενοίκιο, λογαριασμοί), αδυναμία πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες προσχολικής φροντίδας και εκπαίδευσης, γεγονός που αντικατοπτρίζει την σοβαρή οικονομική δυσχέρεια των νοικοκυριών αυτών, η οποία αυξάνει τον κίνδυνο στερήσεων ως προς τη στέγαση και τον κίνδυνο δυνητικής αστεγίας.

4.3. Στοχευμένες κατηγορίες παιδιών με βάση ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Τέσσερις ομάδες παιδιών αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Πέραν των γενικών εμποδίων ενυπάρχουν και ειδικά εμπόδια, τα οποία ανάγονται σε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομάδας.

α) Παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες. Συγκεκριμένα, ένα ποσοστό παιδιών με προσφυγικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο το 25% περίπου, (σύμφωνα με τα στοιχεία που αναφέρονται στην ενότητα 3.3.2.) δεν παρακολουθεί το εκπαιδευτικό σύστημα ενώ έχει εγγραφεί. Επίσης διαβιεί σε ακατάλληλες συνθήκες απομακρυσμένες από τον κοινωνικό ιστό περιοχές ή είναι άστεγα. Παράλληλα το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης δεν ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες των παιδιών γενικότερα.

β) τα παιδιά Ρομά βιώνουν πολλαπλά προβλήματα και στερήσεις, που οφείλονται κυρίως στις υποβαθμισμένες και ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, τη γεωγραφική απομόνωση, τη διατήρηση αναχρονιστικών κοινωνικών πρακτικών (όπως οι πρώιμοι γάμοι) και την αδυναμία φυσικής πρόσβασης στις υπηρεσίες. Οι διακρίσεις, τα στερεότυπα και ο στιγματισμός, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο και τις διαδικασίες συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή σε συνδυασμό με την ελλιπή διευθέτηση ζητημάτων αστικοδημοτικής κατάστασης, τα υψηλά ποσοστά αναλφαριθμητισμού, την έλλειψη πληροφόρησης, καθώς και γλωσσικά και επικοινωνιακά εμπόδια αποτελούν, επίσης, προκλήσεις που επηρεάζουν τον βαθμό και τους όρους της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης.

γ) τα παιδιά με αναπηρίες αντιμετωπίζουν δομικά εμπόδια που σχετίζονται κυρίως με την de facto περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες λόγω έλλειψης φυσικής προσβασιμότητας, την έλλειψη εξειδικευμένου και κατάλληλου προσωπικού για την υποστήριξή τους, συμπεριλαμβανομένης της παροχής προσωπικής βοήθειας, την έλλειψη σε υπηρεσίες αποκατάστασης αλλά και την γενικότερη έλλειψη ενός πλαισίου υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας. Όσον αφορά ειδικότερα την πρόσβαση στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σημαντικές πρωτοβουλίες έχουν ληφθεί τα τελευταία χρόνια οι οποίες επιχειρούν να προάγουν τις αρχές της ενταξιακής/συμπεριληπτικής εκπαίδευσης (π.χ. στόχος 12, Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα Πρόσβασης των Μαθητών με Αναπηρία στην Εκπαίδευση). Αποκλίσεις, βέβαια, μεταξύ εκπαιδευτικής πολιτικής και παιδαγωγικής πράξης εξακολουθούν να υπάρχουν, οι οποίες ανακύπτουν από παράγοντες όπως η ραγδαία αύξηση της φοίτησης των μαθητών με αναπηρία σε τάξεις του γενικού σχολείου, η ελλιπής στο παρελθόν αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα ενταξιακής εκπαίδευσης κοκ. Οι προκλήσεις αυτές

επιχειρείται να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της εφαρμογής του προαναφερθέντος Σχεδίου Δράσης.

δ) τα παιδιά σε ιδρύματα διαβιούν για μεγάλο χρονικό διάστημα στα ιδρύματα και, συνήθως, μέχρι την ενηλικίωσή τους με βλαπτικές συνέπειες και μη αποδεκτές εκπώσεις σε ό,τι αφορά στην προστασία των δικαιωμάτων τους και, εν γένει, στην εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντός τους. Ο χαμηλός αριθμός των υποψηφίων αναδόχων, η έλλειψη επαγγελματικής αναδοχής, ειδικά για τα παιδιά με αναπηρία, η έλλειψη εναλλακτικών μορφών διαβίωσης εκτός ιδρύματος, τόσο για τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας με μηδενικές πιθανότητες αποκατάστασης μέσω αναδοχής και υιοθεσίας, όσο και για τα παιδιά που απομακρύνονται από τη βιολογική τους οικογένεια πριν τοποθετηθούν σε ίδρυμα, σε συνδυασμό με την έλλειψη στοχευμένων παρεμβάσεων πρόληψης, υποστήριξης και παρακολούθησης των ευάλωτων οικογενειών στην κοινότητα, συνιστούν τα σημαντικότερα εμπόδια στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών αυτών και στην ομαλή κοινωνική τους επανένταξη.

5. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ

Η αποτελεσματική εφαρμογή του ΕΣΔ προϋποθέτει την προσέγγιση των παιδιών και των οικογενειών σε ανάγκη, όπως αυτή η ομάδα προσδιορίστηκε, και αναλύθηκε σε ειδικότερες ομάδες-στόχους (βλ. Ενότητες 3 και 4), με σκοπό την ενημέρωση αυτών σχετικά με τα δικαιώματά τους και τους όρους πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες. Επαρκής, έγκαιρη και προσαρμοσμένη στα ειδικά χαρακτηριστικά της κάθε ομάδας-στόχου, η προσέγγιση και ενημέρωση θα λαμβάνει χώρα καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΣΔ, που χαρακτηρίζεται, όπως προαναφέρθηκε, δυναμικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο εν όψει της διαρκούς μεταβολής των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ακόμα, θα συμπεριλάβει δράσεις ενημέρωσης όσο και ευαισθητοποίησης, τόσο σε εθνικό, όσο και σε τοπικό επίπεδο, αξιοποιώντας διαθέσιμα ήδη μέσα ενημέρωσης και δημιουργώντας νέα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα κρίσιμη αναμένεται να είναι η συμβολή του Δικτύου Εκπροσώπων στη διευκόλυνση της ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε εξειδικευμένο κοινό, κατά το λόγο αρμοδιότητας των φορέων-μελών του.

5.1. Δράσεις ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο: οι δράσεις απευθύνονται στο ευρύτερο κοινό, στους επαγγελματίες των υπηρεσιών που εξυπηρετούν παιδιά της ομάδας στόχου, αλλά και στα ίδια τα παιδιά, με τρόπο άμεσο και διαδραστικό. Συγκεκριμένα περιλαμβάνουν:

- α) καμπάνια ενημέρωσης σε ΜΜΕ και μέσα κοινωνικής δικτύωσης (*τηλεοπτικά σποτ, βίντεο σειρά αναρτήσεων, κτλ.*),
- β) χρήση των Τηλεφωνικών Γραμμών για παροχή έγκυρων και στοχευμένων πληροφοριών,
- γ) δημοσίευση άρθρων/δελτίων τύπου σε εφημερίδες, περιοδικά, επιστημονικά περιοδικά,
- δ) διενέργεια ημερίδων και συνεδρίων, καθώς και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση εργαζομένων σε υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας και φροντίδας παιδιού και φοιτητών/σπουδαστών,

ε) ηλεκτρονική προσβάσιμη και φιλική προς τα παιδιά πλατφόρμα πληροφόρησης για υπάρχουσες παροχές/υπηρεσίες εντός της ιστοσελίδας του Εθνικού Συντονιστή, στ) χρήση διαθέσιμων μέσων διάδρασης με παιδιά και νέους για άμεση ενημέρωση/ευαισθητοποίηση και συλλογή πληροφοριών (U-report), και ζ) εκπόνηση συναφών εγχειριδίων, βιβλίων, παραμυθιών, ιστοριών σε κόμικς, προσαρμοσμένων στην ηλικία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών των ομάδων-στόχου.

5.2. Δράσεις σε τοπικό επίπεδο: οι τοπικές δράσεις προσεγγίζουν άμεσα και ενεργά τα παιδιά σε ανάγκη και τις οικογένειές τους μέσω της συνεργασίας των εκπροσώπων του δικτύου σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ενδεικτικά, σημειώνονται ενημερωτικές εκδηλώσεις στην τοπική κοινότητα, ερωτηματολόγια στις ομάδες-στόχους, ημι-δομημένες συνεντεύξεις, βιωματικές ομάδες παιδιών/εφήβων, ομάδες διαβούλευσης και ομάδες εστίασης (focus groups) με εκπροσώπους των παιδιών και τα μέλη των οικογενειών τους, ημερίδες ευαισθητοποίησης, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση από ιατρικές/ψυχοκοινωνικές κινητές μονάδες/ streetwork π.χ. για παιδιά στο δρόμο, εφήβους χρήστες κλπ., έντυπο υλικό σε όλες τις τοπικές υπηρεσίες και φορείς υποστήριξης. Τέλος, προβλέπεται ενημέρωση παιδιών από παιδιά π.χ. από τη Βουλή των Εφήβων, τα δεκαπενταμελή συμβούλια σχολείων, από συνομηλίκους αποδεκτούς στην ομάδα, με επιρροή/αναγνώριση, διαμεσολαβητές (π.χ. Ρομά).

Για τις ανωτέρω δράσεις, απαιτείται, με τη συνδρομή του Δικτύου, η ευαισθητοποίηση από τους τοπικούς φορείς: Δήμους, κοινωνικές υπηρεσίες, ειδικές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών (π.χ. Παραρτήματα Ρομά), συλλόγους ευπαθών ομάδων παιδιών και οικογενειών τους (π.χ. ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ, ΕΣΑΜΕΑ, συλλόγων οικογενειών παιδιών με αυτισμό, σύνδρομο Down κ.λ.π.), παιδικά ιδρύματα, παιδαγωγικά ινστιτούτα, ερευνητικά κέντρα, ΜΚΟ, ΑΜΚΕ, σχολικές μονάδες γενικής και ειδικής αγωγής, εκπρόσωποι των πολιτών (π.χ. Συνήγορος του Πολίτη και Συνήγορος του Παιδιού), πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ. παιδότοποι, χώροι άθλησης, σχολεία, φροντιστήρια, βρεφονηπιακοί σταθμοί, Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων, ιατρεία, κέντρα μαθησιακών δυσκολιών, θεραπείας και αποκατάστασης, κοινωνικά φροντιστήρια, κατηχητικά, κέντρα συμβουλευτικής και υποστήριξης (Βλ. Παράρτημα^{vi}).

6. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

6.1. Περιγραφή της θεσμικής διαδικασίας στην Ελλάδα για την εκπόνηση και έγκριση του ΕΣΔ

Σύμφωνα με την παρ. γ του άρθρου αρ. 53, του ν. 4837/2021, (βλ. Παράρτημαⁱ), ο Εθνικός Συντονιστής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί εκπονεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, σε συνεργασία και διαβούλευση με τοπικά και περιφερειακά δίκτυα με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών, αρμόδιες ΜΚΟ, τη UNICEF, άλλους Διεθνείς Οργανισμούς και τα παιδιά. Το ΕΣΔ εκδίδεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συμπράττει στην επικαιροποίηση τούτου με την ίδια διαδικασία, οποτεδήποτε παραστεί ανάγκη.

6.2. Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στην προετοιμασία, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΕΣΔ.

Βάσει των διατάξεων του άρθρου 53 του ν.4837/21, «(ο Εθνικός Συντονιστής) διασφαλίζει, ότι κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών και δράσεων για τη στήριξη των παιδιών σε ανάγκη επιτυγχάνεται η βέλτιστη συμμετοχή κάθε εθνικής, περιφερειακής και τοπικής αρχής, νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και κάθε άλλης αρχής, φορέων.....».

Στα πλαίσια των ανωτέρω διατάξεων με κοινή υπουργική απόφαση⁵² συστάθηκε Διυπουργική Ομάδα Εργασίας, στην οποία συμμετέχουν οι εκπρόσωποι δέκα (10) Υπουργείων. Με πρωτοβουλία του Εθνικού Συντονιστή συμμετέχουν και εκπρόσωποι άλλων δύο (2) Υπουργείων⁵³, ώστε σε στενή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων να αναπτυχθεί το πλαίσιο σχεδιασμού και οι προτεραιότητες του ΕΣΔ σε πολιτικό επίπεδο.

Επιπλέον, με πρωτοβουλία του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί, βάσει και των ανωτέρω διατάξεων οργανώθηκε εθνικό δίκτυο σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την εκπόνηση του ΕΣΔ. Για πρώτη φορά οργανώθηκε ένα πανελλαδικό δίκτυο εκπροσώπων τοπικών και περιφερειακών αρχών και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, καθώς και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, χωρίς επί του παρόντος να έχει το δίκτυο αυτό αυστηρή θεσμική πρόβλεψη και νομικά καθορισμένες αρμοδιότητες. Ειδικότερα, το δίκτυο ~~απαρτίζεται~~ από: 12 Υπουργεία, 13 Περιφέρειες, 11 Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, 332 Δήμους (Κοινωνικές Υπηρεσίες και Κέντρα Κοινότητας), 30 φορείς και Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, όπως το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία, η Ελληνική Εταιρεία Παχυσαρκίας, ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας κ.α., Τμήματα Πανεπιστημίων και ανεξάρτητες αρχές, σχετικές με τα δικαιώματα των Παιδιών⁵⁴, όπως ο Συνήγορος του Παιδιού (βλ. αναλυτικά τους Φορείς του Δικτύου στο Παράρτημα^{viii})

Σκοπός σύστασης του Δικτύου είναι όλοι οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παιδικής προστασίας ανά την Επικράτεια να συμμετέχουν ενεργά ως ενιαίο δίκτυο στη δυναμική διαδικασία προετοιμασίας, εφαρμογής και παρακολούθησης του ΕΣΔ. Σημείο εκκίνησης αποτέλεσε η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των ευάλωτων παιδιών στην Ελλάδα και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, αλλά και μια πρώτη απόπειρα καταγραφής των μέτρων που εφαρμόζονται σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Απώτερος στόχος είναι το δίκτυο να συμμετέχει ενεργά στην εφαρμογή και παρακολούθηση της Σύστασης, αποκτώντας ρητή θεσμική εδραίωση και διεύρυνση αρμοδιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, 400 περίπου εκπρόσωποι του Δικτύου συμμετείχαν σε διαδικτυακή διαβούλευση που οργάνωσε στις 14-1-2022 ο Εθνικός

⁵² Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ⁱⁱ Κοινή Υπουργική Απόφαση με θέμα: «Ορισμός εκπροσώπων και των αναπληρωτών τους ως συνδέσμων με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης ως Εθνικό Συντονιστή Εγγύησης για τα Παιδιά, σε εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 59 του ν. 4837/2021» (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 30/21.01.2022).

⁵³ Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

⁵⁴ Κατόπιν αιτήματος του Εθνικού Συντονιστή, κάθε φορέας όρισε δύο εκπροσώπους (1 τακτικό και 1 αναπληρωματικό μέλος).

Συντονιστής, καθώς και σε έρευνα που διεξήχθη στο χρονικό διάστημα από 11 Ιανουαρίου – αρχές Φεβρουαρίου 2022 μέσω της αποστολής δύο αρχείων προς συμπλήρωση:

- 1) Έρευνα Πεδίου- Ερωτηματολόγιο Συλλογής Στοιχείων για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (βλ. Παράρτημα^{viii}) και
- 2) Πίνακας Συλλογής Στοιχείων για την κατάρτιση Εθνικού Σχεδίου Δράσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (βλ. Παράρτημα^{ix}).

Τα συγκεκριμένα ερευνητικά εργαλεία συντάχθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις καλές πρακτικές άλλων κρατών μελών και συνδιαμορφώθηκαν με το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιοτεχνικών Ερευνών (IOBE). Στόχος της Έρευνας Πεδίου ήταν η αποτύπωση της εμπειρίας των εκπροσώπων των φορέων που δραστηριοποιούνται ενεργά στον τομέα της παιδικής προστασίας αναφορικά με τη διερεύνηση των βασικών αιτιών πίσω από την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα σημαντικότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες παιδιών (ομάδες-στόχος) κατά την πρόσβασή τους στις βασικές υπηρεσίες (όπως προσδιορίζονται από τη Σύσταση), η επίδραση της πανδημίας, καθώς επίσης και η αποτύπωση προτάσεων πολιτικής από εκπροσώπους των φορέων με βάση την εμπειρία τους αναφορικά με τα παρατηρούμενα κενά. Η ανταπόκριση στην έρευνα ήταν σημαντική καθώς απαντήθηκαν περίπου 350⁵⁵ ερωτηματολόγια. Στην έρευνα συμμετείχαν 173 φορείς (κυρίως Δήμοι). Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν σε ποσοστό 82% από εργαζομένους σε θέσεις απασχόλησης σχετικές με την κοινωνική προστασία (και σε ποσοστό 72% από κατόχους τίτλων συναφών σπουδών). Η στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των απαντήσεων έγινε από το IOBE (βλ. Παράρτημα^x). Με στόχο τη διεύρυνση της έρευνας και τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, αλλά και μεμονωμένων ατόμων αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Ε.Κ.Κ.Α.⁵⁶ και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων⁵⁷ τα προαναφερόμενα ερωτηματολόγια.

Επίσης, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και ο Εθνικός Συντονιστής θα λάβουν τεχνική βοήθεια από την DG Reform, η οποία αφορά τον καθορισμό του μοντέλου διοίκησης κατά το στάδιο υλοποίησης του ΕΣΔ⁵⁸.

Σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία του Εθνικού Σχεδίου Δράσης έχει και η συμμετοχή των παιδιών. Η εκπροσώπησή τους διασφαλίστηκε με δυο δράσεις:

- α) Πραγματοποιήθηκε ανώνυμη συμπλήρωση ερωτηματολογίου μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (Survey Monkey βλ. Παράρτημα^{xi}). Το ερωτηματολόγιο απεστάλη σε γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ΕΠΑΛ σε όλες τις Περιφέρειες πανελλαδικά, κατόπιν σχετικής έγκρισης του Υπουργείου Παιδείας και συναίνεσης των κηδεμόνων τους. Το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε σε συνεργασία της UNICEF και του Συνηγόρου του Παιδιού. Την επεξεργασία των ερωτηματολογίων ανέλαβε το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας & Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ) (βλ. συνοπτικά αποτελέσματα δειγματοληπτικής έρευνας στο Παράρτημα^{xii}).

⁵⁵ Συγκεκριμένα οι απαντήσεις προήλθαν από 159 Δήμους της χώρας και κυρίως από τα Κέντρα Κοινότητας, 7 από Περιφέρειες, 5 από Μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα, 1 από Πανεπιστημιακό Ίδρυμα και 1 από Οργανισμό του Δημοσίου Τομέα. Στην έρευνα καταγράφηκε συμμετοχή και από τις 13 Περιφέρειες, ενώ το 23,1% των απαντημένων ερωτηματολογίων προήλθε από Δήμους της Περιφέρειας Αττικής, το 12,1% από την Κεντρική Μακεδονία και αντίστοιχο ποσοστό από τη Θεσσαλία.

⁵⁶ https://www.surveymonkey.com/r/Child_Guarantee_Questionnaire_Institutions

⁵⁷ <https://paidi.gov.gr/>

⁵⁸ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Ενότητα 11 (11.1)

β) Παράλληλα, δημιουργήθηκαν ομάδες εστιασμένης συζήτησης παιδιών ηλικίας 12-17 ετών (focus groups), διάρκειας μιας ώρας, με παιδιά εκπροσώπους των ακόλουθων ευάλωτων ομάδων: παιδιά Ρομά, παιδιά με αναπηρία, ασυνόδευτοι ανήλικοι, παιδιά ΛΟΑΤΚΙ ή από οικογένειες ΛΟΑΤΚΙ, παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα, παιδιά σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης και παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα. Ο συντονισμός των ομάδων εστίασης έγινε από ερευνητές με ανάλογη εμπειρία του ΕΙΕΑΔ και στέλεχος του Ε.Κ.Κ.Α. με ειδικότητα κοινωνικού λειτουργού. Η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις προαναφερόμενες ομάδες εστίασης έγινε από το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας & Ανθρώπινου Δυναμικού Ε.Ι.Ε.Α.Δ. (βλ. ανάλυση δεδομένων στο Παράρτημα ^{xiii}). Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν δύο ομάδες εστίασης από τη UNICEF και το Συνήγορο του Παιδιού με παιδιά διαφόρων ευάλωτων ομάδων (βλ. ανάλυση δεδομένων στο Παράρτημα ^{xiv}).

7. ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

7.1 Εισαγωγή

Βασικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (ΕΕΠ) είναι να διασφαλιστεί ότι κάθε παιδί που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, όπως πρώιμη φροντίδα, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, διατροφή και στέγαση.

Στο πλαίσιο του παρόντος ΕΣΔ τέθηκαν πρωταρχικοί σκοποί ανά τομέα παρέμβασης και παράλληλα αναπτύχθηκε ένα σύστημα δεικτών για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των σκοπών αυτών, οι οποίοι συνιστούν παράλληλα ειδικότερους τομεακούς στόχους. Οι σκοποί και οι στόχοι συνδέονται με συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής και ειδικότερες δράσεις, οι οποίες αναλύονται στις Ενότητες 8 και 9.

Οι στόχοι του ΕΣΔ συνίστανται κυρίως στη μείωση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στην αύξηση του μεριδίου των παιδιών σε ανάγκη που αποκτούν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Εκτός από ποσοτικούς, στο ΕΣΔ περιλαμβάνονται και ποιοτικοί στόχοι που αφορούν κυρίως τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Στη συνέχεια της Ενότητας, παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι για το ΕΣΔ ανά τομέα παρέμβασης.

7.2 Στόχοι για μείωση της παιδικής φτώχειας και για κοινωνική προστασία των ομάδων στόχου

Η παρακολούθηση της πορείας προς την μείωση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού πραγματοποιείται μέσω δεικτών (Πίνακας 7.1), οι οποίοι εντάσσονται ή έχουν προταθεί να ενταχθούν σε ευρωπαϊκά ή εθνικά πλαίσια παρακολούθησης⁵⁹. Ειδικότερα, θεσπίζεται ως στόχος το ποσοστό παιδιών (ηλικίας 0-17) σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού να μην υπερβαίνει το 24% το 2030, από 32% το 2021 και 37,7% το 2015⁶⁰. Ο στόχος έχει τεθεί με την προοπτική

⁵⁹ European Commission, Employment, Social Affairs and Inclusion DG, INITIAL VERSION OF THE MONITORING FRAMEWORK FOR THE EUROPEAN CHILD GUARANTEE, SPC/ISG/2022/2/2, Brussels, 18 February 2022.

⁶⁰ Υπενθυμίζεται ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, αποφασίστηκε να μειωθεί, έως το 2030, κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, ο αριθμός

σύγκλισης προς τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση την τελευταία διαθέσιμη τιμή του δείκτη (24% το 2020). Ο στόχος μπορεί να θεωρηθεί φιλόδοξος (μείωση κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες), αλλά και επιτεύξιμος, καθώς την προγενέστερη πενταετία καταγράφηκε ήδη μια μείωση κατά 6,2 π.μ. ως αποτέλεσμα της θέσπισης πολιτικών κοινωνικής προστασίας (όπως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα), αλλά λόγω και ευρύτερων κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων (όπως η μείωση της ανεργίας), εξελίξεις οι οποίες αναμένεται να συνεχίσουν να επιδρούν θετικά και στην τρέχουσα δεκαετία⁶¹. Επίσης, η πρόσφατη αύξηση που καταγράφεται για το 2021 με βάση τα τελευταία στοιχεία της EU-SILC μπορεί να στοιχειοθετηθεί στη βάση της επίδρασης των έκτακτων μέτρων περιορισμού για την αντιμετώπιση της πανδημίας (έτος αναφοράς εισοδημάτων=2020) και δεν θα πρέπει να θεωρείται μόνιμη.

Κρίνεται αναγκαία η θέσπιση στόχων και σε επιμέρους συνιστώσες του δείκτη, καθώς και σε διαστάσεις της φτώχειας που δεν περιορίζονται στον αριθμό των παιδιών σε ανάγκη. Ειδικότερα, τίθεται στόχος το ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας (που παρακολουθείται από τον δείκτη AROP και προσδιορίζεται αποκλειστικά με βάση το εισόδημα), να περιοριστεί το 2030 σε 18,5%, με ενδιάμεσο στόχο το 20% το 2025, από 23,79% το 2021 και 26,6% το 2015, έναντι 19,2% στην ΕΕ. Είναι σημαντικό η μείωση της φτώχειας να μην οφείλεται μόνο σε βελτίωση της εισοδηματικής κατάστασης των παιδιών κοντά στο όριο της φτώχειας ή σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν προσωρινές εισοδηματικές δυσκολίες. Για αυτό τον λόγο, τίθεται στόχος για μείωση και του χάσματος της φτώχειας για παιδιά σε 22% το 2030 (από 27,1% το 2021 και 34,5% το 2015). Επιπλέον, στη διάσταση του κοινωνικού αποκλεισμού, θεσπίζεται στόχος για τη συνδυαστική πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες της ΕΕΠ. Ειδικότερα, τίθεται ως στόχος το ποσοστό παιδιών που βιώνουν σοβαρές υλικές και κοινωνικές στέρησεις⁶² να υποχωρήσει σε 8,1% το 2030, από 19,0% το 2020 και 23,9% το 2015, έναντι 8,1% κατά μέσο όρο στην ΕΕ το 2020.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, υλοποιείται το σύστημα εγγύησης ελάχιστου εισοδήματος, ως ευρύτερο δίκτυ ασφαλείας, παράλληλα με τα πρόσθετα μέτρα

των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, δηλαδή να μειωθεί το ποσοστό σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμό (AROPE) από 21,1% το 2019, σε 17,6% ή κατά 3,5 ποσοστιαίες μονάδες. Το 1/3 του συνόλου (5 εκατομμύρια άτομα) πρέπει να είναι παιδιά. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει απευθύνει πρόταση για τους εθνικούς στόχους που πρέπει να θέσουν τα κράτη μέλη, επισημαίνοντας επιπλέον ότι όσοι απέχουν πολύ από τον ευρωπαϊκό στόχο (όπως η Ελλάδα) πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες. Κατά συνέπεια, ο βασικός δείκτης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για την παρακολούθηση της πορείας, τόσο του στόχου για το γενικό πληθυσμό, όσο και για τα παιδιά είναι ο δείκτης AROPE. Πρόκειται για σύνθετο δείκτη που περιλαμβάνει το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, ή/και σε συνθήκες υλικής στέρησης, ή/και σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας. Τα στοιχεία για τον δείκτη AROPE στο ΕΣΔ βασίζονται στον νέο ορισμό του δείκτη (κωδικός ilc_perp01n της Eurostat), που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο των στόχων του Σχέδιου Δράσης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για το 2030.

⁶¹ Ενδεικτικά, στις μακροχρόνιες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της εξέτασης της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων, το ποσοστό ανεργίας στα άτομα ηλικίας 20-64 ετών στην Ελλάδα αναμένεται να μειωθεί σε 12,1% το 2030, από 17,5% το 2019 (Economic and Financial Affairs, The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019-2070), Institutional Paper 148, May 2021).

⁶² Ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού που βιώνει αναγκαστική έλλειψη σε τουλάχιστον 7 από 13 είδη στέρησης (6 σχετίζονται με το άτομο, όπως δυνατότητα αντικατάσταση φθαρμένων ρούχων, και 7 σχετίζονται με το νοικοκυριό, όπως δυνατότητα αντιμετώπισης απροσδόκητων εξόδων και καθυστερήσεων πληρωμών).

κάλυψης βασικών υλικών στερήσεων. Η επιδοματική πολιτική που αφορά στην στήριξη των οικογενειών για την ανατροφή των παιδιών, καθώς και στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών αναμένεται επίσης να συμβάλλει στην αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας. Τέλος, προβλέπονται οικονομικές παροχές για την αντιμετώπιση του κόστους στέγασης, ενώ για την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας παρέχονται ειδικές επιδοτήσεις και εφαρμόζονται στοχευμένα κανονιστικά και ρυθμιστικά μέτρα για πληττόμενα νοικοκυριά, τα οποία θα επαναξιολογούνται ανάλογα με την εξέλιξη του φαινομένου.

Στόχος τίθεται και στη μείωση του ποσοστού παιδιών σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (κάτω από το 7,2% το 2030, από 7,7% το 2020). Σε αυτό τον στόχο θα συνεισφέρουν: (α) μέτρα βελτίωσης της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία (συγκεκριμένα, τους νέους, τους μακροχρόνια άνεργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας) και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, (β) μέτρα προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας καθώς και (γ) δράσεις για την επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών.

Τέλος, με σκοπό τη διασφάλιση της συνοχής με το ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής, θεσπίζεται στόχος για μείωση του ποσοστού παιδιών Ρομά σε κίνδυνο φτώχειας από 99% σε κάτω του 80%, με βάση την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030). Αυτός ο στόχος θα εξυπηρετηθεί από την λειτουργία και ενίσχυση των Παραρτημάτων Ρομά των Κέντρων Κοινότητας που διευκολύνουν την ισότιμη πρόσβαση των Ρομά σε επιδοματικές παροχές και υπηρεσίες.

Πίνακας 7.1: Ποσοτικοί στόχοι για μείωση της παιδικής φτώχειας

Δείκτης	Ιστορική τιμή (έτος)	Υφιστάμενη κατάσταση (έτος)	Τιμή στην ΕΕ (2020)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό (AROPE) ^{1, 4}	37,7 (2015)	32 (2021)	24 (2020)	<28	<24,2 ³
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας (AROP) ¹	26,6 (2015)	23,7 (2021)	19,2 (2020)	<20	<18,5 ³
Σχετικό διάμεσο χάσμα κινδύνου φτώχειας για παιδιά ¹	34,5 (2015)	27,1(2021)	26,5 (2020)	<25	<22 ³
Ποσοστό παιδιών με σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις ¹	23,9 (2015)	19,0 (2020)	8,1 (2020)	<15	<8,1 ³
Ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας <18 ετών σε κίνδυνο φτώχειας ²	-	99 (2016)	-	<90	<80
Ποσοστό παιδιών σε	10,6	7,7 (2020)	7,2	<7,5	<7,2

νοικοκυριά οιονεί (2015)	(2020)
ανέργων (με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας)	

Πηγές: ¹ Eurostat, EU SILC (9/3/2022). ² Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030). ³ Με βάση τον νέο ορισμό του δείκτη (ilc_peps01n).

7.3 Στόχοι για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα

Στον τομέα αυτό βασικό άξονα προτεραιότητας αποτελεί η ενίσχυση της πρόσβασης των παιδιών σε ποιοτική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και θεσπίζονται τρεις ποσοτικοί δείκτες με αντίστοιχη στοχοθεσία. Συγκεκριμένα, τίθεται στόχος το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών που λαμβάνουν τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα να τεθεί στο 48% (από 31,65% το 2019), ενώ για την πρόσβαση στην ίδια υπηρεσία ο στόχος για το ποσοστό των παιδιών ηλικίας από 3 ετών και έως την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης να υπερβεί το 96% (από 95,7% το 2019) που έχει τεθεί ως Ευρωπαϊκός στόχος στο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης (Πίνακας 7.2). Παράλληλα, τίθεται ως στόχος η αύξηση των υφιστάμενων θέσεων και ειδικότερα η δημιουργία 50.000 νέων θέσεων προσχολικής φροντίδας για βρέφη ηλικίας από 2 μηνών και 2.5 ετών.

Ειδικότερος στόχος τίθεται για τα παιδιά Ρομά, στα οποία η παρακολούθηση τυπικής προσχολικής εκπαίδευσης είναι σε χαμηλότερο επίπεδο. Συγκεκριμένα, σε εναρμόνιση και με την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τίθεται ως στόχος τουλάχιστον το 75% των παιδιών Ρομά ηλικίας άνω των 3 ετών να συμμετέχουν σε τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Οι ανωτέρω στόχοι θα υποστηριχθούν από την καθολική αναμόρφωση του πλαισίου πρόσβασης και ειδικότερα μέσα από μία δέσμη παρεμβάσεων που επικεντρώνονται στην ενίσχυση των υποδομών και στην αναμόρφωση του πλαισίου πρόσβασης βρεφών, νηπίων και παιδιών σε προγράμματα βρεφονηπιακών σταθμών με έμφαση εφαρμογής στα παιδιά σε ανάγκη.

Στο πλαίσιο αναβάθμισης υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας τέθηκε ως ποιοτικός στόχος η βελτίωση και εναρμόνιση του «εκπαιδευτικού» περιεχομένου για την εκπαίδευση και τη φροντίδα παιδιών προσχολικής αγωγής (πρόγραμμα «Κυψέλη»), το οποίο εφαρμόζεται πιλοτικά με ορόσημο την καθολική εφαρμογή του το 2023. Συμπληρωματικά, η μεταρρύθμιση του πλαισίου παρέμβασης στην παιδική ηλικία θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών για τα παιδιά με αναπηρία και ειδικές μαθησιακές ανάγκες ειδικότερα, με την κάλυψη 1.450 παιδιών εκ των 8.700 έως το 2025.

Πίνακας 7.2: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα

Δείκτης	Πιο πρόσφατη τιμή (έτος)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή	31,65 (2019)		48%

κοινωνικό αποκλεισμό που λαμβάνουν τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) ηλικίας κάτω των 3 ετών			
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό που λαμβάνουν τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) ηλικίας από 3 ετών έως την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης¹	95,7 (2019)	>96	>96 ²
Ποσοστό παιδιών Ρομά άνω των 3 ετών στην τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC)³	69 (2016)	>72	>75 ³

Πηγές: ¹ Eurostat, EU SILC. ² Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030). ³ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).

7.4 Στόχοι για την πρόσβαση σε εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες

Σχετικά με την πρόσβαση στην υποχρεωτική/πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σημαντική πρόκληση παραμένει η μειωμένη συμμετοχή και οι χαμηλές μέσες σχολικές επιδόσεις από παιδιά που ανήκουν σε ομάδες στόχου (Πίνακας 7.3). Σχετικά με τις ανισότητες στις μαθησιακές επιδόσεις, βασικό στόχο αποτελεί η βελτίωση των μαθησιακών επιδόσεων των μαθητών με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, μέσω υλοποίησης προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων, ενισχυτικής διδασκαλίας και της ευρύτερης ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των μαθητών. Ειδικότερα, οι στόχοι αφορούν την αύξηση του ποσοστού μαθητών που σημειώνουν υψηλές επιδόσεις, τη μείωση του ποσοστού μαθητών που σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις και την αύξηση της μέσης βαθμολογίας της συγκεκριμένης κατηγορίας μαθητών, με βάση το πρόγραμμα PISA του ΟΟΣΑ.

Θεμελιώδης στόχος είναι, επίσης, η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική, χωρίς διαχωρισμούς και αποκλεισμούς τυπική εκπαίδευση και η ενίσχυση της συστηματικής φοίτησης για άτομα προερχόμενα από περιθωριοποιημένες κοινωνικά ομάδες, ιδίως για παιδιά Ρομά, πρόσφυγες και μετανάστες. Ειδικότερα, τίθεται ως στόχος το ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας 5-17 ετών που είναι μέλη νοικοκυριών και είναι εγγεγραμμένα στην εκπαίδευση να ανέλθει σε τουλάχιστον 75% το 2030 (από 69% το 2016). Επίσης, σε συνοχή με την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τίθεται ως στόχος το ποσοστό ατόμων που είχαν την αίσθηση διάκρισης εξαιτίας του ότι είναι Ρομά όταν βρίσκονταν στο σχολείο να υποχωρήσει σε κάτω του 15%, από 20% το 2016. Τέλος, για τα παιδιά προσφύγων - μεταναστών, τίθεται στόχος όλα τα παιδιά της συγκεκριμένης κατηγορίας (από 95% το 2020) να είναι εγγεγραμμένα στην τυπική εκπαίδευση. Οι στόχοι αυτοί υποστηρίζονται κυρίως από δράσεις που προωθούν την ένταξη των παιδιών στην τυπική εκπαίδευση, τις τάξεις υποδοχής ζωνών εκπαιδευτικής προτεραιότητας και συμπληρωματικές υποστηρικτικές δράσεις για τα παιδιά Ρομά, καθώς και δράσεις μη τυπικής εκπαίδευσης για παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.

Τέλος, θεσπίζονται τομεακοί ποιοτικοί στόχοι: η διασφάλιση κατάλληλου εκπαιδευτικού προσωπικού μέσω δράσεων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και η

μείωση του ψηφιακού χάσματος μέσω της διασφάλισης συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο για μαθητές σε απομακρυσμένες περιοχές.

Πίνακας 7.3: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες

Δείκτης	Τελευταία διαθέσιμη τιμή (έτος)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό των μαθητών που βρίσκονται στο χαμηλότερο τεταρτημόριο του δείκτη οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής κατάστασης (ESCS) του Προγράμματος PISA στην Ελλάδα και σημειώνουν επιδόσεις στο πρώτο τεταρτημόριο μεταξύ μαθητών από όλες τις χώρες.	19,5 (2018) ¹	>30	>46,6 ²
Ποσοστό 15 χρονών μαθητών με χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση που σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις (αποτυγχάνουν να φτάσουν το επίπεδο 2 στην κλίμακα PISA) στην κατανόηση κειμένου, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες	19,9 (2018) ¹	<17	<15 ³
Βαθμολογία στο πρόγραμμα PISA για τους 15χρονους μαθητές με χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση	-	-	>525,6 ²
Ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας υποχρεωτικής εκπαίδευσης που είναι εγγεγραμμένα στην εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών, 5-17 ετών	69 (2016)	>72	>75 ⁴
Ποσοστό ατόμων που είχαν την αίσθηση διάκρισης εξαιτίας του ότι είναι Ρομά κατά τα 5 τελευταία έτη, όταν βρίσκονταν στο σχολείο ως γονέας ή μαθητής, ερωτηθέντες 16(+)	20 (2016)	<18	<15 ⁴
Ποσοστό παιδιών Ρομά από την ηλικία των 4 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρακολουθούν την προσχολική εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών	28 (2016)	>31	>35 ⁴
Ποσοστό παιδιών προσφύγων και μεταναστών εγγεγραμμένων στην τυπική εκπαίδευση	95 (2022)	100	100 ²

Πηγές: ¹ OECD PISA. ² UNICEF Country Programme Documents. ³ Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030). ⁴ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).

7.5 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα παρουσιάζει σχετικά καλές επιδόσεις στους συμβατικούς δείκτες υγείας των παιδιών και εφήβων, εξακολουθούν να υφίστανται

ανισότητες, όπως αποδεικνύουν τα υψηλά ποσοστά ακάλυπτων υγειονομικών αναγκών. Πρωταρχικός στόχος επομένως είναι η άρση των εμποδίων πρόσβασης, ώστε όλα τα παιδιά να έχουν αποτελεσματική και δωρεάν πρόσβαση σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη.

Αντίστοιχα, προτείνεται η θέσπιση ποσοτικών δεικτών που αφορούν τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ιατρικών και οδοντιατρικών αναγκών για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας (Πίνακας 7.4). Ειδικότερα, προτείνεται να θεσπιστεί ως στόχος η μείωση του ποσοστού παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με μη εξυπηρετούμενες ιατρικές και οδοντιατρικές ανάγκες σε 2,0% το πολύ το 2030, από 4,5% και 6,0% αντίστοιχα το 2017 (έναντι 3,0% και 2,5% κατά μέσο όρο στην ΕΕ). Οι στόχοι αυτοί θα καταστούν εφικτοί, με την επέκταση των προγραμμάτων εμβολιασμών και νεογνικών ελέγχων, καθώς και από την λειτουργία προληπτικών δομών υγείας για οικογένειες και παιδιά. Επιπροσθέτως, η δημιουργία κινητών μονάδων θα συμβάλει στην άρση της γεωγραφικής ανισοκατανομής και βελτίωση της πρόσβασης για τα παιδιά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Ευρύτερο ποιοτικό στόχο αποτελεί η ολοκληρωμένη ανταπόκριση στις ανάγκες φροντίδας της σωματικής και ψυχικής υγείας των ασυνόδευτων ανηλίκων, για την επίτευξη του οποίου προβλέφθηκε η δημιουργία κινητών μονάδων για την παροχή πρωτοβάθμιας υγείας για ασυνόδευτους ανηλίκους και η ανάπτυξη Κέντρων Ημέρας για την υποστήριξη ανηλίκων προσφύγων με προβλήματα ψυχικής υγείας.

Πίνακας 7.4: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη

Δείκτης	Ιστορική τιμή (έτος)	Υφιστάμενη κατάσταση (έτος)	Τιμή στην ΕΕ	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με μη εξυπηρετούμενες οδοντιατρικές ανάγκες	-	6,0 (2017)	2,5 (2017)	4,0	2,0
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με μη εξυπηρετούμενες ιατρικές ανάγκες	-	4,5 (2017)	3,0 (2017)	3,2	2,0

Πηγή δεδομένων: Eurostat, EU SILC.

7.6 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή

Στον τομέα της πρόσβασης σε υγιεινή διατροφή και με σκοπό την βελτίωση των διατροφικών συνηθειών και την προώθηση της σωματικής άσκησης, τίθενται δυο στόχοι που αφορούν την παχυσαρκία, σε συνοχή με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα (Πίνακας 7.5). Ειδικότερα, με βάση το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία, το ποσοστό παχύσαρκων παιδιών προβλέπεται να υποχωρήσει κάτω του 10% έως το 2030, από 25% το 2017. Αντίστοιχα, το ποσοστό υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών (2 έως 14 ετών) προβλέπεται στο εθνικό πρόγραμμα της UNICEF να υποχωρήσει κάτω από 24,5% το 2030, από 37,5% το 2019.

Οι στόχοι αυτοί εδράζονται στη συνέχιση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την υγιεινή διατροφή και τη σημασία της άσκησης, την

αγωγή υγείας και τα προγράμματα διανομής τροφίμων σε μαθητές. Προς τον σκοπό αυτό έχει προγραμματιστεί και η εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας⁶³ για τα «παιδιά σε ανάγκη και η ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης με αντικείμενο τον έλεγχο και την διαχείριση των παραγόντων κινδύνου, που σχετίζονται με τον υγιεινό τρόπο Διατροφής και την Σωματική Άσκηση (στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος "Σπύρος Δοξιάδης").

Επιπλέον, δεδομένης της σημασίας που έχει ο θηλασμός με μητρικό γάλα για την μετέπειτα ανάπτυξη των παιδιών, τίθεται ως στόχος το ποσοστό των νέων μητέρων που θήλασαν με μητρικό γάλα για 6 μήνες ή περισσότερο να αυξηθεί σε τουλάχιστον 50% το 2030, από 36,6% το 2019. Προς την κατεύθυνση αυτή, σχεδιάζονται νομοθετικά μέτρα και πολιτικές για την δημιουργία χώρων θηλασμού και Τραπεζών μητρικού γάλακτος που αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις στην πρόσληψη του θηλασμού.

Πίνακας 7.5: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή

Δείκτης	Πιο πρόσφατη τιμή (έτος)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παχύσαρκων παιδιών	25 (2017)	<18	<10 ¹
Ποσοστό υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών (2 έως 14 ετών)	37,5 (2019)	<30	<24,5 ²
Ποσοστό νέων μητέρων που θήλασαν με μητρικό γάλα για 6 μήνες ή περισσότερο	36,6 (2019) ³	>40	>50

Πηγές: ¹ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία. ² UNICEF Country Programme Documents. ³ Εθνική Έρευνα Υγείας.

7.7 Στόχοι για την πρόσβαση σε στέγαση

Στον τομέα της στέγασης, προτεραιότητα αποτελούν η αποτελεσματική πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και κατάλληλη στέγαση για τα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας και η προώθηση της αποϊδρυματοποίησης. Επιπλέον, ρυθμίσεις στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών Ρομά και τη διασφάλιση κατάλληλου πλαισίου φιλοξενίας για όλους τους ασυνόδευτους ανηλίκους.

Ειδικότερα, ως προς το πρώτο πεδίο παρέμβασης, προκρίνονται τέσσερις ποσοτικοί στόχοι. Ειδικότερα, τίθεται ως στόχος η μείωση του ποσοστού υπερβολικής επιβάρυνσης από το κόστος στέγασης για τα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας σε 60% μέχρι το 2030, από 84,0% το 2020 και 93,2% το 2015 (έναντι 31,7% το 2020 στην ΕΕ). Αντίστοιχα, τίθεται στόχος το ποσοστό σοβαρής στέρησης στέγασης για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας να υποχωρήσει σε 14% το 2030, από 18,1% το 2020 (έναντι 14,0% στην ΕΕ). Προς επίτευξη των ανωτέρω στόχων, υλοποιούνται προγράμματα παροχής στέγασης και εργασιακής επανένταξης και έχει θεσμοθετηθεί η χορήγηση του επιδόματος στέγασης. Ειδικότερα μέτρα κοινωνικής ή ενεργειακής πολιτικής έχουν ληφθεί για την πληρωμή των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, για τη

⁶³ Υπουργείο Εργασίας μέσω του TSI, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, excel: 8.2.4 26, 30-31 και Ενότητα 8.2.1

δρομολόγηση επενδύσεων με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης ή για την προστασία των καταναλωτών.

Η βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και η ένταξη των παιδιών Ρομά στον αστικό ιστό συνιστά βασικό σκοπό πολιτικής σε συνέργεια με την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά. Σχετικά, τίθεται στόχος για μείωση του ποσοστού ατόμων που διαβιούν σε στέρηση αναφορικά με τις συνθήκες στέγασης σε κάτω του 28%, από 37% το 2016 (Πίνακας 7.6), με την υλοποίηση προγραμμάτων προσωρινής μετεγκατάστασης σε κατάλληλους χώρους.

Ειδικότερα μέτρα έχουν ληφθεί για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών, με σκοπό την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου, επαρκούς σε δυναμικότητα και ποιότητα, συστήματος φιλοξενίας. Υπό αυτό το πρίσμα, επίκειται η θεσμοθέτηση πλαισίου προδιαγραφών για τη λειτουργία δομών φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων, το οποίο θα καθορίζει τα πρότυπα ποιότητας για τις δομές αυτές ταυτόχρονα με την ανάπτυξη μηχανισμού εποπτείας και αξιολόγησης των δομών.

Τέλος, βασικό σκοπό αποτελεί η μετάβαση από την ιδρυματική περίθαλψη στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και αντίστοιχα τίθεται ως στόχος ο μηδενισμός του αριθμού των παιδιών που διαβιούν σε ιδρυματική φροντίδα έως το 2030. Στο πλαίσιο αυτό, θεσπίζεται παράλληλα ως ποιοτικός στόχος η ανάπτυξη μιας εναρμονισμένης προσέγγισης για την παρακολούθηση της ποιότητας του συστήματος εξωοικογενειακής φροντίδας. Προς την κατεύθυνση αυτή έχει σχεδιαστεί μία πολυδιάστατη πολιτική που επικεντρώνεται στους εξής άξονες: στην πρόληψη, με τη δημιουργία συστήματος αποφυγής της ιδρυματοποίησης και τη στήριξη της βιολογικής οικογένειας, στην ενίσχυση του θεσμού της αναδοχής και στην εφαρμογή εναλλακτικών μορφών διαβίωσης στην κοινότητα.

Πίνακας 7.6: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε στέγαση

Δείκτης	Ιστορική τιμή (έτος)	Υφιστάμενη κατάσταση (έτος)	Τιμή στην ΕΕ	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης από το κόστος στέγασης για τα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας	93,2 (2015) ¹	84,0 (2020) ¹	31,7 (2020) ¹	<75	<60
Ποσοστό σοβαρής στέρησης στέγασης για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας	13,7 (2015) ¹	18,1 (2020) ¹	14,0 (2019) ¹	<16	<14
Ποσοστό ατόμων Ρομά που διαβιούν σε στέρηση αναφορικά με τις συνθήκες στέγασης (ζουν σε κατοικία που είναι πολύ σκοτεινή ή που έχει διαρροή στέγης/υγρούς τοίχους και/ή δάπεδα, χωρίς μπανιέρα/ντους, χωρίς εσωτερική	-	37 (2016)	-	<33	<28 ²

τουαλέτα)				
Αριθμός παιδιών που -	1477	(7 ^{ος} -	0	0 ³
διαβιούν σε ιδρυματική φροντίδα	2022)			

Πηγές: ¹ Eurostat, EU SILC. ² Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).

8. ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η Ενότητα αυτή περιλαμβάνει στο 8.1 τα υφιστάμενα και στο 8.2 τα προγραμματισμένα μέτρα πολιτικής. Τα μέτρα που διαμορφώνουν το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής, παρατίθενται αναλυτικά στην Ενότητα 9 (Αναλυτικές πληροφορίες καταγράφονται στο Παράρτημα^{xv} της ενότητας 8.1, στο Παράρτημα^{xvi} της ενότητας 8.2 και στο Παράρτημα^{xvii} της ενότητας 9, καθώς και σχετικές πληροφορίες ανά Υπουργείο στις υπερσυνδέσεις της υποσημείωσης⁶⁴).

8.1. Προσδιορισμός των υφιστάμενων μέτρων πολιτικής

Προσχολική αγωγή και φροντίδα: για το σύνολο των «παιδιών σε ανάγκη», η πρόσβαση στην προσχολική αγωγή και φροντίδα πραγματοποιείται μέσω της παροχής θέσεων φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων και παιδιών σε δομές (βρεφικοί, βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας) (βλέπε και Ενότητα 9.1.3.). Η εν λόγω υπηρεσία παρασχέθηκε αρχικά μέσω του προγράμματος «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής μέχρι την τρέχουσα χρονική στιγμή. Το πρόγραμμα αυτό, ωστόσο, είχε στόχευση, λογική και σκοπιμότητα τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μητέρων στην αγορά εργασίας και λήγει εντός του 2022. Όμως, η σχετική υπηρεσία ανασχεδιάστηκε και έχει ήδη θεσμοθετηθεί με τη διάταξη του άρθρου 104 Ν. 4941/2022 (Α113). Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται η παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας, ώστε να λάβει έναν αμιγώς παιδοκεντρικό χαρακτήρα και να απηχεί την πάγια και εδραιωμένη αντίληψη ότι η παροχή ποιοτικής και εξειδικευμένης προσχολικής αγωγής στα παιδιά, ιδίως στην πρώιμη φάση της ζωής τους, αποτελεί πρωτίστως θεμελιώδες δικαίωμά τους, αλλά και επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και τρόπο ουσιαστικής διάσπασης του διαγενεακού κύκλου της φτώχειας (ειδικότερες αναλύσεις στην υπο-

⁶⁴ Πληροφορίες ανά Υπουργείο σε υπερσύνδεση.:

- [Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων](#)
- [Υπουργείο Εσωτερικών](#)
- [Υπουργείο Παιδείας](#)
- [Υπουργείο Υγείας](#)
- [Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου](#)
- [Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη](#)
- [Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού](#)
- [Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων](#)
- [Υπουργείο Δικαιοσύνης](#)
- [Υπουργείο Οικονομικών](#)

ενότητα 8.2.1.Πηγή χρηματοδότησης: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ / ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΤ+ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ. Ειδικότερα, για το έτος 2022-2023 ο π/υ ανέρχεται σε 233.200.000 ευρώ (και αναλύεται σε α. 88.618676 ευρώ από το ΕΚΤ+, ΠΕΠ στο πλαίσιο της εγγύησης για το παιδί, και β. 144.581.324 από εθνικούς πόρους συμπεριλαμβανομένων και πόρων του ΥΠΕΚΥ). Από το 2025 και μετά η υπηρεσία θα καλυφθεί από αμιγώς εθνικούς πόρους. .

Περαιτέρω, για τα παιδιά που διαβιών σε δομές φιλοξενίας αιτούντων άσυλο, λειτουργούν χώροι φιλικόι προς το παιδί, όπου πραγματοποιείται πλήθος δράσεων για παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς και νηπιαγωγεία.

Εκπαίδευση: Στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης παρατηρούνται χαμηλά ποσοστά συμμετοχής (28% έναντι Μ.Ο. 50% στην ΕΕ) και υψηλά ποσοστά διαρροής (11%). Επομένως, και σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας 2022-2024, προτεραιότητα αποτελεί η αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, η ουσιαστική διασύνδεσή της με την αγορά εργασίας και η βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης. Το πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» – «ΜΝΑΕ» είναι ένα πολυδιάστατο πρόγραμμα που περιλαμβάνει μια δέσμη παρεμβάσεων που αφορούν στην ψυχοκοινωνική και γνωστική υποστήριξη των μαθητών (*budget Π/Υ 2017-2023 32.436.068,33+10.609.515,00€ Π/Υ 2022-2023=43.045.583,33€ € ΕΠΑΝΑΔΒΜ, ΕΚΤ ΕΣΠΑ 2014-2020.ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο π/υ για τη νέα προγραμματική περίοδο/Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι)* και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι). Στο πλαίσιο της υλοποίησης του Child Guarantee στην Ελλάδα και με στόχο την συμπερίληψη στην ΕΕΚ εκπαιδευομένων/ μαθητευομένων προερχόμενων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, υλοποιείται πρόγραμμα που προβλέπει την ανάπτυξη ευέλικτων, αρθρωτών, αλληλοσυνδεόμενων προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων και προσανατολισμού στην εργασία, προσαρμοσμένων στις ανάγκες ευάλωτων ομάδων και με τελικό στόχο τη διεύρυνση των ευκαιριών πρόσβασης στην απασχόληση ή την επιχειρηματικότητα (*total budget: 340.665 ευρώ/ πηγή χρηματοδότησης: UNICEF ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ).* Παράλληλα, υλοποιούνται προγράμματα υποστηρικτικής διδασκαλίας σε όλες τις δομές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των Ενιαίων Επαγγελματικών Λυκείων (*total budget 2022-2023: 7.503.591,00€ ΕΣΠΑ 2014-2020,Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο/ Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι)*, ενώ ευρύτερα προβλέπεται η ψυχοκοινωνική υποστήριξη των μαθητών των σχολικών μονάδων σε όλες τις βαθμίδες υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19 κρίθηκε απαραίτητη η ενδυνάμωση των σχολικών μονάδων και η ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης της σχολικής κοινότητας από ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς [*budget 2021-2022: 46.255.991€ (2022-2023: 5.904.000,00€) ΕΣΠΑ 2014-2020 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο/ ΕΠΑΝΑΔΒΜ, ΕΣΠΑ 2021-2027:Δεν έχει προσδιοριστεί ο π/υ για τη νέα προγραμματική περίοδο/ Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι)* και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι].

Την τελευταία πενταετία έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικά βήματα για τη στήριξη της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση με εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και

πρωτοβουλίες με γνώμονα την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στη διά βίου μάθηση ανεξαρτήτως κοινωνικής ή οικονομικής προέλευσης και την άμβλυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, που αποτελούν στρατηγικές προτεραιότητες. Ειδικότερα για τα παιδιά πρόσφυγες, μετανάστες και Ρομά, υλοποιούνται δράσεις ένταξης στην εκπαίδευση και υποστήριξης της συστηματικής φοίτησης (ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο/Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι) και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η ένταξη μη ελληνόφωνων παιδιών στην εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσω των Τάξεων Υποδοχής (Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας/ΖΕΠ), (budget: Π/Υ 2022-2023:18.716.441,00€ ΕΣΠΑ 2014-2020, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο, Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι), ενώ ειδικά για παιδιά αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες ιδρύονται Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) ανάλογα με τις κατά τόπους ανάγκες (ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο, Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι) και παράλληλα λειτουργούν προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης (budget: Το κόστος υπολογίζεται ανά σχολικό έτος - Κόστος σχολικού έτους 2021-2022, 12.603.146,40€/Συνολικό κόστος: 34.520.377,61€). Επιπρόσθετα, πραγματοποιούνται συμπληρωματικές του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος δράσεις, για την αντιμετώπιση της εκπαιδευτικής ανισότητας. Ειδικά για τα παιδιά Ρομά, πραγματοποιούνται ειδικές υποστηρικτικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της εγγραφής των παιδιών στις υποχρεωτικές βαθμίδες εκπαίδευσης, μέσω εξατομικευμένων και ομαδικών παρεμβάσεων εντός των κοινοτήτων Ρομά (budget: 6.000.000€/ΕΣΠΑ-ΕΠΑΝΑΔΒΜ), καθώς και μέσω παρεμβάσεων υποστήριξης σχολικών μονάδων, στελεχών εκπαίδευσης και εκπαιδευτικών (budget: 900.000€/πηγή χρηματοδότησης: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ/Δράσεις ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ) και την πρόβλεψη δυνατότητας εγγραφής στο σχολείο ως μετακινούμενων πληθυσμών.

Ειδικότερες πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί για την ανάπτυξη και προώθηση ενός συμπεριληπτικού συστήματος εκπαίδευσης που να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες των ΑμεΑ. Για την υποστήριξη μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προβλέπονται προγράμματα εξειδικευμένης υποστήριξης μέσω θεσμών που διευκολύνουν την ενταξιακή εκπαίδευση, όπως παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, ειδικώς οργανωμένα και καταλλήλως στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης (budget: Π/Υ 2022-2023: 60.453.288,00€ ΕΣΠΑ 2014-2020/Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», / ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο) και Ενισχυτική Διδασκαλία (Π/Υ 2022-2023: 6.533.391,00€ , ΕΣΠΑ 2014-2020/Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο. Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ, Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι). Εκτός αυτών, ένα παιδί με

αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να λάβει στήριξη στο γενικό σχολείο από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) ή Σχολικό Νοσηλεύτη ή επιστημονικό προσωπικό ή από ειδικό βοηθό που εισηγείται και διαθέτει η οικογένεια (*budget: Π/Υ 2022-2023: 200.014.531,00€, ΕΣΠΑ 2014-2020, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» και 9.097.297€ μέσω Π.Ε.Π./ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο. Για την περίοδο 2021-2027 η δράση θα χρηματοδοτηθεί από τα Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027*). Επίσης, προβλέπεται η κάλυψη των δαπανών μεταφοράς τους στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (*budget:175.000.000 /πηγή χρηματοδότησης: Υπουργείο Εσωτερικών - Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι*).

Εξωσχολικές δραστηριότητες: τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) παρέχουν ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες εξωσχολικών δραστηριοτήτων σε παιδιά. Σήμερα, οι σχετικές υπηρεσίες εντάσσονται και αποτελούν υποκατηγορία της ετήσιας προκήρυξης του προγράμματος πρόσβασης παιδιών σε υπηρεσίες βρεφονηπιακών σταθμών, λόγω οικονομίας των διαχειριστικών διαδικασιών. Κατά τη χρονιά 2022-2023 ο δεσμευμένος π/υ της υπηρεσίας ανέρχεται σε 98.000.000€ / πηγή χρηματοδότησης: πόροι από ΕΣΠΑ 2021-2027/ΕΚΤ+/Περιφερειακά Προγράμματα και από εθνικούς πόρους. Αντίστοιχος σχεδιασμός καλύπτει και την περίοδο ως τη σχολική χρονιά 2024-2025, ενώ ακολούθως, η κάλυψη της υπηρεσίας θα γίνει από αμιγώς εθνικούς πόρους. Ειδικά κέντρα λειτουργούν για παιδιά με αναπηρίες (ΚΔΑΠΑμεΑ) προσφέροντας δημιουργική απασχόληση παιδιών και εφήβων με σκοπό την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων και την αποφυγή ιδρυματοποίησής τους. Παράλληλα, η πρόσβαση σε εξωσχολικές δραστηριότητες εξασφαλίζεται από τη λειτουργία κατασκηνωτικών προγραμμάτων για παιδιά (*budget: 35.000.000,00€/πηγή χρηματοδότησης: ΕΛΕΚΠ-Ενιαίος Λογαριασμός για την εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών*), συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία (*total budget: 4.650.000€ για το 2022/ πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*) και των παιδιών Ρομά (*total budget:745.000,00€ / πηγή χρηματοδότησης: Χρηματοδοτικός Μηχανισμός Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου/Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο*), καθώς και δράσεις ενίσχυσης της επαφής των παιδιών με τον πολιτισμό, μεταξύ άλλων, μέσω επιδοτήσεων για την αγορά βιβλίων (*budget:3.600.000,00€ / πηγή χρηματοδότησης: ΕΛΕΚΠ-Ενιαίος Λογαριασμός για την εφαρμογή Κοινωνικών Πολιτικών*).

Υγειονομική περίθαλψη: Στον τομέα της πρωτογενούς πρόληψης, προβλέπεται σειρά δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του μαθητικού πληθυσμού στο πλαίσιο της αγωγής υγείας που στοχεύουν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την υιοθέτηση υγιεινών συμπεριφορών στο γενικό μαθητικό πληθυσμό, μέσω βασικών αρχών πρωτογενούς πρόληψης και θετικών στάσεων (χωρίς σύνδεση με νοσήματα και συμπτώματα ή με καταστάσεις νοσηρότητας). (*budget/πηγή χρηματοδότησης: Ανθρώπινοι πόροι των δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας-Το εκπαιδευτικό υλικό χρηματοδοτείται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό με έκτακτη επιδότηση*). Προβλέπεται επίσης, η υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Εμβολιασμών, το οποίο απευθύνεται σε ειδικές και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, παιδιά, ανηλίκους, μετακινούμενους πληθυσμούς και πληθυσμούς που βρίσκονται σε κίνδυνο. Στον τομέα αυτό εντάσσεται και η λειτουργία των Μονάδων Υγείας Οικογενειακού προγραμματισμού, στις οποίες παρέχονται υπηρεσίες

κοινωνικής υποστήριξης της οικογένειας, κλινικής εξέτασης, πρόληψης και συμβουλευτικής, (πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός από Υγειονομικές Περιφέρειες), καθώς και των Μονάδων Φροντίδας Μητέρας - Παιδιού που παρέχουν κυρίως υπηρεσίες πρόληψης (πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός).

Αναφορικά με τη δευτερογενή πρόληψη, εφαρμόζεται το Εθνικό Πρόγραμμα Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών (πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός). Ειδικότερα, με στόχο την προαγωγή της ψυχικής υγείας καταβλήθηκαν προσπάθειες κάλυψης των κενών στη διαθεσιμότητα των αναγκαίων υπηρεσιών, λαμβανομένων υπόψη των γεωγραφικών ανισοτήτων. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ευρύτερης ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, ενισχύθηκε η μετατόπιση προς ένα κοινοτικό μοντέλο φροντίδας με την ανάπτυξη Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων σε τέσσερις (4) περιφέρειες (budget:1.640.000 €/ έτος- πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ) και την παράλληλη ανάπτυξη πέντε (5) ξενώνων σε Αθήνα, Θεσ/νίκη και Δωδεκάνησα και τεσσάρων (4) στεγαστικών μονάδων σε Αθήνα και Θεσ/νίκη (total budget:3.600.000€/έτος/πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ). Για την άρση των γεωγραφικών εμποδίων, δημιουργήθηκαν δεκατρείς (13) κινητές μονάδες για την παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης παιδιών και εφήβων (budget:3.640.000€/έτος /πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 και ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ) και αναπτύχθηκε δίκτυο τηλεψυχιατρικής (πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας). Τέλος, με στόχο την έγκαιρη ανίχνευση και αντιμετώπιση συμπτωμάτων ψυχωτικών διαταραχών, ιδρύθηκαν μονάδες έγκαιρης παρέμβασης στην ψύχωση με πανελλαδική κάλυψη (budget:7.500.000€/έτος/πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ). Έμφαση δόθηκε και στην ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών για ευάλωτες ομάδες παιδιών (κέντρα ημέρας και ξενώνες για παιδιά και εφήβους με ψυχοκοινωνικά προβλήματα (total budget: 2.100.000€/πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2014-2020), για κακοποιημένα παιδιά και εφήβους (budget:500.000€/έτος/πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ) υπηρεσίες ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής στήριξης για ανήλικους πρόσφυγες μετανάστες (total budget:1.456.000€/έτος/πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ/ ΕΠΙΠΛΕΟΝ 900.000€ ΑΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2023), υποστηρικτικές υπηρεσίες για παιδιά και εφήβους με διαταραχές πρόσληψης τροφής (budget:500.000 €/ έτος/ πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ). Τέλος, για τα παιδιά με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού, αναπτύχθηκε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση με την δημιουργία Κέντρων Ημέρας (budget:1.000.000 €/ έτος ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ), ξενώνων και ενός (1) ξενώνα βραχείας φιλοξενίας (total budget:2.760.000.€/έτος/ πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027 ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ).

Υγιεινή διατροφή: Για τη βελτίωση της παιδικής διατροφής και των διατροφικών συμπεριφορών στο σχολικό περιβάλλον πραγματοποιείται η παροχή σχολικών γευμάτων σε μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης («Σχολικά Γεύματα») σε προεπιλεγμένα σχολεία⁶⁵ (budget:92.000.000€/έτος. Πηγή χρηματοδότησης:

⁶⁵ Ο συνολικός αριθμός ημερήσιων γευμάτων και των Δήμων που εντάσσονται στο πρόγραμμα καθορίζονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και τον ΟΠΕΚΑ, ενώ ο προσδιορισμός των σχολικών

κρατικός προϋπολογισμός) και διανομή φρούτων, λαχανικών και γάλακτος σε συγκεκριμένα σχολεία σε αστικές περιοχές («Σχολικό Πρόγραμμα») (budget:16.522.366,68€ για την τριετία 2020-2023. Πηγή χρηματοδότησης: ενωσιακή και κρατική δαπάνη). Παράλληλα, προβλέπονται ειδικά μέτρα για την προαγωγή του μητρικού θηλασμού, όπως η δημιουργία χώρων θηλασμού στην κοινότητα και τον εργασιακό χώρο και η εφαρμογή της πρωτοβουλίας «Νοσοκομεία φιλικά προς τα βρέφη», (πηγή χρηματοδότησης: τακτικός προϋπολογισμός), πολιτικές που είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση στους δείκτες θηλασμού και μεγαλύτερη επικράτηση πρακτικών ευνοϊκών προς τον θηλασμό. Στα παιδιά οικογενειών με προσφυγικό υπόβαθρο, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων, που διαμένουν στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης παρέχεται δωρεάν και κατάλληλη για την ηλικία και τις ιατρικές τους ανάγκες διατροφή (συνολικό εκτιμώμενο κόστος για όλη την Ελλάδα 102.959.200€/έτος 2021 (έναρξη δράσης: Οκτώβριος):25.739.800€,ΤΑΜΕ, Ταμείο Εσωτερικής Ασφαλείας, Μηχανισμός Έκτακτης Στήριξης, ΠΔΕ, Τακτικός Προϋπολογισμός ή άλλοι χρηματοδοτικοί πόροι).

Στέγαση: Οι παρεμβάσεις στον τομέα αυτό εστιάζονται είτε στην αντιμετώπιση της πλήρους έλλειψης στέγης είτε στην αντιμετώπιση της υπερβολικής επιβάρυνσης του κόστους στέγασης μέσω επιδοματικών παροχών και σχημάτων αντιμετώπισης της ενεργειακής ένδειας. Στον πρώτο άξονα εντάσσεται το πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία», που στοχεύει στην ενίσχυση της δυνατότητας κοινωνικής επανένταξης ατόμων και οικογενειών που διαβιούν σε συνθήκες αστενίας, μέσα από την άμεση μετάβαση αστέγων σε αυτόνομη διαβίωση, την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και εργασιακής επανένταξης και την ορθολογικότερη διασύνδεση με τις υπάρχουσες πολιτικές επιδοματικής στήριξης (budget:10.000.000€ / πηγή χρηματοδότησης: Κρατικός προϋπολογισμός). Στον δεύτερο άξονα περιλαμβάνονται καταρχάς το επίδομα στέγασης, που απευθύνεται σε νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα που επιβαρύνονται με το κόστος μίσθωσης της κύριας κατοικίας τους (budget:402.000.000,00 ευρώ (για το 2022) / πηγή χρηματοδότησης: Κρατικός Προϋπολογισμός) και το επίδομα θέρμανσης (budget:84.000.000 ευρώ για το 2022 / πηγή χρηματοδότησης: Κρατικός Προϋπολογισμός). Στο πλαίσιο αυτό, έχει δημιουργηθεί ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο για τη διάγνωση συνθηκών επισφάλειας στέγης δικαιούχων του επιδόματος στέγασης. Το ερωτηματολόγιο θα δώσει τη δυνατότητα στο Υπουργείο Εργασίας και στις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων να εφαρμόσουν στοχευμένες δράσεις πρόληψης της έλλειψης στέγης. Παράλληλα, έχει αναπτυχθεί μία δέσμη στοχευμένων μέτρων για την καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας στο υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικής. Συγκεκριμένα, παρέχεται προνομιακό τιμολόγιο προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας με σκοπό την προστασία των πληττόμενων νοικοκυριών (budget:45.000.000,00/έτος εφαρμογής) και έχει αναπτυχθεί το Μητρώο Ευάλωτων Πελατών με ειδικά μέτρα προστασίας. Συγκεκριμένες πρωτοβουλίες έχουν δρομολογηθεί για την ενημέρωση και εκπαίδευση των πληττόμενων νοικοκυριών αναφορικά με την ορθολογικότερη διαχείριση της ενέργειας (budget 10.000.000€/έτος). Επιπρόσθετα, με το πρόγραμμα "Εξοικονομώ - Αυτονομώ", επιδιώκεται η βελτίωση της ενεργειακής

μονάδων καθορίζεται με Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Παιδείας και Θρησκευμάτων.

απόδοσης και αναβάθμισης κατοικιών, ενώ πρόσθετες δράσεις στοχεύουν στην προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε κτίρια πληττόμενων νοικοκυριών, είτε μέσω επιδοτήσεων εγκατάστασης συστημάτων είτε μέσω παροχής κινήτρων (*total budget: 720.000.000€/πηγή χρηματοδότησης: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας*). Τέλος, με τη διάθεση "ενεργειακής κάρτας" σε πληττόμενα νοικοκυριά, παρέχονται συγκεκριμένες ποσότητες ενεργειακών προϊόντων, σε προνομιακή τιμή, για την κάλυψη των ελάχιστων συνθηκών θερμικής άνεσης των νοικοκυριών (*budget:45.000.000,00/έτος εφαρμογής*). Επισημαίνεται ότι η δέσμη κανονιστικών μέτρων για την προστασία των πληττόμενων νοικοκυριών απευθύνεται σε νοικοκυριά, τα οποία διαβιούν σε συνθήκες ακραίας ενεργειακής ένδειας. Ωστόσο, ανάλογα με την εξέλιξη του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας, θα διερευνηθεί ο καθορισμός ενός χαμηλότερου ορίου απόκλισης, ώστε να προστατευθεί μεγαλύτερος αριθμός πληττόμενων νοικοκυριών.

Ειδικά για τα παιδιά Ρομά, προωθείται η προσωρινή μετεγκατάστασή τους σε χώρους που πληρούν τις προϋποθέσεις αξιοπρεπούς διαβίωσης και στους οποίους παρέχονται ολοκληρωμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, κατά τα πρότυπα της κοινωνικής κατοικίας (μέσο κόστος μετεγκατάστασης ανά οικισμό 2.500.000€ (για περίπου 30-50 οικογένειες)/πηγή χρηματοδότησης: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) / ΕΣΠΑ (ΕΚΤ-ΠΕΠ). Η παροχή επαρκούς στέγασης για τα παιδιά-μέλη οικογενειών που αιτούνται διεθνούς προστασίας ή καθίστανται δικαιούχοι αυτής διασφαλίζεται από την επιλεξιμότητά τους για τα αντίστοιχα προγράμματα στέγασης σε διαμερίσματα εντός του αστικού ιστού (προγράμματα ESTIA και HELIOS). Και τα δύο προγράμματα περιλαμβάνουν, με τρόπο ολιστικό, την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ESTIA-budget: 91.513.400,03/ πηγή χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή DGHOME/ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ HELIOS- πηγή χρηματοδότησης: ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,ΠΔΕ). Ειδικότερα για την ολοκληρωμένη ανταπόκριση στις στεγαστικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων, έχει τεθεί σε λειτουργία Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης, με σκοπό τον εντοπισμό, την ταυτοποίηση και την παροχή ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών σε ασυνόδευτους ανηλίκους σε αστεγία ή επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης (Οι Κινητές Μονάδες και τα Κέντρα Ημέρας σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη κοστίζουν περίπου 1.300.000 € / έτος. Πηγή χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης. Μετά τη λήξη της χρηματοδότησης από τη ΕΕ το έργο θα συνεχιστεί με την ένταξη του στο Εθνικό Πρόγραμμα TAMEY). Η δράση αυτή συμπληρώνεται από την παραπομπή των ασυνόδευτων σε επείγουσες δομές φιλοξενίας, (Χρηματοδοτείται από δωρεά του Υπουργείου Εξωτερικών της Δανίας. Μετά τη λήξη της χρηματοδότησης από τη Δωρεά αυτή το έργο θα συνεχιστεί με την ένταξή του στο Εθνικό Πρόγραμμα TAMEY)., πριν από την τοποθέτησή τους σε δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας (ξενώνες και διαμερίσματα ημι-αυτόνομης διαβίωσης (Πηγή χρηματοδότησης: Εθνικό Πρόγραμμα TAMEY,ΕΕΑ GRANTS,HOME PROJECT & Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης- ΕΠΑ)

Στο πλαίσιο ευρύτερης προώθησης της αποϊδρυματοποίησης, προβλέπεται σειρά δράσεων (ρυθμιστικά μέτρα αλλά και πανελλαδική καμπάνια ενημέρωσης για την αναδοχή), οι οποίες αποσκοπούν στη μετάβαση των παιδιών από τις δομές ιδρυματικού τύπου σε άλλα πλαίσια εναλλακτικής φιλοξενίας και φροντίδας. Τέλος, λειτουργούν Ξενώνες Φιλοξενίας για κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους, για τα οποία διενεργείται ετήσια καταγραφή των ειδικών αναγκών τους (Η χρηματοδότηση του προγράμματος έχει παραταθεί μέχρι το τέλος του 2023. Ο προϋπολογισμός εξειδικεύεται ανάλογα με την απόφαση ένταξης κάθε ξενώνα.

Συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020).

8.2 Προσδιορισμός των προγραμματισμένων μέτρων πολιτικής

Όλες οι έρευνες και μελέτες που αναφέρονται στα προηγούμενα κεφάλαια, όπως οι έρευνες της Eurostat και της ΕΛΣΤΑΤ (EU-SILC, Έρευνα Υγείας), η “Ανάλυση παιδικής φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα: Ακάλυπτες ανάγκες και φραγμοί στην πρόσβαση” της UNICEF, η μελέτη του IOBE (βλ. Παράρτημα^{xviii}) και λοιπές συγκλίνουν στην αναγκαιότητα λήψης εξειδικευμένων μέτρων για τις παρακάτω ευάλωτες ομάδες παιδιών (οι οποίες προσδιορίζονται αναλυτικά στην Ενότητα 4 του ΕΣΔ).

8.2.1. Όλες οι ομάδες των «παιδιών σε ανάγκη»

Για το σύνολο των παιδιών σε ανάγκη, όπως η ομάδα αυτή ορίζεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, προβλέπονται δράσεις σχετικές με την *προσχολική αγωγή*, την *εκπαίδευση* και τις *εξωσχολικές δραστηριότητες*, την *ψυχοκοινωνική υποστήριξη* και την *υγιεινή διατροφή*.

Συγκεκριμένα, σχετικά με την *προσχολική αγωγή*, προβλέπεται η αναμόρφωση του συστήματος πρόσβασης και η αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών από βρεφονηπιακούς σταθμούς με επικέντρωση στη ανάπτυξη και συμπερίληψη ενιαίου και καθολικού εκπαιδευτικού προγράμματος σε όλους τους δημόσιους και ιδιωτικούς σταθμούς της χώρας για βρέφη και παιδιά ηλικίας 2,5 μηνών έως 4 ετών μέσω της υλοποίησης του Προγράμματος «Κυψέλη» (*budget:11.687.000€/πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*).

Ως προς τους όρους πρόσβασης, έχει ψηφιστεί σχετική νομοθετική ρύθμιση και συγκεκριμένα η διάταξη του άρθρου 104 του νόμου 4941/2022 ΦΕΚΑ 113 με τίτλο: «Πρώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης», με την οποία θεσπίζεται αυτοτελώς το δικαίωμα πρόσβασης στην υπηρεσία στα παιδιά που ανήκουν στις ομάδες-στόχο της Σύστασης για την Εγγύηση για το Παιδί, καθώς και η παροχή του δικαιώματος πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες προσχολικής φροντίδας σε ευάλωτα παιδιά.

Το Πρόγραμμα «Κυψέλη» περιλαμβάνει δράσεις σε δύο τομείς παρέμβασης: στο περιεχόμενο της υπηρεσίας, με τη θέσπιση ενός ολιστικού παιδαγωγικού προγράμματος σε όλους τους βρεφικούς, παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς της χώρας και στις υποδομές μέσω της αύξησης θέσεων φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών και νηπίων.

Αντικείμενο του προγράμματος «Κυψέλη», σύμφωνα και με τα οριζόμενα στη Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2019 σχετικά με τα συστήματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας [2019 C1 89/4], αποτελεί η διασφάλιση της εκπαιδευτικής αλληλουχίας και η διάθεση στα παιδιά ποιοτικών υπηρεσιών που οδηγούν στην ισότιμη ανάπτυξή τους και αύξηση της ισόρροπης ανάπτυξης των ικανοτήτων τους, μέσω του αναλυτικού προγράμματος προσχολικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, προβλέπεται η υποχρεωτική εισαγωγή του Προγράμματος «Κυψέλη» με σκοπό τη ρύθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών των δομών και την ενδυνάμωση της σχέσης μεταξύ οικογένειας και βρεφονηπιακού

σταθμού, καθώς και την πρώιμη ανίχνευση τυχόν δυσκολιών, αναπηριών ή/και άλλων διαταραχών.

Της καθολικής εφαρμογής του προγράμματος «Κυψέλη», η οποία έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί τον 09/2023, προηγείται η πιλοτική εφαρμογή στο τελευταίο τετράμηνο του 2022. Στο πλαίσιο επίσης Κυψέλης, εξάλλου, χρηματοδοτείται, επίσης, από το Ταμείο Ανάκαμψης, και η διάθεση στους βρεφονηπιακούς σταθμούς του εκπαιδευτικού υλικού του προγράμματος καθώς και η εκπαίδευση των επαγγελματιών που θα στηρίζουν την εφαρμογή της «Κυψέλης» στο πεδίο [train the trainers scheme] για περίοδο δύο ετών από την αρχή της εφαρμογής του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Οι παρεμβάσεις αυτές συνοδεύονται από επί μέρους ενέργειες όπως της κατάλληλης εκπαίδευσης των επαγγελματιών προσχολικής αγωγής καθώς και της διάθεσης του αναγκαίου υλικού για την εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος Κυψέλη. Τέλος, επίσης, συνοδεύονται από συμπληρωματικές δράσεις όπως εκείνη της ανάπτυξης του συστήματος πρώιμης παρέμβασης, που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης για διάγνωση αναπηριών [μέσω της εφαρμογής της Κυψέλης].

Παράλληλα, το έργο της δημιουργίας νέων βρεφικών σταθμών ή/και νέων τμημάτων υφιστάμενων βρεφονηπιακών σταθμών και συνακόλουθα της αντίστοιχης δημιουργίας θέσεων βρεφών ηλικίας από 2 μηνών έως 2.5 ετών, αποτελεί έργο υποδομής και επένδυσης που έχει ενταχθεί προς υλοποίηση και χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης. Κατά τον σχεδιασμό του έχει στόχο στην χρηματοδότηση δημιουργίας 1.000 τέτοιων ιδιωτικών δομών στο σύνολο της χώρας με την αύξηση της δυναμικότητας θέσεων κατά 50.000 νέες θέσεις βρεφών και νηπίων (*budget: 145.080.000€/πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*).

Η ανάγκη υλοποίησης αυτού του έργου υποδομής ανέκυψε εκ του γεγονότος ότι οι διαθέσιμες θέσεις βρεφικών σταθμών στο σύνολο της χώρας καλύπτουν περίπου το 1/3 των βρεφών. Συνολικά διαθέσιμες περίπου 30.000 θέσεις βρεφών επί συνόλου γεννήσεων ετησίως περίπου 87.000-89.000 παιδιά, όπως προκύπτει από τις σχετικές αναφορές της ELSTAT. Συνεπώς, με την υλοποίηση του έργου αυτού επιτυγχάνεται ο μεγαλύτερος βαθμός διαθεσιμότητας της υπηρεσίας σε ποσοστό αύξησης των υπαρχουσών θέσεων τουλάχιστον κατά 50%. Με τη δέσμη των ως άνω παρεμβάσεων διασφαλίζεται η επάρκεια διαθέσιμων θέσεων σε δομές παροχής υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, τα αναγκαία μέσα για την κοινωνικό-συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και πόροι για την κάλυψη της ανάγκης πρόσβασης των πλέον ευάλωτων στις εν λόγω υπηρεσίες. Διασφαλίζεται συνακόλουθα το τετράπτυχο, διαθεσιμότητα, προσιτότητα, καταλληλότητα και προσαρμοστικότητα των υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.

Ειδικότερα, σχετικά με την *εκπαίδευση και τις εξωσχολικές δραστηριότητες* και με ειδικότερο με στόχο την εξοικείωση των παιδιών σε προγράμματα μαθηματικών, φυσικής και ρομποτικής, με έμφαση στη διάσταση του φύλου, προβλέπεται η δημιουργία νέων Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, των ΚΔΑΠ STEM, τα οποία θα παρέχουν υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης μέσα από ψηφιακή τεχνολογία και θετικές επιστήμες (μαθηματικά, φυσική, ρομποτική κλπ.) (*budget:184,04 εκατ. Ευρώ/πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*)

Επιπλέον, στο πλαίσιο προώθησης της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων, και της ενεργού

συμμετοχής, προβλέπονται δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων παιδιών στον αθλητισμό, στον πολιτισμό και στην ενεργή κοινωνική ζωή (ενδεικτικά: συνδρομή σε γυμναστήρια, ωδεία, αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους, εισιτήρια για θέατρα, day camps - κατασκηνώσεις, κλπ) (*budget: ήδη 12. 626.288€ προϋπολογισμένα για τις περιφέρειες Αττικής, Κ. Μακεδονίας, όπου υπάρχει συγκέντρωση παιδιών σε επισφαλείς συνθήκες, καθώς και στην Πελοπόννησο, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Κρήτη και Β. Αιγαίο. / Πηγή χρηματοδότησης: Δημόσια Δαπάνη, Δράσεις ΕΚΤ+ στα περιφερειακά προγράμματα*), καθώς και καινοτόμες πολιτιστικές δράσεις για αποκλεισμένες -για διάφορους λόγους- ομάδες πληθυσμού (*budget: 1.000.000 € για τις ως άνω δράσεις/ πηγές χρηματοδότησης: Δημόσια Δαπάνη, Δράσεις ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ*). Ειδικά για ιδιαίτερα ευάλωτους εφήβους που διαβιούν σε υποβαθμισμένες περιοχές της χώρας, προβλέπεται η υποστήριξη τους μέσω παρεμβάσεων για την παραμονή τους στην εκπαίδευση, τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες στην κοινότητα και στα κοινά, την υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος, κ.τ.λ. (*budget: -12.905.684€/ πηγή χρηματοδότησης: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ/ ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΤ+ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ*).

Στον τομέα *της υγείας*, σχεδιάζεται να διευρυνθεί το Εθνικό Πρόγραμμα Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών (ΕΠΠΕΝ) και άλλων σπάνιων παθήσεων ή νοσογόνων καταστάσεων στο πλαίσιο της έγκαιρης διάγνωσης και διαχείρισης των παιδιών κατά τις πρώτες μέρες της ζωής (*Πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*).

Τέλος, ως προς τη βελτίωση της πρόσβασης στην *υγιεινή διατροφή*, βασική προτεραιότητα αποτελεί η πρόληψη της παιδικής παχυσαρκίας. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάζεται η κατάρτιση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας για τα «παιδιά σε ανάγκη» (*μέρος των 800.000€ από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης-TSI*). Στον τομέα αυτό, καίρια παρέμβαση αποτελεί η υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Προαγωγής της Σωματικής Άσκησης και της Υγιεινής Διατροφής (ΕΠΠΣΑΥΔ) για τον έλεγχο και τη διαχείριση των παραγόντων κινδύνου, που σχετίζονται με την κακή διατροφή και την έλλειψη της σωματικής άσκησης στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης «Σπύρος Δοξιάδης», το οποίο περιλαμβάνει δράσεις με ομάδα στόχου το σύνολο των μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας με προτεραιότητα τους μαθητές που βρίσκονται σε περιοχές με υψηλό δείκτη φτώχειας (*πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2021-2027*). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων εκπαιδευτικά προγράμματα και εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης (αναλυτικά στο Εθνικό Σχέδιο Διατροφικής Πολιτικής). Επιπροσθέτως, σχεδιάζονται περαιτέρω ρυθμιστικά μέτρα για την προώθηση του μητρικού θηλασμού αναφορικά με τη δημιουργία και λειτουργία χώρων θηλασμού και την δημιουργία ενός φιλικού προς το θηλασμό περιβάλλοντος εργασίας. Παράλληλα, βρίσκονται σε επεξεργασία νομοθετικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της δημιουργίας Τραπεζών Μητρικού Γάλακτος και διαμόρφωσης μητρώου επαγγελματιών υγείας για την προώθηση του μητρικού θηλασμού.

Στον τομέα *της στέγασης*, με στόχο την διαμόρφωση ενός ενιαίου πλαισίου πολιτικής επισημαίνεται η εκπόνηση μελέτης αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης δράσεων στεγαστικής πολιτικής για ευάλωτες ομάδες με έμφαση στην κοινωνική αλληλεγγύη. Παράλληλα, έχει ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας το πιλοτικό πρόγραμμα με τίτλο «Δημιουργία δικτύου κοινωνικής/

οικονομικά προσιτής κατοικίας», το οποίο θα εφαρμοστεί στους Δήμους Αθηναίων και Θεσσαλονίκης (*budget:1.500.000€/ πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης (RRF)*). Στόχος της προτεινόμενης παρέμβασης είναι η πρόληψη και αντιμετώπιση του στεγαστικού αποκλεισμού ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού που απειλούνται ή βιώνουν έλλειψη στέγης μέσω της ένταξης μέρους του αδρανούς ιδιωτικού και δημόσιου στεγαστικού αποθέματος σε ένα σχήμα οικονομικά προσιτής ενοικιαζόμενης κατοικίας.

8.2.2. Παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες, αγροτικές και ορεινές περιοχές

Για τα παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες αγροτικές και ορεινές περιοχές και την βελτίωση της πρόσβασης στην *εκπαίδευση* προτείνεται η διασφάλιση σύνδεσης/πρόσβασης στο internet.

Για τη βελτίωση της πρόσβασης στην *υγεία*, προτείνεται η δημιουργία κινητών μονάδων, με κατάλληλο τεχνικό εξοπλισμό και στελέχωση, για την παροχή παιδιατρικών, οφθαλμολογικών και οδοντιατρικών υπηρεσιών στη νησιωτική Ελλάδα και τις υπόλοιπες ημι-ορεινές ηπειρωτικές περιοχές, καθώς και η διάθεση voucher για μετακινήσεις των παιδιών για εξειδικευμένες θεραπείες (*προτεινόμενες δράσεις από τον Εθνικό Συντονιστή*)

8.2.3 Παιδιά μετανάστες και παιδιά που έχουν μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή (παιδιά Ρομά)

Για τα παιδιά μετανάστες και παιδιά Ρομά ή που έχουν μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή, στο πλαίσιο βελτίωσης της πρόσβασης στην *προσχολική εκπαίδευση*, προβλέπονται υποστηρικτικές δράσεις για τη φοίτηση στη δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση (*budget:4.000.000€/ πηγές χρηματοδότησης: Δημόσια Δαπάνη, Δράσεις ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ*).

Σχετικά με την υποχρεωτική *εκπαίδευση*, για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης και ολοκλήρωσης της ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης έχει προβλεφθεί η υποστήριξη της συστηματικής φοίτησης μαθητών Ρομά και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στο σχολείο (*budget ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο. Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι) και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι*) και η δημιουργία/αναβάθμιση του εκπαιδευτικού υλικού για την απόκτηση δεξιοτήτων των μαθητών αυτών (*budget: 900.000€/πηγές χρηματοδότησης: Δημόσια δαπάνη/ Δράσεις ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ*).

Ταυτόχρονα, σχεδιάζεται ειδικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, απασχολησιμότητας και συμβουλευτικής για τα ασυνόδευτα παιδιά και πιλοτικό πρόγραμμα για τη διδασκαλία της γλώσσας Ρομανί, με σκοπό την πληρέστερη ανταπόκριση του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες των παιδιών αυτών [*budget: 60.000,00€ (2022-2025, 4 σχολεία μέχρι 5.000 ανά έτος για το σχέδιο δράσης κάθε σχολείου) Πηγή χρηματοδότησης: Συμβούλιο της Ευρώπης*].

Στον τομέα των *εξωσχολικών δραστηριοτήτων*, προβλέπεται η ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης παιδιών Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις σε 5 Περιφέρειες (Δυτ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος & Αττική), που θα συμβάλει στην άρση των διακρίσεων και στην προώθηση των ίσων ευκαιριών κοινωνικής ένταξης (*budget: 2.896.223 €/ Πηγή χρηματοδότησης: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ / ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΤ+ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ*

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ). Για τη βελτίωση της πρόσβασης στην **υγεία** προβλέπεται η ανάπτυξη προγραμμάτων υγειονομικής υποστήριξης των ομάδων αυτών στους οικισμούς και τις δομές διαβίωσής τους (οικισμοί Ρομά, προσφυγικές δομές, κλπ), που περιλαμβάνουν την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και την υποστήριξη εφαρμογής μέτρων δημόσιας υγείας και υγιεινής (Νότιο Αιγαίο) (*budget: εντάσσεται σε συνολικότερο Προϋπολογισμό- 800.000 € μαζί με άλλες δράσεις/ Πηγή χρηματοδότησης Πηγή χρηματοδότησης: Δράσεις ΕΚΤ+ στα περιφερειακά προγράμματα*). Επιπρόσθετα, για τους ασυνόδευτους ανηλίκους αναμένεται η λειτουργία Κινητών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Υγείας Φροντίδας για την έγκαιρη κάλυψη των αναγκών τους, οι οποίες θα προσφέρουν εξειδικευμένες υπηρεσίες επιπλέον εκείνων που παρέχονται από το περιφερειακό και τοπικό Πρωτοβάθμιο Σύστημα Υγείας (*προϋπολογισμός και πηγή χρηματοδότησης σε αναμονή*).

8.2.4. Παιδιά με αναπηρίες

Για τα παιδιά με αναπηρίες προβλέπονται δράσεις που βελτιώνουν την πρόσβασή τους στην προσχολική αγωγή, την εκπαίδευση και την κοινωνική ζωή. Ειδικότερα, σχετικά με την **προσχολική αγωγή**, στο πλαίσιο του προγράμματος «Μεταρρύθμιση του πλαισίου παρέμβασης στην παιδική ηλικία (ECI) για παιδιά με αναπηρία» προβλέπεται η παροχή Τεχνικής Βοήθειας (DG Reform – Technical Support Instrument) για την εκτίμηση επιπτώσεων του νέου μοντέλου πρώιμης παρέμβασης στην Ελλάδα, την ανάλυση υφιστάμενων νομικών πλαισίων για την υποστήριξη μικρών παιδιών με αναπηρία, την ανάλυση των αναγκών των παρόχων υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, τη σύνταξη Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση ποιοτικών υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, την ανάπτυξη εξατομικευμένου πλάνου υποστήριξης παιδιών και οικογένειας, εκπαίδευσης του προσωπικού των παρόχων κ.λπ. (*budget: 300.000€ από χρηματοδότηση DG Reform-Technical Support Instrument*). Η μεταρρύθμιση αυτή θα εφαρμοστεί αρχικά μέσω πιλοτικού προγράμματος με την προσφορά κουπονιών για την παροχή εξατομικευμένων θεραπευτικών/εκπαιδευτικών προγραμμάτων (*budget: 34,3 εκ ευρώ. Πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας*).

Σχετικά με την **εκπαίδευση**, προγραμματίζεται η υποστήριξη μαθητών ΑΜΕΑ στην Προσχολική και Α' βάθμια Εκπαίδευση, μέσω της χρήσης Τεχνολογιών της Πληροφορίας & των Επικοινωνιών για Νηπιαγωγεία και Δημοτικά (*budget: 2.000.000€/ πηγή χρηματοδότησης: Δράσεις ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ*). Προς το σκοπό της κοινωνικής ένταξης των παιδιών με αναπηρία, ορόσημο αποτελεί η πρόσφατη θεσμοθέτηση του Προσωπικού Βοηθού για άτομα με αναπηρία άνω των 16 ετών και η υλοποίηση του πιλοτικού προγράμματος «Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία» που θα συμβάλει καθοριστικά στην βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, στην ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσής τους, την ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνία και την πρόληψη της περιθωριοποίησης και ιδρυματοποίησής τους (*budget: 2021: 5.442.800€, 2022: 10.238.000€, 2023: 6.710.000€, 2024: 19.800.000€ Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και για τη περίοδο από 2025 ως 2030 ΕΚΤ+/Περιφερειακά Προγράμματα- Το ΕΚΤ+ καλύπτει μετά την περίοδο παρέμβασης του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας την καθολική χρηματοδότηση του προγράμματος μέσω των Περιφερειακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027*).

Ειδικά για τα παιδιά με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού (ASD), σχεδιάζεται ολοκληρωμένη παρέμβαση για την κοινωνική ένταξή τους μέσω της υλοποίησης των εξής δράσεων: χρηματοδότηση με τη μορφή κουπονιών για παρέμβαση στην

πρώιμη παιδική ηλικία ανάπτυξη πρωτοκόλλων και διαδικασιών τυπικής λειτουργίας, εκπαίδευση των παρόχων υπηρεσιών και των εμπλεκόμενων κοινωνικών λειτουργών, εκστρατεία ενημέρωσης και στοχοθετημένη συμβουλευτική και κατάρτιση για εφήβους και ενήλικες με ASD (Πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας Π/Υ: 9,2 εκ €. Έχει προταθεί η ένταξή του έργου αυτού στο Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη και Κοινωνική Συνοχή της Προγραμματικής Περιόδου ΕΣΠΑ 2021-2027 στόχος 1. 4.ια συνολικού π/υ 84,6 εκ € / ο στόχος συνδέεται με το Youth Guarantee / τομεακό πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Κοινωνική Συνοχή συνολικός π/υ 939 εκ €).

8.2.5. Παιδιά σε ιδρύματα

Για τα παιδιά, που διαμένουν σε ιδρύματα, προβλέπονται δράσεις για τις οποίες χρησιμοποιούνται τα εργαλεία, μεθοδολογίες και αποτελέσματα που αναπτύσσονται και έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του Πιλοτικού Προγράμματος Child Guarantee Phase III στο οποίο συμμετέχει η Ελλάδα

Η σχεδιαζόμενη πολιτική εστιάζεται στους ακόλουθους πυλώνες:

- στον πυλώνα της πρόληψης με τη δημιουργία συστήματος αποφυγής της ιδρυματοποίησης και τη στήριξη της βιολογικής οικογένειας,
- στον πυλώνα της αποϊδρυματοποίησης με την ενεργοποίηση συστήματος μετάβασης σε υπηρεσίες στην κοινότητα αλλά και μέσω της ενίσχυσης του θεσμού της αναδοχής, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής αναδοχής με ιδιαίτερη έμφαση στη στήριξη της ανάδοχης οικογένειας στην ενσωμάτωση του αναδόχου τέκνου στο νέο οικογενειακό περιβάλλον και,
- στον πυλώνα της εφαρμογής εναλλακτικών μορφών διαβίωσης στην κοινότητα.

Στον πρώτο πυλώνα περιλαμβάνονται:

- η κατάρτιση των επαγγελματιών των κοινωνικών υπηρεσιών σε επίπεδο Δήμων (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι) σε ότι αφορά τον εντοπισμό και την υποστήριξη της βιολογικής οικογένειας και των παιδιών, αξιοποιώντας τα εργαλεία και την μεθοδολογία που θα αναπτυχθούν από το πιλοτικό Child Guarantee, Phase III με στόχο την πρόληψη της απομάκρυνσης του παιδιού από το βιολογικό περιβάλλον, (Πηγή Χρηματοδότησης ΕΚΤ+ Τομεακό Πρόγραμμα ΑΔΚΣ- οριζόντιες συστημικές δράσεις προτεραιότητα 1.4.η.)
- η δομική οργάνωση των υπηρεσιών πρόνοιας σε επίπεδο δήμων με συγκεκριμένη αρμοδιότητα την παιδική προστασία, (Πηγή Χρηματοδότησης ΕΚΤ+ Τομεακό Πρόγραμμα ΑΔΚΣ- οριζόντιες συστημικές δράσεις προτεραιότητα 1.4.η και 1.4.ια).
- Σε κάθε περίπτωση οι δράσεις συνοδεύονται από ενέργειες ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης της τοπικής κοινότητας για τα πλεονεκτήματα της αποϊδρυματοποίησης.

Στον δεύτερο πυλώνα εντάσσονται:

- ο μετασχηματισμός των ιδρυμάτων κλειστής φροντίδας σε ανοιχτού τύπου υπηρεσίες παιδικής προστασίας (Πηγή Χρηματοδότησης ΕΚΤ+ Περιφερειακά Προγράμματα, συνολικού εκτιμώμενου π/υ 12,5 εκ για το σύνολο της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 21-27.
- η δημιουργία συστήματος παρακολούθησης της αναδοχής και της αντίστοιχης κατάρτισης των επαγγελματιών της κοινωνικής προστασίας με χρήση των εργαλείων

και μεθοδολογίας που θα αναπτυχθούν από το πιλοτικό Child Guarantee Phase III (Πηγή Χρηματοδότησης ΕΚΤ+ Τομεακό Πρόγραμμα ΑΔΚΣ- οριζόντιες συστημικές δράσεις προτεραιότητα 1.4.η. και 1.4.ια.)

- Σε κάθε περίπτωση οι δράσεις συνοδεύονται από ενέργειες ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης της τοπικής κοινότητας για τα πλεονεκτήματα της αποϊδρυματοποίησης.

Στον τρίτο πυλώνα προκρίνεται:

- η άμεση ενεργοποίηση της εναλλακτικής δομής στην κοινότητα μέσω των Στεγών Ημιαυτόνομης Διαβίωσης (ΣΗΔ) εφήβων σε ιδρύματα, αλλά και των εφήβων που τελούν σε επισφάλεια (*budget:2.176.471€/ πηγή Χρηματοδότησης: ΕΠ και ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΤ+ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, /Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας*)

- η άμεση ενεργοποίηση του θεσμού της επαγγελματικής αναδοχής μέσω της δημιουργίας του μητρώου των επαγγελματιών αναδόχων (*budget:6.773.976€/ Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*).

Συμπληρωματικά και σε συνέργεια με τις ανωτέρω πολιτικές τελεί, ιδίως για τα παιδιά με αναπηρίες:

- η ανάπτυξη συστήματος πρώιμης διάγνωσης και πρώιμης παρέμβασης με εφαρμογή των πρωτοκόλλων αυτής σε επίπεδο στήριξης της ευάλωτης βιολογικής οικογένειας στο πλαίσιο της πρόληψης ιδρυματοποίησης. Το έργο στην πρώτη φάση του χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης, ενώ εν συνεχεία η παρέμβαση εντάσσεται ως οριζόντια συστημική στην προτεραιότητα 1.4.ια. Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή συνολικού π/υ 84,6 εκ. €)

9. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Ελλάδα διαθέτει ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων και επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο πολιτικών, που υποστηρίζει τον ευάλωτο πληθυσμό. Το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής για την αντιμετώπιση των διαγενεακών κύκλων της φτώχειας και της μειονεξίας περιλαμβάνει, κυρίως, τέσσερις κατηγορίες μέτρων (υφιστάμενων και προγραμματισμένων).

Ειδικότερα:

9.1. Μέτρα που υποστηρίζουν την πρόσβαση των γονέων/κηδεμόνων σε επαρκείς πόρους

9.1.1. Σύστημα Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΣΕΕΕ)

Πρόκειται για ένα προνοιακό πρόγραμμα, που απευθύνεται σε νοικοκυριά, τα οποία διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και συνδυάζει τρεις πυλώνες: α) εισοδηματική ενίσχυση (*budget:727.000.000,00€ για το 2022/πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*), β) συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, παροχές και αγαθά (*budget:400.000.000,00€/ πηγή χρηματοδότησης: ΕΚΤ+,ΤΕΒΑ*) και γ) δράσεις ενεργοποίησης για την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας. Συμπληρωματικά, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΤΕΒΑ/FEAD) υποστηρίζει τους δικαιούχους του ΣΕΕΕ με τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, ενώ συνδυάζεται και με

συνοδευτικά μέτρα τα οποία συμβάλλουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελούμενων και υλοποιείται στο σύνολο της χώρας.

9.1.2. Άλλες πολιτικές/προγράμματα για την εισοδηματική ενίσχυση των οικογενειών με παιδιά

Α) Επίδομα παιδιού: στοχεύει στην οικονομική ενίσχυση ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών, με επιπρόσθετες παροχές για οικογένειες με παιδιά με αναπηρία (*budget:1.102.000.000,00€ για το 2022/πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*).

Β) Επίδομα γέννησης: πρόκειται για πρόγραμμα το οποίο στηρίζει τις νέες μητέρες οικονομικά με στόχο την παροχή κινήτρων για την απόκτηση παιδιών (*budget:156.500.000,00€ για το 2022/πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*).

Γ) Επίδομα αναδοχής για τις οικογένειες που είναι εγγεγραμμένες στο Εθνικό Μητρώο Εγκεκριμένων Αναδόχων με σκοπό την κάλυψη των καθημερινών αναγκών των παιδιών στην ανάδοχη οικογένεια και τη στήριξη αυτής (*budget:1.500.000,00€ για το 2022/πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*).

Δ) Επίδομα για οικογένειες που ζουν σε υποβαθμισμένες ή/και ορεινές περιοχές παρέχει ενίσχυση εισοδήματος σε οικογένειες που ζουν σε ορεινές και μη προνομιούχες περιοχές (*budget:5.000.000,00€ για το 2022/πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός*).

Ε) Τα ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας θα προσφέρουν εξατομικευμένη υποστήριξη για τα παιδιά αλλά και για τους γονείς (συμβουλευτική, παραπομπές και παρακολούθηση αυτών), οργάνωση ημερίδων ευαισθητοποίησης, ανάπτυξη συμμετοχικών δραστηριοτήτων, δημιουργία δικτύου συνεργασίας με την τοπική κοινότητα κ.α. (*budget:23.501.188€ /πηγές χρηματοδότησης: ΕΚΤ+, ΠΕΠ*).

ΣΤ) Επιδοματική πολιτική ΑμεΑ: υπό προϋποθέσεις και εφόσον έχει διαπιστωθεί από τα ΚΕΠΑ (Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας) συγκεκριμένο ποσοστό και μορφή αναπηρίας, προβλέπεται η παροχή ειδικότερων επιδομάτων αναπηρίας σε άτομα που πάσχουν από συγκεκριμένα και /ή σπάνια νοσήματα ή μορφές αναπηρίας ή ειδικές περιπτώσεις βαριάς αναπηρίας (οικονομική ενίσχυση, διατροφικό επίδομα, επίδομα κίνησης) (*κρατικός προϋπολογισμός*).

9.1.3. Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας

Σχετικά με την προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας, οι δράσεις εστιάζονται στον σχεδιασμό των υπηρεσιών παιδικής μέριμνας και εκπαίδευσης, στην προσαρμογή του εργασιακού περιβάλλοντος με γνώμονα τον σεβασμό στις επαγγελματικές δεσμεύσεις των γονέων και σε πολιτικές προώθησης της απασχολησιμότητας. Το Πρόγραμμα «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» επιτέλεσε στην εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού μέχρι και τη σχολική χρονιά 2021-2022 με προϋπολογισμό 279.000.000€. Ήδη, όμως υλοποιείται το πρόγραμμα «Νταντάδες της Γειτονιάς» (σε πιλοτική εφαρμογή) για τη φύλαξη βρεφών από την ηλικία των δύο (2) μηνών έως 2,5 ετών (*budget: 3.000.000,00€/πηγή χρηματοδότησης: θα προσδιοριστεί για την υλοποίηση ΕΣΠΑ*). Το πρόγραμμα προβλέπει την οικονομική ενίσχυση των εργαζομένων -κυρίως- γονέων, των μονογονέων, των αναδόχων και γενικά της οικογένειας οριζόντια, για τη φύλαξη του παιδιού ή των παιδιών τους, είτε εντός της οικογενειακής εστίας είτε στο σπίτι μιας/ενός παιδαγωγού-φύλακα. Στο πλαίσιο διευκόλυνσης της πρόσβασης

στην αγορά εργασίας, ειδικό πρόγραμμα αποτελεί η δημιουργία παιδικών σταθμών εντός μεγάλων εταιριών (*budget: 14,27εκ.Ευρώ /πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*). Επιπροσθέτως, με την θεσμοθέτηση και υλοποίηση του Ολοήμερου Σχολείου, διευκολύνονται οι ωφελούμενες μητέρες (κυρίως) στην πρόσβαση τους στην απασχόληση και στην εναρμόνιση της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή [*budget: Π/Υ 2022-2023: 125.357.706,00 πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ 2014-2020, ΕΚΤ, ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2021-2027, π/υ: Δεν έχει προσδιοριστεί για 2021-2027. Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι) και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι.*].

Παράλληλα, για τη συμφιλίωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, προβλέπεται σημαντικός αριθμός αδειών και διευκολύνσεων στους γονείς και δη στις μητέρες, οι οποίες εργάζονται στον δημόσιο τομέα σε οποιαδήποτε υπαλληλική κατηγορία. Παράλληλα, με τον ν. 4808/2021 έγινε η μεταφορά της Οδηγίας 1158/2019 στο εθνικό δίκαιο και ρυθμίστηκαν ζητήματα, για τους εργαζόμενους σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, τα οποία σχετίζονται με άδεια πατρότητας, γονική άδεια, άδεια φροντίδας, άδεια απουσίας του πατέρα για την ανατροφή του παιδιού καθώς και πληρωμή του εργαζόμενου πατέρα κατά τη χρήση των αδειών αυτών. Συμπληρωματικά, αξίζει να επισημανθεί η πρόβλεψη άδειας ειδικού σκοπού για γονείς δημοσίων υπαλλήλων, των οποίων τα τέκνα φοιτούν σε σχολικές μονάδες των οποίων η λειτουργία αναστάλη λόγω των περιοριστικών μέτρων για την αποφυγή διασποράς της πανδημίας του κορωνοϊού. Στο πλαίσιο των ανωτέρω μέτρων και με προτεραιότητα την εξισορρόπηση/εξορθολογισμό ανάμεσα στην προσωπική και επαγγελματική ζωή, θεσμοθετήθηκε η τηλεργασία.

Τέλος, υλοποιούνται ειδικά προγράμματα που σκοπεύουν στην προώθηση της εργασιακής ένταξης και επανένταξης, επαγγελματικής κατάρτισης για ευάλωτες ομάδες ανέργων (*ΕΣΠΑ 2021-2027*), με έμφαση σε νέους ωφελούμενους δομών παιδικής προστασίας και ανήλικους παραβάτες (*πηγή χρηματοδότησης: ΠΑΝ-ΕΠΑΝΑΔ Κοινωνική Συνοχή 2021-2027*), καθώς και σε νέους που βρίσκονται εκτός αγοράς εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (*πηγή χρηματοδότησης: ΕΚΤ + Τομεακό Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό Κοινωνική Συνοχή Ειδική Προτεραιότητα 5*).

9.2. Μέτρα πολιτικής παροχής ποιοτικών υπηρεσιών για παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας υποδομών και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης φιλικής προς τα παιδιά *δικαιοσύνης* προβλέφθηκε η ίδρυση και λειτουργία Γραφείων Προστασίας Ανηλίκων («Σπίτι του Παιδιού»), στη διαρθρωτική δομή συγκεκριμένων Υποδιευθύνσεων Ασφαλείας. Στο πλαίσιο αυτό υλοποιούνται δράσεις για την προώθηση και ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών σε ποινικές διαδικασίες και την εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων για παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (*budget: 417.955.91€/πηγή χρηματοδότησης: εν μέρει από εθνικούς πόρους*). Περαιτέρω, προβλέπονται δύο δράσεις που αποσκοπούν στην ενημέρωση των παιδιών ως προς τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο μίας φιλικής για αυτά δικαιοσύνης και συγκεκριμένα η δημιουργία ιστοσελίδας και η λειτουργία ειδικής τηλεφωνικής γραμμής. Ειδικά μέτρα έχουν προβλεφθεί για την ενδυνάμωση των δομών ανηλίκων (*budget:180.000€*) και την αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται από τις δομές που λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης (*budget: 282.850€*). Παράλληλα, με σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπιση των

περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας θεσπίστηκε η ίδρυση και λειτουργία Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, σε όλη την Επικράτεια (πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός), καθώς και η ίδρυση και λειτουργία επιχειρησιακών Γραφείων Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας (στην Αττική και Θεσσαλονίκη), με σκοπό τον αποτελεσματικό χειρισμό των υποθέσεων αυτών από προσωπικό το οποίο είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η λειτουργία των υπηρεσιών συνοδεύεται από πρόσθετες επιχειρησιακές δράσεις. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται και ειδικές δράσεις για την αντιμετώπιση των εξαφανίσεων ανηλίκων και την μεταχείριση ανηλίκων που είναι χρήστες παράνομων ουσιών (πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός).

Ειδικότερα, στο πλαίσιο μέτρων για τον εκσυγχρονισμό των *συστημάτων κοινωνικής προστασίας*, με τον Νόμο 4837/2021 καθορίστηκε πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης περιστατικών κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων που εφαρμόζεται στο σύνολο των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας σε παιδιά, όπως πχ. Βρεφονηπιακούς σταθμούς. Ακόμα, προγραμματίζεται η θεσμοθέτηση ενιαίων προϋποθέσεων ίδρυσης και λειτουργίας των μονάδων παιδικής προστασίας και φροντίδας από Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (πηγή χρηματοδότησης: δεν προκαλείται δαπάνη). Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζεται επίσης η ανάπτυξη μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

Επιπροσθέτως, η Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων σχεδιάζει την ανάπτυξη και θεσμοθέτηση του πλαισίου προδιαγραφών για τη λειτουργία τους παράλληλα με το πρόγραμμα εποπτείας και αξιολόγησης για τις δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων (budget: 1.596.078/ πηγή χρηματοδότησης: Χρηματοδοτικός Μηχανισμός Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου 2014-2021-XM EOX/EEA Grants).

Τέλος, σχεδιάζεται ρυθμιστική παρέμβαση με αντικείμενο τον καθορισμό ομοιόμορφων προϋποθέσεων πρόσβασης των παιδιών, και ιδίως των «παιδιών σε ανάγκη», στις δημόσιες Μονάδες Προσχολικής Φροντίδας (Budget: εκκρεμεί). Περαιτέρω, με στόχο την βελτίωση και τον *εκσυγχρονισμό των βασικών υποδομών* υλοποιούνται ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα σε επίπεδο αυτοδιοίκησης (ΕΙΔΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II, Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» και συγκεκριμένα:

- ειδικά τεχνικά έργα στους δήμους για την κατασκευή και βελτίωση υποδομών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Ειδικό πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II, προϋπολογισμός 1) πρόσκληση II επισκευή, συντήρηση σχολικών κτιρίων & αύλειων χώρων και λοιπές δράσεις 50.000.000€ 2) πρόσκληση VIII Εκπόνηση μελετών και υλοποίηση μέτρων και μέσων πυροπροστασίας στις σχολικές μονάδες της χώρας 52.500.000€, συνολικό ποσό ενταγμένων αποφάσεων μέχρι 30/12/2021 και Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα ΟΤΑ α' και β' βαθμού, συνδέσμων Δήμων και Νομικών Προσώπων/Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Αλληλεγγύης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση «Αντώνης Τρίτσης» Πρόσκληση ΑΤ10, «Ανοιχτοί χώροι», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, συντήρηση και επισκευή σχολικών κτιρίων, ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 40.000.000€, ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ 198.416.723€, ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ 14.521.555€ Υπουργείο Εσωτερικών).
- την προσαρμογή τους με σκοπό την εξασφάλιση της προσβασιμότητας για παιδιά με σωματικές αναπηρίες (Ειδικό πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II, budget: 35.000.000€, Πρόσκληση ΙΧ: Κατασκευή ραμπών και χώρων υγιεινής για την πρόσβαση και την

εξυπηρέτηση ΑΜΕΑ σε σχολικές μονάδες, ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ 30/12/2021 16.887.082,00€ Υπουργείο Εσωτερικών).

- την αναδιαμόρφωση αθλητικών εγκαταστάσεων (Ειδικό πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II Πρόσκληση IV: Κατασκευή, επισκευή και συντήρηση αθλητικών εγκαταστάσεων των Δήμων ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 162.500.000,00€, ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ 30/12/2021 160.689.939,97 Υπουργείο Εσωτερικών) και
- παιδικών χαρών (Ειδικό πρόγραμμα ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II, Πρόσκληση III: Προμήθεια-τοποθέτηση εξοπλισμού για την αναβάθμιση παιδικών χαρών των δήμων της Χώρας ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 70.000.000,00, ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ 30/12/2021 69.008.529,340€, Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα ΟΤΑ α' και β' βαθμού, συνδέσμων Δήμων και Νομικών Προσώπων/Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Αλληλεγγύης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση «Αντώνης Τρίτσης» - Πρόσκληση ΑΤ10 "Ανοιχτοί χώροι", περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, συντήρηση και επισκευή δημοτικών ανοιχτών αθλητικών χώρων και παιδικών χαρών, ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 40.000.000€, ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ 198.416.723€, ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ 14.521.555 € Υπουργείο Εσωτερικών). Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν συμπληρωματικές παρεμβάσεις προσβασιμότητας και ασφάλειας σε κατοικίες, χώρους εργασίας, υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και κοινόχρηστους χώρους για τα άτομα με αναπηρία, με στόχο την προώθηση της κοινωνικής ένταξής τους (budget 2022: 3.700.000€, 2023: 8.300.000€, 2024: 8.000.000€, 2025: 4.000.000€ /πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας), ενώ προβλέπεται και η ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης μέσω της επιδότησης εργασιών σε δημόσια κτίρια και ιδιωτικές κατοικίες (budget: 21.600.000 ευρώ/ πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας), σύμφωνα και με τα όσα έχουν προβλεφθεί και στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

Στον τομέα των **ψηφιακών υποδομών**, βρίσκεται σε εξέλιξη οριζόντια δράση που περιλαμβάνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό του συστήματος κοινωνικής υποστήριξης μέσω της ψηφιοποίησης του ΟΠΕΚΑ με στόχο τον εξορθολογισμό του συστήματος παροχών κοινωνικής πρόνοιας, την απλούστευση των διαδικασιών και τη μείωση της γραφειοκρατίας, τη βελτίωση της ανταπόκρισης στα αιτήματα των πολιτών και τη βέλτιστη ενημέρωση και εξυπηρέτηση των υφιστάμενων ή μελλοντικών δικαιούχων επιδόματος πολιτών (budget: 6.250.000ευρώ / πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας). Παράλληλα, στοχεύοντας στην ολιστική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, με ιδιαίτερη μέριμνα για την πρόσβαση ατόμων με αναπηρία, υλοποιείται ο ψηφιακός μετασχηματισμός της λειτουργίας του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), ώστε να απλουστευθούν οι διοικητικές διαδικασίες. Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο ενίσχυσης των προσπάθειών αποϊδρυματοποίησης προγραμματίζεται η περαιτέρω ανάπτυξη και προβολή του ψηφιακού συστήματος αναδοχής και υιοθεσίας (anynet.gr) (budget: 2.300.000€/ πηγή χρηματοδότησης: ΕΚΤ+). Τέλος, ειδικής μνείας χρήζει η δημιουργία Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας με σκοπό τη συλλογή και ενιαία καταγραφή των διοικητικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης. Το οριζόντιο αυτό μέτρο, το οποίο θα καθιστά δυνατή την παρακολούθηση της πορείας των δράσεων και της προόδου των εργασιών στο πλαίσιο του ΕΣΔ, θα χρηματοδοτηθεί από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (budget: μέρος των 800.000€ από Μέσο Τεχνικής Βοήθειας-TSI).

Προς την ίδια κατεύθυνση εξασφάλισης ποιοτικών υπηρεσιών, υλοποιούνται δράσεις που στοχεύουν στην επαγγελματική κατάρτιση και *επιμόρφωση του προσωπικού*. Ειδικότερα, προβλέπονται δράσεις επιμόρφωσης για τις μεθόδους αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών με αναπηρία του προσωπικού που εργάζεται σε δομές φιλοξενίας θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και στην επιμόρφωση δημόσιων λειτουργών στην αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών. Με στόχο την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και συμπερίληψης των Ρομά, είναι υπό σχεδιασμό η υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων μεγάλης κλίμακας σε θέματα διαπολιτισμικότητας, άρσης στερεοτύπων και διακρίσεων για εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα σε συνεργασία με οργανώσεις Ρομά (Πηγή χρηματοδότησης: ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΕΠΑΝΑΔΒΜ 2021-2027).

Επιδιώκεται η βελτίωση της σχέσης μεταξύ των υποστηρικτικών δομών του κράτους και των παρόχων κοινωνικών υπηρεσιών σε όλο το φάσμα του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και του πληθυσμού των Ρομά και η άρση των στερεοτυπικών και ρατσιστικών αντιλήψεων, καθώς και η βελτίωση της αμοιβαίας επικοινωνίας, με στόχο την προώθηση της αντιμετώπισης και εξυπηρέτησης των Ρομά χωρίς προκαταλήψεις και με πνεύμα ισότητας, αποδοχής της διαφορετικότητας και προώθηση της ένταξης στον κοινωνικό ιστό χωρίς διακρίσεις.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της εφαρμογής νέων πολιτικών για την κοινωνική προστασία (αποϊδρυματοποίησης, αναδοχή, προσχολική αγωγή) σχεδιάζεται η εκπαίδευση και κατάρτιση όλου του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκεται στις δράσεις θεσμικής –επιχειρησιακής ενίσχυσης, αναδιοργάνωσης στον τομέα της πρόνοιας / κοινωνικής ένταξης (πηγή χρηματοδότησης:ΕΚΤ+ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1.4.η). Για την διευκόλυνση της ευρύτερης ψηφιακής μετάβασης ειδικότερα, προβλέπονται συμπληρωματικές δράσεις ψηφιακής κατάρτισης και προγραμμάτων αναβάθμισης δεξιοτήτων στελεχών παροχής προνοιακών υπηρεσιών, οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν στην ψηφιακή κατάρτιση των εργαζομένων και να δώσουν τη δυνατότητα στους πολίτες να επωφεληθούν από τις ψηφιακές υπηρεσίες (budget:1.050.000ευρώ/πηγή χρηματοδότησης: Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας).

Για τους εκπαιδευτικούς, πραγματοποιείται εισαγωγική επιμόρφωση νεοδιόριστων εκπαιδευτικών (budget: 2.327.822,67€/πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ), επιμόρφωση εκπαιδευτικών που έχουν προσληφθεί σε σχολικές μονάδες που φοιτούν παιδιά μεταναστών/προσφύγων, Ρομά, μαθητών ΕΚΟ κλπ (budget:900.000€ /Πηγή χρηματοδότησης: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ / ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΚΤ+ ΣΤΟ ΑΔΚΣ), καθώς και ειδικές δράσεις επιμόρφωσης στην διαφοροποιημένη διδασκαλία και στις αρχές της συμπεριληπτικής διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (budget: 701.825,05 €/πηγές χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ-Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο). Στον τομέα της εκπαίδευσης προβλέπεται επίσης η γενίκευση της δίχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης μέσω της στελέχωσης των σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς (budget: 24.762.830€/ πηγές χρηματοδότησης: Δημόσια Δαπάνη/Δράσεις ΕΚΤ+ΣΤΟ ΑΔΚΣ).

Προβλέπεται επίσης διαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση των Επιμελητών Ανηλίκων σε εξειδικευμένα αντικείμενα (πηγές χρηματοδότησης: προϋπολογισμός ΙΝΕΠ, κρατικός προϋπολογισμός, πρόγραμμα ΕΣΠΑ) παράλληλα με εκπαίδευση νεοεισερχόμενων υπαλλήλων των δομών «Σπίτι του Παιδιού» στο Δομημένο Πρωτόκολλο δικανικής εξέτασης ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων κατά την ποινική διαδικασία. Τέλος, πραγματοποιείται πλήθος επιμορφώσεων του

προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας: γενικές εκπαιδεύσεις σε θέματα ανηλίκων και ειδικότερες σε θέματα εμπορίας ανθρώπων, προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού ένεκα των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών και εκπαίδευση αστυνομικών στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας (Πηγή χρηματοδότησης: κρατικός προϋπολογισμός).

Εκτός από τις δράσεις επιμόρφωσης, σχετικά με την διασφάλιση επαρκούς και εξειδικευμένου προσωπικού, ειδικότερης αναφοράς χρήζει η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης – ΕΚΚΑ, ως αρμόδιου φορέα Εθνικού Συντονιστή για την Εγγύηση για το Παιδί (πηγή χρηματοδότησης: ΕΚΤ+ ΑΔΚΣ Ενδεικτικός Π/Υ (με ΦΠΑ) για πέντε (5) έτη: 3.040.000€).

9.3. Μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω γεωγραφικών εμποδίων

Για τα παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες περιοχές προγραμματίζονται δράσεις που βελτιώνουν την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης (βλ. Ενότητα 8.2.2). Παράλληλα, για παιδιά μετανάστες, παιδιά με μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή και τα παιδιά Ρομά προβλέπονται δράσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της πρόσβασής τους σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών στέγασης (βλ. Ενότητα 8.2.3), καθώς και δράσεις πολιτικής που στοχεύουν σε παιδιά σε μειονεκτούσες αγροτικές περιοχές, περιθωριοποιημένες αστικές περιοχές και απομακρυσμένες περιοχές ή οικισμούς.

9.4. Μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες αναπτύσσονται και παρέχονται με ισότιμο τρόπο χωρίς αποκλεισμούς

Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο εξασφαλίζει με σειρά διατάξεων την ισότιμη συμμετοχή και ίση πρόσβαση των παιδιών σε υπηρεσίες ώστε να αποφεύγεται ο στιγματισμός και ο διαχωρισμός των παιδιών σε ανάγκη. Προς το σκοπό αυτό προβλέπονται δράσεις στοχευμένες σε ομάδες παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο στιγματισμού και αποκλεισμού από την πρόσβαση σε υπηρεσίες. Ωστόσο, οι ανεπάρκειες κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων δυσχεραίνουν την μετάβαση προς την ουσιαστική συμπερίληψη και παρεμποδίζουν την επίτευξη ίσων ευκαιριών.

Τα Κέντρα Κοινότητας και οι Δομές Φτώχειας συνιστούν υπηρεσίες που προορίζονται για την διασφάλιση της κοινωνικής ένταξης όλων των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. Κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2014-2020 δημιουργήθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν 245 Κέντρα Κοινότητας και 274 Δομές Φτώχειας. Για τα κέντρα Κοινότητας θα διενεργηθεί μελέτη αποτίμησης της παρέμβασης τους κατά την αναθεώρηση των περιφερειακών προγραμμάτων ΕΣΠΑ 21-27, ενώ επίσης, στο πλαίσιο της υφιστάμενης λειτουργίας τους αξιοποιείται η ενεργοποίηση υπηρεσιών για την ενίσχυση της ευάλωτης οικογένειας σε επίπεδο κοινότητας κατά την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και καταπολέμησης της ιδρυματοποίησης και της αποϊδρυματοποίησης. (Budget: 2024: 50.700.000 (2025, 2026, 2027: 47.700.000 ετησίως) Συνολικός Προϋπολογισμός Δράσης: 195.000.000 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο / Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα). Συμπληρωματικά, στο πεδίο αυτό λειτουργούν Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης (στην Αθήνα, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη) που παρέχουν άμεση συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη στα παιδιά σε ανάγκη (Πηγή χρηματοδότησης:

ΕΚΤ/Κρατικός Προϋπολογισμός /ΠΔΕ). Για τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα, στο πλαίσιο προώθησης της αποϊδρυματοποίησης, υλοποιούνται ολοκληρωμένες δράσεις συμβουλευτικής υποστήριξης και κοινωνικής ένταξης/στεγαστικής αποκατάστασης ειδικότερα για νέους ηλικίας 15 έως 24 ετών, με στόχο την συμβουλευτική υποστήριξη κατά τα πρώτα χρόνια της αποϊδρυματοποίησης τους (*budget:15.000.000,00€ για το σύνολο των ετών της προγραμματικής περιόδου 2021-2027/πηγή χρηματοδότησης: ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027*).

Για τα παιδιά Ρομά, τα Παραρτήματα Ρομά των Κέντρων Κοινότητας προσφέρουν υπηρεσίες υποδοχής, υποστήριξης και διασύνδεσης στο πλαίσιο των πολιτικών προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (*budget:100.000,00€ το μέσο ετήσιο κόστος ανά Παράρτημα /πηγή χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ-ΕΚΤ/ΠΕΠ*). Ειδικότερες δράσεις έχουν προβλεφθεί για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού γυναικών και κοριτσιών Ρομά με στόχο την ενημέρωση και ενδυνάμωση για τους πρώιμους και εξαναγκαστικούς γάμους καθώς και για τα δικαιώματα του παιδιού. Προτείνεται η σύσταση επιπλέον κινητών μονάδων για τα Κέντρα Κοινότητας με Παραρτήματα Ρομά, με στόχο την ενημέρωση για τα δικαιώματά τους και τις διαδικασίες έκδοσης επίσημων εγγράφων (π.χ. εγγραφή βρεφών στο Ληξιαρχείο, ληξιαρχικές πράξεις κλπ), την αναγκαιότητα ένταξης στην εκπαιδευτική διαδικασία και σε εξωσχολικές δραστηριότητες, την υγιεινή διατροφή, τη σεξουαλική ενημέρωση στα νεαρά κορίτσια κ.α. (*προϋπολογισμός προς οριστικοποίηση και πηγή χρηματοδότησης σε αναμονή*).

Για τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών σχεδιάζεται η γεωγραφική επέκταση των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών, σε περισσότερους Δήμους με μεγάλο προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό, αλλά και η ενίσχυση της λειτουργίας τους, με επιπλέον προσωπικό και περισσότερες ενταξιακές δράσεις, περιλαμβανομένης της ενίσχυσης της διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης (*πηγή χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο / Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα*). Για τα ασυνόδευτα παιδιά ειδικά, θα υλοποιηθεί ως οριζόντιο μέτρο η συνέχιση του προγράμματος «Εθνικό Σύστημα Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων» από την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, (*budget:6.259.200€/πηγή χρηματοδότησης: Εθνικό Πρόγραμμα ΤΑΜΕΥ*). παράλληλα με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εθνικού προγράμματος πιστοποίησης για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού (*budget: δεν προκαλείται δαπάνη*) Τέλος, με ειδικότερες δράσεις προβλέπεται η διευκόλυνση της μετάβασης των παιδιών μεταναστών στην ενηλικίωση με την ανάπτυξη ενός εργαλείου αξιολόγησης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των ασυνόδευτων ανηλίκων άνω των 15 ετών και την παράλληλη υλοποίηση έργου ανταλλαγής καλών πρακτικών μετάβασης των παιδιών μεταναστών στην ενηλικίωση με σκοπό την προώθηση μακροπρόθεσμων βελτιώσεων στην ποιότητα της στήριξης (*budget: 106.604,00€/πηγή χρηματοδότησης:DG HOME/AMIF 2020*).

Για την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σχεδιάζονται παρεμβάσεις σε πολλαπλά πεδία, σε συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Εν πρώτοις, βρίσκεται σε εξέλιξη η κωδικοποίηση και αναμόρφωση της νομοθεσίας και ενσωμάτωση Ευρωπαϊκών οδηγιών για τα άτομα με αναπηρία. Παράλληλα, σχεδιάζεται η αναβάθμιση και βελτίωση της λειτουργίας του υφιστάμενου συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης της αναπηρίας με μέτρα-τομές για τη βελτίωση των υπηρεσιών των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) προωθώντας μια διεπιστημονική και δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας. Εντός του 2022 επίσης, θα εφαρμοστεί

πilotικά η ηλεκτρονική κάρτα αναπηρίας, με στόχο την ευρύτερη διευκόλυνση της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία αλλά και ευρύτερα τον αποτελεσματικό και τεκμηριωμένο σχεδιασμό δημόσιας πολιτικής μέσω της διασύνδεσης της Ηλεκτρονικής Κάρτας Αναπηρίας με την «Εθνική Πύλη Παροχών (*budget: 3.280.000/έτος*).

Στον τομέα της εκπαίδευσης, ένα σύνολο δράσεων στοχεύει στην προαγωγή της συμπεριληπτικής/ενταξιακής εκπαίδευσης και την διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η αναθεώρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου για την εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία, έργα για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής και μαθησιακής προσβασιμότητας με παροχές και προσαρμογές στο περιβάλλον, στην υποστηρικτική τεχνολογία και στο εκπαιδευτικό υλικό και η ενίσχυση των Κέντρων εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης με υλικοτεχνικό εξοπλισμό και ψυχομετρικά εργαλεία (*budget: 459.665,54€*). Για την ενίσχυση της ψηφιακής προσβασιμότητας, προβλέπεται ο σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για όλους τους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια επαγγελματική Εκπαίδευση (*budget: 3.500.000€, ΕΣΠΑ 2014-2020, ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». ΕΣΠΑ 2021-2027: Δεν έχει προσδιοριστεί ο Π/Υ για τη νέα Προγραμματική περίοδο. Πηγή Χρηματοδότησης: ΠΑΔΚΣ (Δημόσια Δαπάνη: Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ+ και εθνικοί πόροι) και πρόσθετοι μη επιλέξιμοι εθνικοί πόροι*). Στον τομέα αυτό αναπτύχθηκε Οδηγός Συμπεριληπτικής/ Ενταξιακής Εκπαίδευσης, ο οποίος εφαρμόζεται πιλοτικά σε σχολικές μονάδες. Με στόχο την αναβάθμιση της ενταξιακής εκπαίδευσης, διενεργείται η επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών της γενικής εκπαίδευσης με άξονα τις αρχές της συμπεριληπτικής/ ενταξιακής εκπαίδευσης καθώς και η σύνταξη αναλυτικών προγραμμάτων για τα ειδικά σχολεία, ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία. Τέλος, στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του Child Guarantee, εκπονείται πιλοτικό πρόγραμμα για τη δημιουργία ενταξιακών/συμπεριληπτικών σχολικών κοινοτήτων. Ως προς την διασύνδεση εφήβων με αναπηρία με την αγορά εργασίας, προγραμματίζονται δράσεις «κοινωνικής ένταξης ατόμων με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού», η οποία περιλαμβάνει στοχοθετημένη συμβουλευτική και κατάρτιση και άμεση σύνδεση με τα προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (νυν Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης-ΔΥΠΑ). Το έργο αυτό συμπεριλαμβάνεται στο Ταμείο Ανάκαμψης και ακολούθως στο Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή Ειδική Προτεραιότητα 5. Η αντιμετώπιση του στίγματος καθιστά αναγκαίες και ειδικότερες παρεμβάσεις πρόληψης και καταπολέμησης των διακρίσεων, οι οποίες εστιάζονται στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ευρύτερου πληθυσμού. Τέτοιες παρεμβάσεις έχουν προβλεφθεί για την ισότητα των φύλων και την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, την πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας και κακοποίησης των γυναικών και των κοριτσιών με αναπηρία και ειδικότερα της ενδοοικογενειακής βίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Στο πλαίσιο αυτό λειτουργούν Συμβουλευτικά Κέντρα γυναικών – θυμάτων βίας και πολλαπλών διακρίσεων, με στόχο την υποστήριξή τους και την ευαισθητοποίηση, πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (*πηγή χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), Κρατικός Προϋπολογισμός*).

10. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΕΕ

Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027 (ΕΣΠΑ): Βασικό πυλώνα του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 αποτελεί ο στόχος για μια περισσότερο Κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Σε αυτό το πλαίσιο εγκαινιάστηκε και η Στρατηγική «Εγγύηση για το Παιδί» που φιλοδοξεί να προσφέρει καθοδήγηση και εργαλεία στα κράτη μέλη, ώστε να υποστηρίξουν τα παιδιά, που απειλούνται από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Η Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση της «Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί» καλεί τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στη χρηματοδότηση της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού με βάση τις ανάγκες, που εντοπίζονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η αναθεωρημένη πρόταση του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ +) για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, περιλαμβάνει μια νέα απαίτηση για τη συγκέντρωση τουλάχιστον 5% των πόρων του ΕΚΤ+, υπό επιμερισμένη διαχείριση, για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας. Στην Ελλάδα, ο στόχος αυτός αναμένεται να επιτευχθεί μέσω δράσεων οι οποίες θα συγχρηματοδοτηθούν από το τομεακό πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή» και από τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα, ενώ στο εγκεκριμένο ΕΣΠΑ 2021-2027 ο στόχος της θεματικής συγκέντρωσης για την υλοποίηση της «Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί», μέσω στοχευμένων δράσεων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, έχει τεθεί, κατ' ελάχιστον, στο 8%.

Τα κράτη μέλη προτρέπονται να διαθέσουν όλους τους δυνατούς εθνικούς πόρους, που θα συμπληρώνονται από τα ταμεία της ΕΕ, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), η Συνδρομή στην Ανάκαμψη και τη Συνοχή (ReactEU), ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το InvestEU, το Erasmus+ και το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης (TAME), το πρόγραμμα «Η ΕΕ για την Υγεία» (EU4Health) και το Next Generation EU για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στην Ελλάδα, έχει υποβληθεί πρόταση για δράσεις:

Α) ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ (2021-2027) που εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνική ένταξη που περιλαμβάνει και την ειδικότερη πολιτική για την εφαρμογή της "Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί" στους τομείς παρέμβασης των αρμόδιων Υπουργείων Παιδείας & Θρησκευμάτων, Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων και Πολιτισμού & Αθλητισμού. **Συνολικός προϋπολογισμός:** για το ΑΔ&ΚΣ τα ποσά είναι: ΚΣ 160.202.701,00 / ΔΔ 195.717.395,00 €.

Επισημαίνεται, ότι πέραν των παραπάνω δράσεων, υπάρχει πρόβλεψη/αναμονή για:

- μελέτες και έρευνες για εφαρμογή πολιτικών για την κοινωνική προστασία και ένταξη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (παιδική κακοποίηση, αποϊδρυματοποίηση), μελέτες αποτίμησης των αποτελεσμάτων των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη, προβλήματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού,

- οριζόντιες δράσεις που θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της διοικητικής και διαχειριστικής ικανότητας των υπηρεσιών Κοινωνικής Πρόνοιας, Επιτελικών Δομών και Φορέων Υγείας με στόχο τη βελτίωση προσιτότητας και προσβασιμότητας στην υγειονομική περίθαλψη για κοινωνικά ευάλωτες ομάδες, στην ενίσχυση της πρόληψης και προαγωγής της υγείας, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας για ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες, της φροντίδας για την οικογένεια και το παιδί στο πλαίσιο της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης των πολιτών,
- ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων και εφαρμογή οριζόντιων συστημικών δράσεων για την κοινωνική ένταξη μεταναστών, συμπεριλαμβάνοντας και την ενσωμάτωση/ένταξη των παιδιών μεταναστών - Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας
- ανάπτυξη των δομών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε νέα εργαλεία και τεχνικές για την κοινωνική ενσωμάτωση, ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων και την προάσπιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και προοπτικών για τα παιδιά 0- 17 ετών.

Β) ΕΚΤ+ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ 2021-2027 που εμπίπτουν στην πολιτική « Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί»: Π/Υ ανά ΠΕΠ (δημόσια δαπάνη) σε όλους τους τομείς (προσχολική αγωγή και φροντίδα, εκπαίδευση, υγεία, διατροφή, στέγαση) από τα Υπουργεία Παιδείας & Θρησκευμάτων, Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας. Συνολικός προϋπολογισμός (775,2 εκ. σε ΔΔ) το οποίο προκύπτει με βάση την 1^η επίσημη υποβολή⁶⁶.

Οι σχετικές δράσεις συνυπολογίζονται ή αναμένεται να συνυπολογιστούν στο δευτερεύοντα θεματικό στόχο ΕΚΤ+ «Αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας» με κωδικό 06, ο οποίος αντιστοιχεί στις δράσεις Child Guarantee των Προγραμμάτων.

Οι Ειδικόι Στόχοι (ΕΣ) του ΕΚΤ+, σύμφωνα με τον Καν. ΕΚΤ+, βάσει των οποίων προγραμματίζονται οι ανωτέρω δράσεις είναι οι ακόλουθοι⁶⁷:

- Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες (ΕΣ στ)
- Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων, και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες (Ε Ση)
- Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΣ θ)

⁶⁶ Οι περιπτώσεις των ποσών (ΑΔΚΣ και Περιφερειακά Προγράμματα) αναφέρονται σε δράσεις για το παιδί και όχι γενικά για δράσεις κοινωνικής ένταξης, όπου εκεί φυσικά τα ποσά είναι μεγαλύτερα.

⁶⁷ Άρθρο 4, Καν. ΕΕ (2021/1057) περί ιδρύσεως του ΕΚΤ+

- Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά (ΕΣ ι)
- Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο (συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης), εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας (συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία), με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης (ΕΣ ια)
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΣ ιβ)

Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF)

Στον πυλώνα 3.4 του ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, (RRF) με τίτλο «Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και συμπεριληπτικές κοινωνικές πολιτικές» περιλαμβάνονται οι εξής δράσεις:

Α. Μεταρρύθμιση 2: Παιδική Προστασία (Κωδ: 16919)

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών με στόχο τη γνωστική ανάπτυξη βρεφών και νηπίων (3 μηνών έως 4 ετών) (Κυψέλη) (Μεταρρύθμιση 1)
- Τοποθέτηση παιδιών με αναπηρία με ποσοστό υψηλότερο του 67% ή/και σοβαρή ψυχική νόσο στη φροντίδα επαγγελματιών αναδόχων. (Μεταρρύθμιση 2)
- Μεταφορά εφήβων και ενηλίκων από Δομές παιδικής προστασίας σε ΣΗΔ (επένδυση 1)
- Επιδότηση της έναρξης λειτουργίας /δημιουργίας νέων δομών πρώιμης φροντίδας σε υφιστάμενες δομές για βρέφη και νήπια από 2 μηνών έως 2,5 ετών (επένδυση 2)
- Δημιουργία ΚΔΑΠ μέσω Τεχνολογίας (STEM) (επένδυση 3)

Προϋπολογισμός: 184,04 εκατ. Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ)

Β. Μεταρρύθμιση 3: Αναπηρία (Κωδ: 16904) (μέρος της εμπίπτει στη Δ11)

- Πρώιμη παρέμβαση (πilotικό πρόγραμμα)
- Υποστήριξη της ένταξης ατόμων με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού (ASD)

Γ. Επένδυση 4: Δημιουργία Παιδικών Σταθμών εντός μεγάλων εταιριών (Κωδ: 16945)

Είναι συμπληρωματικό του Α2 και περιλαμβάνει την αμοιβή 240 εργαζομένων σε 120 παιδικούς σταθμούς, οι οποίοι θα λειτουργήσουν σε:

- 50 επιχειρήσεις με περισσότερους από 100 εργαζόμενους και
- 70 επιχειρήσεις με περισσότερους από 250 εργαζόμενους

Προϋπολογισμός: 14,27 εκατ. Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ)

Ο θεσμός του Προσωπικού Βοηθού εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνικής υποστήριξης για τα άτομα με αναπηρία με στόχο την ισότιμη ένταξη και συμμετοχή τους στην κοινωνία. Προϋπολογισμός 2021: 5.442.800€,

2022: 10.238.000€,

2023: 6.710.000€
2024: 19.800.000€ (Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας και ΕΚΤ+).

Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης

Παράλληλα έχει εγκριθεί η παροχή Τεχνικής Βοήθειας (DG Reform – Technical Support Instrument) με τίτλο «Μεταρρύθμιση του πλαισίου παρέμβασης στην παιδική ηλικία (ECI) για παιδιά με αναπηρία». Η Τεχνική Βοήθεια θα συμβάλλει μεταξύ άλλων στην εκτίμηση επιπτώσεων του νέου μοντέλου πρώιμης παρέμβασης στην Ελλάδα, στην ανάλυση υφιστάμενων νομικών πλαισίων για την υποστήριξη μικρών παιδιών με αναπηρία, στην ανάλυση των αναγκών των παρόχων υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, στη σύνταξη Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση ποιοτικών υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, στην ανάπτυξη εξατομικευμένου πλάνου υποστήριξης παιδιών και οικογένειας, εκπαίδευσης του προσωπικού των παρόχων κ.α.. Ανάδοχος του έργου είναι: EASPD - European Association of Service providers for Persons with Disabilities (Ευρωπαϊκή Ένωση παρόχων υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες). Προϋπολογισμός: 300.000 ευρώ.

Το σύνολο των πολιτικών για τις οποίες έχει ζητηθεί ενωσιακή συνδρομή [είτε μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, είτε μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων του ΕΣΠΑ και ιδίως του ΕΚΤ+] εξυπηρετεί την χρηματοδότηση πολιτικών κοινωνικής φύσης και διάστασης με δομικό και εκσυγχρονιστικό χαρακτήρα, καθώς τα σχετικά έργα συνιστούν παρέμβαση και επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό και τέτοια που επιτρέπουν την ομαλή κοινωνική ένταξη των παιδιών σε ανάγκη με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Σε κάθε περίπτωση για τον προσδιορισμό του ύψους των ποσών, ιδίως ως προς τις σχεδιαζόμενες δράσεις, σημειώνεται ότι βασίζονται στα αποτελέσματα τούτων και στον εκτιμώμενο υπολογισμό της αξίας της εκάστοτε παρέμβασης ή/και στην ιστορικότητα συναφών προγραμμάτων ή δράσεων, υπό την επιφύλαξη διενέργειας μελετών αποτύπωσης της εν τέλει οικονομικής αξίας τους.

11. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

11.1 Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης της Εγγύησης για το Παιδί

Στην Ενότητα αυτή γίνεται περιγραφή του πλαισίου συλλογής δεδομένων, παρακολούθησης και αξιολόγησης της πορείας εφαρμογής της Σύστασης στην Ελλάδα. Δεδομένων των κενών που παρατηρήθηκαν αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών κατά τη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔ θα πρέπει να αναβαθμιστεί και αναπροσαρμοστεί η διαδικασία συλλογής στοιχείων, παρακολούθησης και αξιολόγησης διοικητικών και στατιστικών δεδομένων. Τούτο θα διασφαλιστεί με συνεκτικό τρόπο, αξιοποιώντας τόσο την Τεχνική Βοήθεια της DG Reform (TSI), όσο και την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη⁶⁸.

⁶⁸ Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr) και αποτελεί το κεντρικό σημείο παροχής ψηφιακών υπηρεσιών, (τις οποίες συλλέγει από όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης), προκειμένου να συγκεντρωθεί το σύνολό τους σε έναν ιστότοπο του Δημοσίου.

Ο Εθνικός Συντονιστής (Ε.Κ.Κ.Α.) αποτελεί τον κεντρικό φορέα συντονισμού της δράσης όλων των αρμόδιων αρχών, υπηρεσιών και φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο⁶⁹ της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί. Στο πεδίο αρμοδιότητας του Εθνικού Συντονιστή εμπίπτει ο συντονισμός των σχετικών με τη Σύσταση δράσεων, πολιτικών και υπηρεσιών όλων των ανωτέρω φορέων αλλά και της συλλογής των απαραίτητων στοιχείων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής της. Το έργο αυτό κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένης της πολυπλοκότητας του υφιστάμενου πλαισίου, της απουσίας διασύνδεσης των υφιστάμενων πολιτικών και υπηρεσιών με τρόπο που να καλύπτονται αποτελεσματικά τα κενά πρόσβασης στις υπηρεσίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύστασης, αλλά και της έλλειψης ενός ενιαίου μηχανισμού για τη συλλογή στοιχείων και δεδομένων αναφορικά με το σύνολο των κατηγοριών των παιδιών σε ανάγκη στην Ελλάδα.

Ως προς τον συντονισμό σε εθνικό επίπεδο, έχει συσταθεί Διυπουργική Ομάδα Εργασίας στην οποία εκπροσωπούνται 12 Υπουργεία, και η οποία αποτελεί το σύνδεσμό τους με τον Εθνικό Συντονιστή τόσο ως προς τη συλλογή διοικητικών στοιχείων σε κεντρικό επίπεδο όσο και ως προς τον πολιτικό σχεδιασμό αναφορικά με τις προγραμματισμένες δράσεις. Οι σύνδεσμοι της Διυπουργικής Ομάδας Εργασίας αφενός, ενημερώνουν τον Εθνικό Συντονιστή σχετικά με οποιαδήποτε εξέλιξη αφορά τη χρηματοδότηση, τα χρονοδιαγράμματα και κάθε άλλο όρο αποτελεσματικής υλοποίησης των δράσεων του ΕΣΔ, αφετέρου, ενημερώνουν τα Υπουργεία προέλευσης τους σχετικά με τη συνολική πορεία υλοποίησης του ΕΣΔ, Παράλληλα, ειδικότερο καθήκον της Διυπουργικής Ομάδας Εργασίας αποτελεί η διασφάλιση, ότι η υλοποίηση των δράσεων του ΕΣΔ είναι εναρμονισμένη με την υλοποίηση των δράσεων που εντάσσονται σε συναφή Εθνικά Σχέδια Δράσης.

Αναφορικά με το συντονισμό και την παρακολούθηση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο έχει συσταθεί το Δίκτυο φορέων που έχει ήδη περιγραφεί στην Ενότητα 6 (Περιφέρειες, Δήμοι και λοιποί φορείς). Η περαιτέρω αξιοποίηση και ενίσχυση των Κέντρων Κοινότητας ή/και άλλων τοπικών φορέων, θα ολοκληρωθεί μετά το πέρας του μεταβατικού σταδίου, στο πλαίσιο της σχετικής μελέτης της Τεχνικής Βοήθειας “TSI”. Στο πλαίσιο του συντονιστικού του ρόλου, το Ε.Κ.Κ.Α. θα επεξεργάζεται και θα αξιολογεί τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό) και θα συντονίζει τις διοικητικές διαδικασίες ώστε να διευκολυνθεί η διυπουργική συνεργασία με στόχο τη διαμόρφωση των απαραίτητων δράσεων ανά ευπαθή κατηγορία παιδιών σχετικά με την πρόσβαση σε κάθε τομέα υπηρεσιών.

Ως προς τη συλλογή και ενιαία καταγραφή των διοικητικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης, έχει ήδη εγκριθεί η ανάθεση της μελέτης στη UNICEF για τον προσδιορισμό των τεχνικών προδιαγραφών Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας. Πέρα από τη συλλογή διοικητικών δεδομένων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς με ενιαίο τρόπο, μέσω της πλατφόρμας θα καθίσταται δυνατή και η παρακολούθηση της πορείας των δράσεων και η πρόοδος των εργασιών στο πλαίσιο του ΕΣΔ. Επίσης, θα είναι εφικτή και η επικοινωνία μεταξύ των εταίρων, η παρακολούθηση των επιμέρους προθεσμιών και άλλες διοικητικές εργασίες, όπως ο προγραμματισμός τακτικών τηλεδιασκέψεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι τεχνικές

⁶⁹ Άρθρο 53, Νόμος 4837/2021.

προδιαγραφές της πλατφόρμας είναι υπό διαμόρφωση, με βασικό στόχο τη συμβατότητά τους με το πλαίσιο συλλογής στοιχείων, παρακολούθησης και αξιολόγησης της Σύστασης όπως περιγράφεται στο παρόν Κεφάλαιο.

Ως προς την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης, ο Εθνικός Συντονιστής, ως Κέντρο Διακυβέρνησης, θα επεξεργάζεται και θα αξιολογεί τις πληροφορίες που συλλέγονται σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό (Δήμους)) και θα συντονίζει τις διοικητικές διαδικασίες ώστε να διευκολυνθεί η διυπουργική συνεργασία με στόχο τη διαμόρφωση των απαραίτητων δράσεων ανά ευπαθή κατηγορία παιδιών σχετικά με την πρόσβαση σε κάθε τομέα υπηρεσιών.

Ως προς την επεξεργασία και ανάλυση των διοικητικών και στατιστικών δεδομένων και πληροφοριών, ο Εθνικός Συντονιστής θα ενισχυθεί άμεσα με πόρους και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Ειδικότερα, προτείνεται η δημιουργία Τμήματος Ανάλυσης Δεδομένων εντός του Ε.Κ.Κ.Α. με κύριο αντικείμενο την παρακολούθηση και ανάλυση διοικητικών και στατιστικών πληροφοριών (δείκτες παρακολούθησης, στατιστικά δεδομένα, διοικητικά δεδομένα και δεδομένα Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας).

Ως προς το σχεδιασμό των απαραίτητων δράσεων σε κεντρικό επίπεδο, ο Εθνικός Συντονιστής θα διασφαλίζει ότι ο σχεδιασμός των δράσεων θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Προσδιορισμό του περιεχομένου της προς υλοποίηση δράσης, των στόχων και των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων της
- Προσδιορισμό του κόστους και της πηγής χρηματοδότησής της
- Αναλυτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης
- Εκτίμηση της αναγκαιότητας της παρέμβασης συνοδευόμενη από τεκμηρίωση με στοιχεία (evidence-based)
- Προσδιορισμό των νομοθετικών ή ρυθμιστικών ενεργειών που απαιτούνται για την εφαρμογή της και των υπεύθυνων φορέων υλοποίησης.

Η αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων δράσεων και πολιτικών θα διευκολυνθεί μέσω της λειτουργίας της πλατφόρμας, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών και εθνικών στατιστικών πηγών και δεικτών που αναφέρονται παρακάτω και πιο αναλυτικά στα Παραρτήματα^{xix} & ^{xx}. Μέσα από τις ανωτέρω δράσεις και διαδικασίες του Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης, θα καθίσταται εφικτή και η επικαιροποίηση του ΕΣΔ.

Επιπλέον, στην Τεχνική Βοήθεια της DG Reform (TSI), προβλέπεται ένα αποτελεσματικό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης για τα παιδιά σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών προδιαγραφών για τη δημιουργία μητρώου παιδιών που έχουν ανάγκη. Στο πλαίσιο αυτό θα γίνει χαρτογράφηση δεδομένων και διοικητικών διαδικασιών, που αφορούν στα παιδιά που έχουν ανάγκη. Θα γίνει δηλ. ανασκόπηση: α) των δεδομένων/πληροφοριών που συλλέγονται, επί του παρόντος, για τα παιδιά που έχουν ανάγκη (και για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό γενικά), σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης και από διαφορετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, και β) του τρόπου που αυτά τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για σκοπούς ανάλυσης / παρακολούθησης.

11.2 Συλλογή στατιστικών δεδομένων

Όπως προκύπτει από τις προηγούμενες ενότητες και τις τεχνικές μελέτες που αξιοποιήθηκαν για την συγγραφή του ΕΣΔ (“Ανάλυση παιδικής φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα : Ακάλυπτες ανάγκες και φραγμοί στην πρόσβαση” της UNICEF και τη μελέτη του IOBE), η έλλειψη συστηματικής συλλογής στοιχείων και η απουσία στοχευμένων ερευνών κατά περίπτωση και γεωγραφικό σημείο, δυσχεραίνουν τον εντοπισμό των πραγματικών αναγκών, των προβλημάτων πρόσβασης και εν τέλει, την υποβολή προτάσεων για θέσπιση εξειδικευμένων μέτρων ανά ευάλωτη κατηγορία παιδιών αλλά και για όλα τα παιδιά σε ανάγκη.

Επομένως, κρίνεται επιβεβλημένη η ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης και συλλογής δεδομένων εντός του εθνικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης υφιστάμενων διοικητικών δεδομένων, καθώς και η συνεργασία με την ΕΛΣΤΑΤ για την προσαρμογή των γενικών και ειδικών (ad hoc) ερευνών που ήδη υλοποιούνται με σκοπό την ενίσχυση της διαθεσιμότητας και του διαχωρισμού δεδομένων για ευάλωτες ομάδες παιδιών. Πιο συγκεκριμένα, πέρα από τη θέσπιση της Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας σε διοικητικό επίπεδο, προτείνεται η εξέταση της δυνατότητας υλοποίησης των παρακάτω έργων, σε συνεργασία με την ΕΛΣΤΑΤ:

1. Η διεξαγωγή Πανελλαδικής δειγματοληπτικής έρευνας ειδικά εστιασμένης στα παιδιά με στόχο την καταγραφή των αναγκών, των εμποδίων και την χαρτογράφηση των κενών των σχετικών υπηρεσιών ανά την Επικράτεια. Ο σχεδιασμός της έρευνας θα πρέπει να διασφαλίζει και την αντιπροσωπευτική καταγραφή των εμπειριών των παιδιών που διαβιούν σε γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές της χώρας.
2. Εναλλακτικά, η διεύρυνση του δείγματος και των ερωτηματολογίων των τακτικών ερευνών που διενεργούνται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο ώστε να επιτρέπεται η διεξαγωγή επιστημονικά στέρεων συμπερασμάτων ανά ομάδα στόχου, τομέα υπηρεσιών και γεωγραφική περιοχή.
3. Η διεξαγωγή ειδικών ad hoc ερευνών για την καταγραφή προβλημάτων πρόσβασης ευάλωτων ομάδων παιδιών για τις οποίες δεν συλλέγονται στοιχεία στο πλαίσιο των υφιστάμενων ερευνών (όπως τα παιδιά Ρομά που δεν διαβιούν σε τυπικές κατοικίες, παιδιά σε αστεγία κ.λπ.)

11.3 Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης

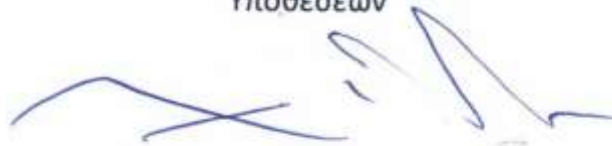
Σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης θα πρέπει να στηριχθεί τόσο στην ανάλυση δεδομένων που συλλέγονται με εναρμονισμένο τρόπο ανά την ΕΕ (όπως στο πλαίσιο της έρευνας EU-SILC) όσο και στοιχείων από διοικητικές και στατιστικές πηγές σε εθνικό επίπεδο ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι όποιες εθνικές ιδιαιτερότητες αλλά και να καλύπτονται τα κενά πληροφόρησης που δεν δύναται να καλυφθούν από τα στοιχεία των διαθέσιμων ευρωπαϊκών ερευνών.

Οι δείκτες που περιλαμβάνονται στο ΕΣΔ και που εμπίπτουν στο πλαίσιο παρακολούθησης διαρθρώνονται, σε τρία επίπεδα:

- 1) “δείκτες παρακολούθησης που αποτελούν στόχο” και οι οποίοι περιλαμβάνονται και στο Κεφάλαιο 7 του ΕΣΔ.
- 2) “πρόσθετοι δείκτες παρακολούθησης” και

3) “προγραμματικοί δείκτες παρακολούθησης”.
Στο Παράρτημα ΧΙΧ & ΧΧ παρατίθενται αναλυτικά οι δείκτες βάσει των οποίων θα παρακολουθείται η εφαρμογή της Σύστασης του ΕΣΔ.

Η Υφυπουργός Εργασίας & Κοινωνικών
Υποθέσεων

Δρ. Δόμνα-Μαρία Μιχαηλίδου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

i άρθρο 53
v.4837_2021.pdf

ii Κοινή Υπουργική
Απόφαση_Ορισμός

iii Υπουργική απόφαση
για τη Σύσταση Ομάδ

iv Διαγράμματα -
Πίνακες της Ενότητ

v Γεωγραφικά
κριτήρια.pdf

vi ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ Π

vii Δίκτυο Φορέων.pdf

viii Έρευνα
Πεδίου_Ερωτηματολό

Πίνακας Συλλογής
Στοιχείων για την κατ
ix

Αποτελέσματα
Έρευνας Πεδίου.pdf
x

Ερωτηματολόγιο
xi προς τα σχολεία _Si

Αποτελέσματα
xii δειγματοληπτικής έι

Ανάλυση
δεδομένων ομάδων
xiii

Ανάλυση
δεδομένων ομάδων
xiv

Παράρτημα
xv Ενότητας 8.1.xlsx

Παράρτημα
xvi Ενότητας 8.2.xlsx

Παράρτημα
Ενότητας 9.xlsx

xvii

Μελέτη IOBE.pdf

xviii

Δείκτες
παρακολούθησης ει

xix

Δείκτες
παρακολούθησης εφρ

xx